

SAYI 3
2025

BEŞİRAĞA AKADEMİ

ÖĞRENCİ DERGİSİ

"Gençliğin ihyası geleceğin inşası"

www.besiraga.org

besiragakademi@gmail.com

[@besiragakademi](https://www.instagram.com/besiragakademi)

[@besiragakademi](https://www.x.com/besiragakademi)

Alemdar Mahallesi Hükümet Caddesi No:1 Fatih/ İstanbul

BEŞİRAĞA
AKADEMİ

AKADEMİK KADROMUZ

OSMAN ŞAMİL AKSOY

Beşirağa Camii İmam Hatibi
Beşirağa DGM Manevi Danışman ve Rehberi

PROF. DR. HÜSNÜ KOYUNOĞLU

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
İslam Tarihi ABD Başkanı

DOÇ. DR. VAHDETTİN IŞIK

İbn Haldun Üniversitesi Sosyoloji Bölümü
Medeniyet Araştırmaları
ABD Öğretim Görevlisi

DR. MEHMET EREL

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
İslam Hukuku ABD Öğretim Üyesi

DR. İHSAN KAHVECİ

İbn Haldun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Tefsir ABD Öğretim Görevlisi

DR. AHMET KAYA

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Hadis ABD Doktora Programı Mezunlu
Küçükçekmece Vazisi

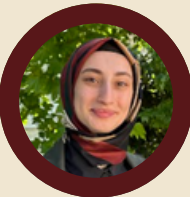

LQEN ABBOOD AHMED

Arapça muhadese Hocası

SÜMEYYE KILAÇ

MKÜ Kelam ABD Öğretim Üyesi

BERRE ÖZDEMİR AYDIN

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Arapça Dil Bilgisi Dersi Hocası

GÜLAY KAHVECİ

Fatih Müftülüğü Bıçakçı Alaaddin
Diyanet Gençlik Merkezi
Manevi Danışmanı ve Rehberi

MERVE KOÇ

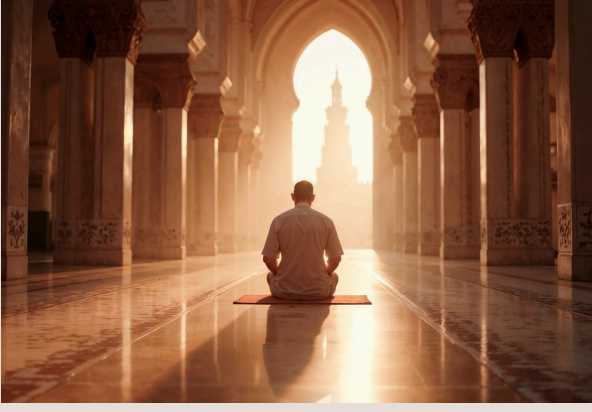
Cağaloğlu Anadolu Lisesi Din Kültürü
Öğretmeni

NEFİSE SALİŞ

Fatih Müftülüğü KKÖ

İÇİNDEKİLER

01 →

TAKDİM

Abdurrahman ŞENOĞLU

09 →

Doğanın Şifalı Mirası

Binnaz İrem KOCA

İstanbul Atlas Üniversitesi - Tıp

19 →

Kadın Hakim Olur Mu?

Tuğba Nur DAŞ

İstanbul Üniversitesi-Hukuk

02 →

ÖNSÖZ

Osman Şamil AKSOY

12 →

İlaç Kullanımında Helal Haram Hassasiyeti

Zehra DURMUŞ

Biruni Üniversitesi - Eczacılık

22 →

İslam'da Müzik ve Sağlıkta Kullanımı

Melike Beyza ERGEN

Cerrahpaşa - Tıp

03 →

Davamız: Filistin (hukuki açıdan inceleme)

Melike Ela AKÇARA

İstanbul Üniversitesi-Hukuk

13 →

Adalet Timsali Hz. Ömer

Aksanur ÇAKICI

İstanbul Üniversite-Hukuk

25 →

Ruhsal Hastalık Mı, Manevi Mesele Mi? Şizofreni ve Cin Algısı

Zeliha ADIGÜZEL

Sabahattin Zaim Üni-Psikoloji

05 →

Dijital Çağda Müslüman Olmak

Hicran KOÇ

Gebze Teknik Üniversitesi -

Bilgisayar Mühendisliği

15 →

Endüstri Mühendisinin Perspektifinden İnsanın Acziyeti

Büşra KIRLI

İTÜ-Endüstri Mühendisliği

27 →

Doğumdan Ölüme Tıp Etiği: Tıbbın Felsefesi Ne Kadar Bizden?

İlayda TARHAN

Cerrahpaşa- Tıp

07 →

Psikolojide Batı ve İslam Literatürü

Mihriban Zeynep GÜCEZ

Boğaziçi-Psikoloji

17 →

Manevi Psikoterapi: Tevekkül

Ceyda YERLİ

Sağlık Bilimleri-Psikoloji

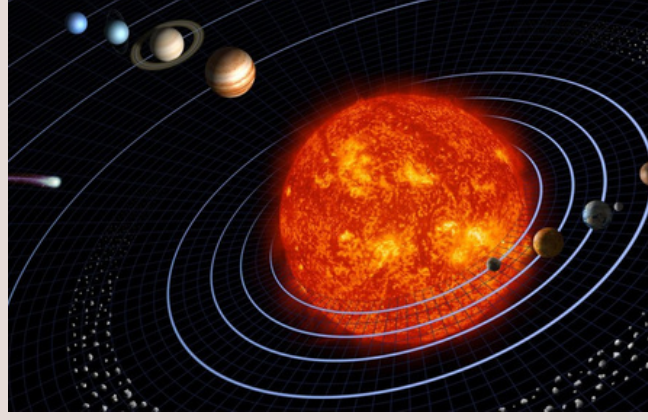
29 →

Yaratılıştan Alınan İlham: Biyomimikri

Firdevs BEYAZ

Marmara-Biyomühendislik

İÇİNDEKİLER

32

Yaratılışın Şifresi: Nutfeden İnsana

Melda AYDOĞAN

Medipol Üniversitesi - Ebelik

45

Bir Ruhun İki Yüzü: Gazali ve Freud'la İçsel Yolculuk

Gülsüm DAYAN

İbni Haldun Üniversitesi - PDR

53

Bursa'ya Gezimiz

Ceyda YERLİ

35

Öyleyse Bir İş Bitirince Bir Diğerine Koyul

Ayşe AYDIN

Boğaziçi-Psikoloji

47

Kozmostan Kromozoma: İnsan Bedeninde Saklı Ayetler

Zehra GÜRBÜZ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi - Tıp

54

Beşirağa Senin İçin Ne Anlam İfade Ediyor?

37

Hasta Mahremiyeti: Tıbbi ve Fıkhi Perspektiften Bir Değerlendirme

Esmâ Nur OĞRAK

Çapa-Tıp

49

Psikoloji Batılı Bir İlim Mi? İslam Geleneğinde Psikoloji Yaklaşımı

Cemile Zeynep AKSU

Boğaziçi - Psikoloji

55

Beşirağa Akademi'den Detaylar

40

Bilimsel Deliller Işığında Allah'ın Varlığı ve Kur'an'ın Doğruluğu

Belkız TOPTAL

YTÜ-Matematik

51

Uyanık Olmak: Mütemadiyen Müslüman Hâli

Ceyda TEKGÖÇEN

*Haliç Üniversitesi - Endüstriyel
Tasarım*

TAKDİM

Bizlere bilmediklerimizi öğreten, vermiş olduğu akıl nimeti sayesinde doğru ile yanlış birbirinden ayırma kabiliyetini bahşeden Allah (C.C.)'a hamd; Mescid-i Nebeviyi bir eğitim ve öğretim mekânı haline getirip, İslam ilim geleneğinde bizlere çığır açıp üsve-i hasene olan Hz. Muhammed (S.A.V.)'e salat ve selam olsun. Beşirağa Camii Diyanet Gençlik bünyesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında faaliyete başlayan iki yıllık Beşirağa Akademi programı ikinci mezunlarını bu yıl veriyor. İlahiyat alanı dışında farklı fakültelerde (tıp, mimarlık, mühendislik, hukuk vb.) okuyan üniversite öğrencilerinin müspet ilimler yanında dini ilimlerle de mücehhez olmalarını sağlamak, böylece bilimle dini harmanlayarak kendini geliştirmek isteyen gençlerimizin programa yoğun ilgi göstermeleri Rabbimize hamd etmemize vesile olmaktadır. Zira 25 kişilik gruba öğrenci alımı için yapılan müracaat sayısı 200'ü bulmuştur. Mülakata katılan gençlerimizin bu programın Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çatısı altında uygulanmasının müracaat sayısını arttırdığını ifade etmeleri bizi fazlasıyla memnun etmiştir. Beşirağa Akademi bünyesinde üniversite öğrencilerinin programa olan yoğun ilgisi, bizleri lise öğrencilerine yönelik akademi programı uygulamamıza teşvik etmiş ve 3 yıllık Beşirağa Akademi Programını yapmamıza vesile olmuştur. Lise Akademi Programımıza İstanbul'un en başarılı ve güzide liselerinde okuyan (İstanbul Erkek, Galatasaray, Kabataş, Cağaloğlu, Çapa, Pertevniyal vb.) Türkiye'nin ve İstanbul'un en başarılı liselerinden oluşan kız öğrencilerimize Almanca, İngilizce ve Fransızca dil dersleriyle beraber din dersleri ek olarak verilmektedir. Bu program 3 yıllıktır. Söz konusu okullardan başvuran ve mezun ettiğimiz 25 başarılı öğrencimiz rehberliğinde programı uygulamaya devam ediyoruz.

Akademimize gösterilen yoğun ilginin karşılanması noktasında yardım ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hüsnü KOYUNCUOĞLU hocamıza ve Beşirağa Camii Gençlik Merkezi manevi danışmanı Şamil AKSOY hocamıza teşekkürü bir borç biliriz. Fatih ilçemizdeki fiziki mekân şartlarının imkansızlığını "Çaresizseniz çare sizsiniz" şiarıyla mevcut gençlik merkezlerimizde farklı zamanlarda ve değişik muhatap kitlelere, farklı programlar uygulamak suretiyle aşmış durumdayız. Akademi programı dışında gençlerimize yönelik yapılan söyleşi, konferans, kitap tahlilleri, seminer ve geziler büyük ilgi görmüş ve gençlerimizin ilgisine mazhar olmuştur. 2025 yılı içerisinde ilçemiz Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii İmam Hatip Liseleri arası Ezanı Güzel Okuma Yarışmasında derece almış öğrencilere yönelik düzenlenen makam, hüsn-ü tilavet, mevlid-i şerif ve tefsir derslerine yoğun ilginin olması bizi memnun etmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın 2025 yılını Aile yılı ilan etmesi, Diyanet İşleri Başkanlığımızın aileye ve gençlere yönelik çalışmaları her türlü takdirin üzerindedir. Bizlerde bu noktadan hareketle Fatih Müftülüğü olarak gerek geleceğin sağlam temellere dayalı ailelerini oluşturacak kız öğrencilerimize, gerekse gençlik merkezimizde yakinen ilgilendiğimiz genç delikanlılarımıza maddi manevi her türlü desteği ve imkânı veriyoruz ve vermeye de devam edeceğiz.

ABDURRAHMAN ŞENOĞLU

Fatih Müftüsü

ÖNSÖZ

Selamün aleyküm,

Medeniyetimizin dini bütün insanının tezahürü, mimarisi bütün külliye-camilerimizdir. Bu camiler müştemilatı ile zamanın en kıymetli ulemasını yetiştirmiş ve toplumun nitelikli insan ihtiyacını her alanda karşılamıştır.

Akademimize ev sahipliği yapan Hacı Beşir Ağa Camii, Hacı Beşir Ağa tarafından hayrat olarak külliye halinde yaptırılmıştır. İçerisinde küçük çocuklar için Sübyan Mektebi, bugünkü manada üniversite düzeyindeki öğrenciler için Medrese, özel yazma eserlerden oluşan kütüphane, tekke, hamam, sebil ve padişah mahfeli barındıran bu cami; Cumhuriyetin ilanına dek tam tekmil işlevini sürdürmüştür.

Cumhuriyetin erken dönemlerinden yakın tarihimize kadar camiinin medrese özelliği canlandırılmamış, külliye özelliği kaybedilerek yalnızca namazgah olarak işlev görmüştür. Ancak günümüzde Diyanet İşleri Başkanlığımızın teşviki, il ve ilçe müftülüklerimizin aktif desteği ile aslına döndürülmesi adına büyük adımlar atılmıştır.

Camimiz bünyesinde, cami merkezli eğitim modelini hayata geçirmek ve öğrenim gören gençlerimizin zahir ve batın ilimlerinde derinleşmesini sağlamak niyetiyle tasarladığımız akademi programımızın ikinci dönem mezunlarını bu sene veriyoruz.

Beşirağa Camii bu senenin güz ve bahar dönemlerinde birinci ve ikinci kademe akademi öğrencilerine ev sahipliği yapmaya devam etmiş, ilmin bu mekanda bir gelenek halinde halka halka devam edebilmesi amacıyla yeni dönem öğrencilerini bünyesine katmıştır. İlk mezunlarımızın da tecrübeleriyle temelleri güçlendirilmiş bir program olarak Beşirağa Akademi programı, yeni dönem için öğrencileri hocalarımız eşliğinde seçmeye devam ediyor. Zahir ve batın ilimleriyle aynı anda iştigal edebilen öğrencilerimiz, gelecek dönemin öğrencileri ve ümmet için de bir teşvik vesilesi olmuştur.

Dışarıdan katılıma da açık olan seminerlerimiz ve ders halkalarımız vesilesiyle Akademi programımız, lisans öğrencileri için ümmet gençleri ile ilim temelli bir ünsiyet kurmaya vesile kılınmıştır.

Bu dönem mezun olacak öğrencilerimiz ve gelecek öğrencilerimiz için Allah'tan niyazımız, hayatın her noktasında eşyaya fitrata uygun müdahalede bulunacak içkin bir imanî bakışa sahip olmalarıdır.

OSMAN ŞAMİL AKSOY

Hacı Beşir Ağa Camii İmam Hatibi

DAVAMIZ: FİLİSTİN

HUKUKİ AÇIDAN İNCELEME

HUKUK

Melike Ela AKÇAKARA

Filistin adını kavimler göçüyle bu alana gelen Filistlerden aldı. Yıllar içerisinde işgale uğradı, çeşitli milletler tarafından elde edilmek istendi. Filistlerin alana gelmesinden bir süre sonra Hz. Musa önderliğinde Firavun'dan kaçan İsrailoğulları buraya geldi ve Filistlerle savaştı. Böylece tarihte bilinen ilk Yahudi devleti kuruldu. Daha sonra tahta gelen Hz. Davud Kudüs'ü fethetti ve buraya bir saray yaptırdı. Hz. Davud'dan sonra gelen Hz. Süleymanla birlikte Altın Çağı yaşadılar. Onun ölümüyle birlikte devlet ikiye bölündü ve daha sonra dağıldı.

Milattan önce 539'da Pers İmparatorluğunun Babil'i fethiyle yeni dönem başladı. 40.000 kişi geri döndü. Süleyman Mabedi ve surlar yeniden inşa edildi. Bundan sonraki süreçte ise Hz. İsa gelene kadar çeşitli istila ve işgallere uğradı. Hz. İsa'nın gelmesiyle tekrar kutsallık kazandı. Roma'nın ikiye ayrılmasından sonra Hristiyanlık hızla artış gösterdi ve Yahudilere karşı baskı zamanla arttı. Daha sonra işgaller ve istilalar devam etti. En son tekrar Bizans hakimiyetindeyken Amr b. As tarafından fethedildi.

641 yılında Muaviye'nin Askalan'ı fethiyle Filistin'in fethi tamamlandı.

Filistin Bölgesi bu tarihten Yavuz Sultan Selim'in fethine kadar olan süreçlerde el değiştirmeye devam etti. Yavuz Sultan Selim'in 1516'daki fethiyle beraber Filistin'de 1. Dünya Savaşı'nın bitimine kadar Osmanlı'nın hakimiyeti sürdü. Filistin'de Osmanlı döneminde daha önceki dönemlerde de olduğu gibi Müslüman Araplar çoğunlukta idi.

فلسطين

19. yüzyılın sonlarına doğru dünyanın geri kalanındaki milliyetçilik akımı Yahudiler'i de etkiledi ve Theodor Herzl öncülüğünde siyasi siyonizm hareketi başladı. Daha sonra Filistin'e küçük ama sistematik gruplar halinde göç gerçekleştirmeye ve böylece Filistin'deki Yahudi nüfusu arttırılmaya başlandı. Theodor Herzl başkanlığında bir heyeteki kere II. Abdülhamid'e Filistin'i satın almak için teklif götürdü. Teklif kabul edilmeyince çeşitli siyonist gruplar Filistin'e para akıtmaya başladı. Böylece bazı Arap maliklerden toprak satın alındı. I. Dünya Savaşı sürecinde Avrupalı güçler Osmanlıdaki azınlıkları kışkırtmayı başardı. Bunun bir sonucu olarak Şerif Hüseyin 1916'da isyan etti. Burada Araplara vaat edilen ise bağımsız Arap toprakları idi. Halbuki 1916 yılında yapılan gizli Sykes Picot antlaşmasında Filistin'de milletlerarası bir yönetim düşünülüyordu. 1917 yılında İngiltere önce Balfour Deklarasyonunu yayınladı daha sonra ise Filistin'i işgal etti. Bu deklarasyon açıkça Filistin'de Yahudi devleti kurulacağını kabul ediyordu. Bu deklarasyonun yayımlandığı sırada bölgenin yaklaşık %90'ı Arap idi. Yahudiler ise %10

bile değildi. Savaşı kazanan İngiltere 1922 yılında bölgeye manda rejimi kurdu. Manda rejimiyle birlikte Yahudi göçü desteklendi. İngiltere Yahudilere çeşitli imtiyazlar tanıdı. Bu süreçte Araplar bu durumu kabul etmedi ve 1947 yılına kadar çeşitli boykotlar yapıldı.

1930'lu yıllarda hazırlanan Pi raporunda ilk defa Filistin'in taksimi gündeme geldi. 1939 yılında yayımlanan Mac Donald raporuyla İngilizler Yahudi göçünü kısıtladı ve 10 yıl sonra bir Arap Devleti kurmayı vaat etti.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere bölgeden çekilmeye başladı ve konu 1947'de BM'ye geldi. BM'nin gönderdiği komisyon 2 milyonluk nüfusun 2/3'ü Arap 1/3'ü Yahudi olmasına rağmen yapılan taksimatta bölgenin %53'ü İsrail'e %47'si Filistin'e bırakıldı. Ancak BM'nin aldığı bu karar hukuka aykırıdır. Nitekim BM Genel Kurul'u bağlayıcı karar alma yetkisine sahip değildir. Karar ayrıca self determinasyon ilkesine de aykırıdır. Bu kararın alınması sürecinde ABD ve çeşitli siyonistlerin baskısı sonucu oylarını değiştirmek zorunda kalanlar olmuştur.

14 Mayıs'ta İngiltere'nin çekilmesinin hemen ardından İsrail devleti hukuksuz bir şekilde kuruldu. Bu olay beraberinde Arap-İsrail savaşlarını getirdi. Arap devletleri sadece görünüşte bağımsızdı, dolayısıyla savaşlar başarılı olamadı. 48-49 savaşında Ürdün Doğu Kudüs'ü ele geçirdi. İsrail'de sözde meşru müdafaa hakkını kullanarak Batı Kudüs'ü ele geçirdiğini açıkladı. Ancak meşru müdafaa hakkı kimseye başkasının toprağına el koyma hakkı vermemektedir. Meşru müdafaa hakkı düşmanın topraklardan çıkmasıyla sona erer.

Bu süreçte BM bütün bu hukuksuzluklara ve haksızlıklara karşı Filistin'i yalnız bırakmış kaderine terk etmiştir.

6 gün savaşlarında İsrail, topraklarını 3 kattan fazla artırdı. Bu zamana kadar güçsüz ezilen taraf gibi kendini gösteren İsrail böylece gücünü tüm dünyaya göstermiş, gözdağı vermiş oldu. Bu sırada Doğu Kudüs de işgal edildi. Bu işgal de diğerleri gibi herhangi bir hukuka dayanmayan haksız bir işgaldi.

İsrail'in de taraf olduğu 1949 Cenevre Savaş Hukuku Sözleşmesi'ne göre hiçbir devlet başkasına ait toprakları ele geçirme hakkına sahip değildir.

İsrail'in Kudüs'teki varlığı muharip işgalci statüsündedir. Ayrıca muharip işgalci statüsündeki devlet bulunduğu yerdeki demografik yapıyı değiştiremez yani buraya yerleşimci getiremez, işkence yapamaz, yerli halka zulmedemez. Oysa İsrail, sayılanların hepsini dünyanın gözü önünde alenen yaptı. İsrail kenditaraf oldukları da dahil olmak üzere yukarıda sayılan sayılmayan birçok anlaşılmaya aykırı davranmıştır. Bu konuda yöneltilen sorulara cevap vermemiş, alınan kararlara uyum sağlamamıştır. 1988 yılında Filistin devlet olarak ilan edilmiş bu durum da BM tarafından da onaylanmıştır. Filistin 2012'de BM'ye gözlemci devlet olarak katılmıştır.

Ancak bu da İsrail'in haksız işgalini durduramamış daha da şiddetlendirmiştir. Sonuç olarak her ne kadar olaylar 7 Ekim'de başlamış gibi gösterilmeye çalışılsa da gerçek bundan çok uzaktır. Filistin çok daha uzun zamandır haksız hukuksuz bir şekilde işgal altındadır. Ne yazık ki Filistin halkı dönem dönem şiddetlenen işkence ve soykırım olaylarına maruz kalmaya devam etmektedir. Bugün 7 Ekim'de şiddetlenen olaylar 2. yılına yaklaşırken hiçbir hukuki ve ahlaki dayanağı bulunmayan İsrail, Filistin halkına zulmetmeye devam etmektedir. İsrail bütün bu yaptıkları ile Filistin'i Filistinsizleştirmeye çalışmaktadır. Bu sırada ise devletlerin büyük kısmı sessiz kalmaktadır. Bugün Filistin için yapılabilecek şeylerin başında devletlerin bu konuda sert bir politika izleyerek birlikte hareket etmesi olacaktır. Acilen İsrail'in yaptıklarının yargılanabileceği bir otorite oluşturulmalı ve gerekli yargılamalar yapılmalıdır.

Filistin halkına toprakları geri verilmeli ve bütün Filistin'in ancak özellikle de Gazze ve çevresinin yeniden inşasına başlanmalıdır.

Bugün televizyondan, telefondan gördüğümüz Gazze bize birçok şey öğretmiş; vicdanımızı sorgulatmıştır. Bizlerde onlar için elimizden geleni yapmalı ve boykotu unutmamalıyız.

DIJİTAL ÇAĞDA MÜSLÜMAN OLMAK

Bilgisayar Mühendisliği

Hicran KOÇ

Günümüz dünyasında dijitalleşme, hayatımızın her alanına etki eden devrimsel bir güç haline gelmiştir. İnsanlar artık iletişimde, alışverişte, eğitimde ve iş yaşamında dijital teknolojileri etkin bir şekilde kullanmaktadır. Sosyal medya ve diğer dijital platformlar, hayatımızın merkezine yerleşmiştir. Dijitalleşmenin hızla yayıldığı bu süreç, İslamiyet çizgisinde hayatını idame ettirmeye çalışan Müslümanların akıllarına bazı önemli sorular getirmektedir: İslami değerler teknolojik dönüşümlerden nasıl etkileniyor? İslami yaşamın bu dönüşüm karşısında nasıl bir duruş sergilemesi gerekir? Dijitalleşme, bir kolaylık mı yoksa maneviyatı aşındıran bir tehdit mi?

İslam'a göre ilim öğrenmek, kadın-erkek her Müslüman için farzdır. İlim, insanın Rabbini, kendini ve çevresini tanıması, yaratılış amacını idrak etmesi ve bilgiyle hakikate ulaşmasıdır. Nitekim ilk vahiy de bilginin İslam'daki temel yerini açıkça ortaya koyar: **“Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı alaktan yaratmıştır. Oku! Rabbin sonsuz kerem sahibidir. Kalemle yazmayı öğreten O'dur. İnsana bilmediğini öğreten O'dur.” (Alak/1-5).** Yine başka bir ayette Yüce Rabbiniz, **“De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer/9)** buyurmaktadır.

Günümüzde dijitalleşme, ilme ulaşmayı kolaylaştıran önemli bir araç hâline gelmiştir. İnternet ve dijital platformlar, doğru kullanıldığında dini bilginin yayılması, ilmi faaliyetlerin artması ve bireylerin kendini geliştirmesi açısından büyük fırsatlar sunar. Ancak bu fırsatlar, aynı zamanda ciddi tehditler de barındırmaktadır. Kur'an, **“Ve Allah, size kötülüğü ve çirkinliği yasaklamıştır” (Araf, 7/33)** diyerek, insanları kötü alışkanlıklardan ve ahlaki yozlaşmadan sakındırır. Fakat internetin anonimliği ve kolay erişimi, bireyleri kötü alışkanlıklara sürükleyebilir. İnternet üzerinden yapılan ahlaka aykırı içerik paylaşımı veya zararlı alışkanlıkların yayılması, İslam'ın özüne ters düşer.

İslam, bireyin her ortamda olduğu gibi dijital dünyada da ahlaki sorumluluklarını gözetmesini ister. Kalem ve kelamın gücünü dijital mecralarda da doğru kullanmak, Müslümanın görevidir. Eğer ilim, dijital dünyanın imkânlarıyla beslenir ve insanlığın faydasına sunulursa çağımız bilgiyle aydınlanan bir döneme dönüşebilir. Aksi hâlde, dijitalleşme; cehaletin, yozlaşmanın ve kargaşanın hızla yayıldığı bir alana dönüşür. Bu yüzden dijital çağda İslam'ın ilme verdiği değer, her zamankinden daha hayati bir öneme sahiptir.

Bunun yanında, sosyal medya platformları, bireylerin zamanlarını israf etmelerine ve bağımlı olmalarına neden olabilir. İslam, insanlara zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmelerini öğütler. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir hadisinde, **"İki nimet vardır ki, insanlar bunların değerini çok az bilmektedirler: Sağlık ve boş vakit" (Buhari)** diyerek zamanın kıymetini vurgular. Dijital ortamda geçirilen fazla zaman, İslam'ın önerdiği sağlıklı ve verimli yaşam anlayışına ters düşer.

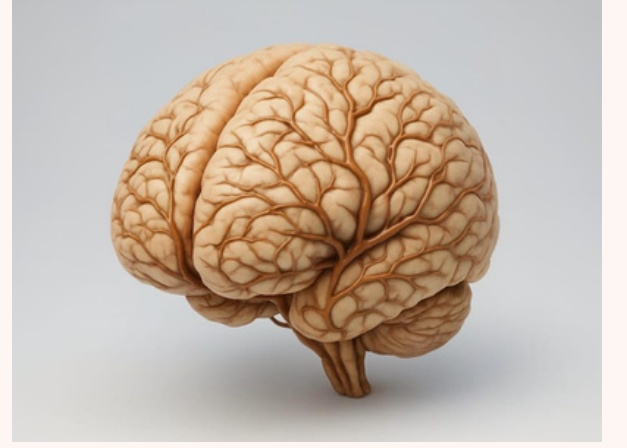

Sonuç olarak dijitalleşme, Müslüman bireyin hayatında hem bir fırsat hem de bir sınav olarak yer almaktadır. Bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı bu çağda, asıl mesele bilgiyi nasıl ve ne amaçla kullandığımızdır. Eleştirel okuryazarlıkla desteklenmiş bir dijital bilinç, teknolojiyi faydaya dönüştürebilir. Ancak bu bilinç, sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir farkındalıkla inşa edilmelidir. İslam'ın rehberliğinde şekillenen dijital sorumluluk anlayışı, hem manevi hayatı koruyacak hem de çağın imkanlarını insanlığın hayrına kullanmamızı sağlayacaktır. Bu dengeyi kurduğumuzda dijitalleşme ilim, ahlak ve hikmetle bütünleşerek Müslüman kimliğine katkı sunan güçlü bir araca dönüşebilir. Rabbim hepimizi muvaffak eylesin. Vesselam...

PSİKOLOJİDE BATI VE İSLAM LİTERATÜRÜ

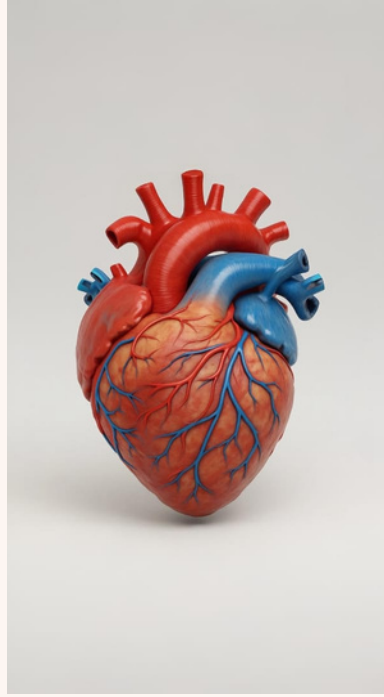
Mihriban Zeynep
Güce

Psikoloji

Gözümüze çarpan ilk fark Batı literatüründeki beyne olan vurgu ve İslam literatüründeki kalbe (gönül) olan vurgu oldu. Batı literatüründe beyin üzerine büyük bir yoğunlaşma var. Meydana gelen neredeyse bütün psikolojik rahatsızlıklar beyindeki hasarlarla ya da hormonal dengesizliklerle ilişkilendiriliyor. Ve büyük sıklıkta yoğun ilaç tedavileri uygulanıyor.

Günümüzde psikoloji alanında yaşanan pek çok gelişmeye rağmen dünya genelinde ruhsal sorunlar ve depresyon oranları hızla artış göstermekte. Bu durum da bizi acaba şu anki yaklaşımımız doğru değil mi sorusuna götürüyor ve günümüz psikoloji bakış açısına alternatif bir bakış açısını ele almayı gerektiriyor. Bize en yakın alternatif ise İslam medeniyetimizin psikolojiye bakış açısıdır. İslam literatürü diye adlandırdığımız bu bakış ile Batı literatürü arasındaki birkaç fark ise özellikle gözümüze çarpmaktadır.

**“KUL, BİR GÜNAH İŞLEDİĞİNDE
KALBİNDE SİYAH BİR NOKTA
OLUŞUR. TÖVBE ETTİĞİ
TAKDİRDE CİLALANIP SİLİNİR.
O GÜNAHI TEKRAR
İŞLEDİĞİ/GÜNAHA DEVAM
ETTİĞİ ZAMAN, O SİYAH
NOKTA DA GİTTİKÇE BÜYÜR,
KALBİ İSTİLA EDER.”(TİRMİZİ,
TEFSİRÜ'L-KUR'ÂN, 83)**

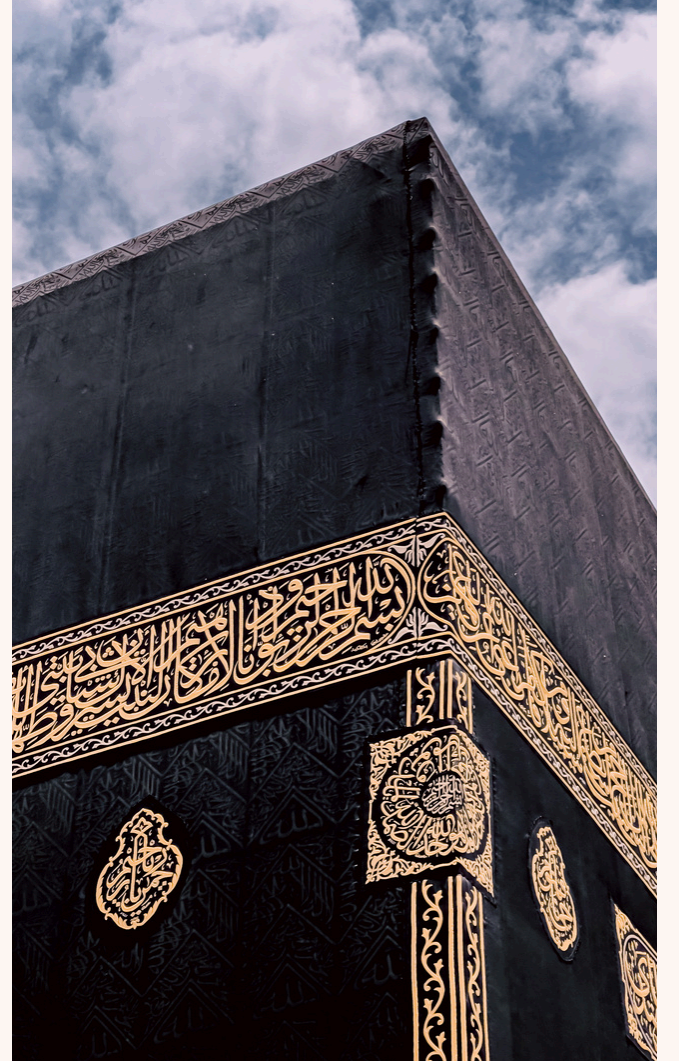
Fakat İslam literatürüne baktığımızda özellikle de Gazali'de kalp üzerinde büyük bir vurgu var. İnsanın buhranlarından çoğu kalbe bağlanmış. Gazali'nin de kalbin askerleri dediği beş duyu organımızın kalbimiz üzerinde güçlü etkileri var. Onlardan gelen güzellikler kalbi ferahlatırken onlardan gelen kötü ameller ise göğsümüzü daraltıyor. Psikiyatri doktorları da “göğsüm daralıyor, kalbim ağrıyor” gibi cümleleri hastalardan çok sık duyduklarını ifade ediyorlar. Bu da aslında kalbin psikoloji ile olan sıkı bağına ortaya koyuyor.

Peki bu kalbin askerleri kalbi nasıl etkiliyor? Bunu şöyle açıklayabiliriz: Mesela gözlerimiz nereye bakıyor? Harama mı bakıyor yoksa doğaya ve yaratılanlara bakıp tevekkül mü ediyor? Gün boyu sosyal medyada mı dolanıyor yoksa Kuran ya da kitap satırlarında mı? Ağzımızdan ne çıkıyor? Dedikodu, aşağılayıcı sözler ve yalan mı çıkıyor? Yoksa Allah kelamı ve güzellikler mi akıyor dilimizden? Ya da ağzımıza ne giriyor? Haram lokma mı, helal lokma mı? Kulağımız ne dinliyor? İçinde küfür ya da manasız sözler bulunan müzikleri mi ya da dedikodu yapan insanları mı? Yoksa Allah kelamını ve onun üzerine sohbetleri mi? Ellerimiz neye dokunuyor? Namahreme mi, Kuran-ı Kerime mi? Bütün bu saydıklarımız kalbi iyi ya da kötü etkileyerek bizi ya bir buhrana sürüklüyor ya da bir buhrandan çıkarıyor. Eğer daha iyi hissetmek istiyorsak beş duyu organımızla neler yaptığımızı iyi değerlendirmeliyiz.

Diğer belirgin bir fark ise beden ve ruh ilişkisi. Şunu fark ediyorum ki batı literatürü bir bilim olduğunu kanıtlama derdine kendini o kadar kaptırmış ki ruhun varlığını asla hesaba katmıyor ve metafizik ne varsa reddetme eğiliminde. Sadece maddeye yani bedene, beden de özellikle beyin bölgesine yoğunlaşmış olan bu literatür Türkçede çok söylediğimiz gibi ruhumuzu daraltan şeyleri tespit etmekte aciz kalıyor. Çünkü bir ruhun varlığını yok sayıyor. Lakin İslam literatüründe beden de ruh da geri plana atılamaz. Müslümanlar bilim karşıtı değildir. Beyindeki hormon dengesizliklerinin ya da hasarların da psikolojik sorunlara sebebiyet verebileceğini inkar etmezler. Fakat ruhsal rahatsızlıkları bedene de indirgemezler. Bedensel rahatsızlıkların tedavisi çok önemli olduğu gibi ruhsal doygunluk da çok önemlidir. Bir Müslüman Allah'a inanmayanların aksine bu ruhsal doygunluğu sık sık yaşar. Mesela her Kur'an okuduğunda içine huzur dolar, her namazını bitirdiğinde Rabbi onu bir kere daha huzuruna kabul ettiği için şükreder. Her sadaka verdiğinde büyük bir mutluluk hisseder. Müslüman kardeşleri ile bir araya geldikçe birliktelik hissiyle dolar. Ve daha nice örnekler verilebilir. Belki de günümüz insanların sahip olamadığı ve onları buhrana sürükleyen şey bu ruh boşluğudur. Ve alkole, sigaraya, uyuşturucuya, arkadaşça, sevgiliye bağımlılık tam da bu boşluğu doldurmak için ortaya çıkıyordur. Fakat şu da aşikar ki insan ruhunu Allah sevgisinden başka hiçbir sevgi tam manada dolduramaz.

Son olarak yanlış anlaşılabilecek şu konuyu da dile getirip bitirelim. Bu yazdıklarımız müslüman asla depresyona girmez demek değildir. Herkes hayatının belli dönemlerinde büyük imtihanlardan geçer ve kötü hissedebilir. Müslümanın farkı her daim yanında Allah'ın olduğunu bilmesi ve kalbini de her daim kontrol edip kalbi karartacak şeylerden uzak durmaya çalışmasıdır.

"BİLESİNİZ Kİ, KALPLER
ANCAK ALLAH'I ANMAKLA
HUZUR BULUR."(RAD/28)

DOĞANIN ŞİFALI MİRASI:

KUR'AN VE HADİSLERDE BİTKİSEL TEDAVİ VE MODERN TIBBIN KEŞİF YOLCULUĞU

İnsanlık tarihi boyunca süregelen sağlık arayışı, sadece bedensel iyileşmeyi değil, aynı zamanda ruhsal huzuru ve varoluşsal anlamı da içeren çok boyutlu bir yolculuk olmuştur. Bu kadim arayışta, inanç sistemleri ve doğanın sunduğu çözümler her zaman iç içe geçmiş; farklı kültürlerde kendine özgü şifa gelenekleri oluşturmuştur. İslam medeniyeti de bu zengin mozaikte, kutsal metinlerin rehberliğinde doğanın cömertliğini keşfetmiş ve "Geleneksel İslam Tıbbı" olarak bilinen benzersiz bir şifa anlayışını geliştirmiştir. Bu anlayış, Kur'an-ı Kerim'in doğaya yönelik bütüncül bakış açısı ve Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.) sünnetinde yer alan doğal tedavi yöntemleriyle şekillenmiştir. Günümüzde modern tıbbın kaydettiği muazzam ilerlemeye rağmen, asırlar öncesinden gelen bu doğal şifa bilgeliği bize hala ne gibi değerli mesajlar sunuyor? Özellikle Yüce Kitabımız Kur'an'ın evrensel ilkeleri ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bitkisel tedaviye dair pratik rehberliği, modern bilimle nasıl bir etkileşim içinde olabilir ve insanlığın ortak sağlık arayışına ne gibi katkılar sağlayabilir?

Kur'an-ı Kerim, insanlığa sunulmuş kapsamlı bir yaşam kılavuzu olarak, sadece inanç ve ahlak esaslarını değil; aynı zamanda insanın evrenle, doğayla ve kendi bedeniyle olan ilişkisini de düzenleyen ilahi bir rehberdir.

Kitap, doğrudan spesifik hastalıklar için detaylı bitkisel reçeteler sunmasa da doğanın kendisinin Allah'ın yaratıcı gücünün ve sonsuz hikmetinin bir göstergesi olduğunu vurgular. Yeryüzünde biten çeşit çeşit bitkilerin farklı renkleri, tatları ve kokularıyla insanlığa sunulmuş birer rızık, birer nimet ve birer şifa kaynağı olduğu ayetlerde sıklıkla dile getirilir.

Örneğin, Nahl Suresi'nde geçen **"Rabbin bal arısına vahyetti ki: Dağlarda, ağaçlarda ve insanların kurdukları kovanlarda kendine evler edin. Sonra meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin sana kolaylaştırdığı yollarda yürü. Onların karınlarından renkleri çeşit çeşit bir içecek çıkar ki, onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için bir ibret vardır."** (Nahl/68-69) ayeti, balın şifa kaynağı olduğuna dair açık bir ilahi beyandır ve doğadan elde edilen ürünlerin iyileştirici potansiyeline işaret eden güçlü bir örnektir. Bu ve benzeri ayetler, müminler için doğadaki potansiyel şifa kaynaklarını derinlemesine tefekkür etme, araştırma ve keşfetme sorumluluğunu adeta bir ilham kaynağına dönüştürmüştür.

Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed Mustafa'nın (s.a.v) sünneti, Kur'an-ı Kerim'in pratik hayattaki uygulamalarını ve yorumlarını içeren değerli bir kaynaktır. "Tıbb-ı Nebevi" olarak adlandırılan bu alanda, Hz. Peygamber'in çeşitli rahatsızlıkların tedavisi ve korunması için doğal yöntemleri bizzat uyguladığı, ashabına tavsiye ettiği ve bu konuda yol gösterdiği çok sayıda rivayet bulunmaktadır.

İbn-i Kayyim el-Cevziyye'nin "et-Tıbb en-Nebevî" adlı eseri başta olmak üzere, Kütüb-i Sitte gibi güvenilir hadis kaynakları, günümüze kadar ulaşan pek çok bitkisel tedavi yöntemine, beslenme tavsiyesine ve hijyen prensibine dair zengin bilgiler sunmaktadır. Bu rivayetler, sadece o dönemin tıbbi anlayışını yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda doğal ve bütüncül bir sağlık yaklaşımının temel prensiplerini de ortaya koyar.

Peygamber tıbbında öne çıkan ve İslam kültüründe önemli bir yere sahip olan bazı bitkiler ve doğal ürünler şunlardır:

Çörek Otu (Nigella Sativa): **"Çörek otu, ölüm dışında her derde devadır"** (Buhari, Tıb 7; Müslim, Selam 89) mealindeki hadis-i şerif, bu küçük siyah tohumların İslam tıbbındaki önemini ve değerini açıkça ifade etmektedir. Yüzyıllardır geleneksel tıpta geniş bir kullanım alanına sahip olan çörek otu, modern bilimin de yoğun ilgisini çekmiş ve yapılan araştırmalar; bağışıklık sistemini güçlendirici, anti-inflamatuar, antioksidan, antimikrobiyal ve hatta antikanser gibi pek çok potansiyel faydasını ortaya koymuştur. İçerdiği timokinon, timohidrokinon ve timol gibi biyoaktif bileşenler bu etkilerin temelini oluşturmaktadır.

Bal (Asel): Kur'an-ı Kerim'de şifa kaynağı olarak zikredilen bal, Tıbb-ı Nebevî'de de önemli bir yere sahiptir. Hz. Peygamber (s.a.v), balı çeşitli rahatsızlıkların tedavisinde kullanmış ve kullanılmasını tavsiye etmiştir. Antibakteriyel, antiviral, antifungal ve yara iyileştirici özellikleri bilinen bal; geleneksel olarak öksürük, boğaz ağrısı, sindirim sorunları ve cilt yaraları gibi pek çok durumda kullanılmıştır. Modern bilimsel araştırmalar da balın bu geleneksel kullanımlarını destekleyici niteliktedir.

Zeytinyağı (Zeyt): Hem besin değeri yüksek hem de tedavi edici özellikleriyle övülen zeytinyağı, Kur'an-ı Kerim'de de mübarek bir ağacın meyvesi olarak zikredilmiştir. (Nur, 35) Hadislerde zeytinyağının hem yenilmesi hem de cilde sürülerek kullanılması tavsiye edilmiştir. İçerdiği tekli doymamış yağ asitleri, antioksidanlar (özellikle oleokantal) ve anti-inflamatuar bileşenler sayesinde kalp sağlığını koruyucu, iltihap önleyici, cilt nemlendirici ve hatta bazı kanser türlerine karşı koruyucu etkileri olduğu düşünülmektedir. Modern araştırmalar bu geleneksel bilgileri giderek daha fazla desteklemektedir.

Hurma (Temr): Özellikle Medine hurması olan acve hurması, bazı hadislerde zehirlenmeye karşı koruyucu özellikleriyle anılır. Besleyici değeri yüksek olan hurma, içerdiği doğal şekerler, lif, potasyum ve magnezyum gibi vitamin ve mineraller sayesinde enerji verici, sindirimi kolaylaştırıcı ve genel sağlığı destekleyici özelliklere sahiptir. Tıbb-ı Nebevî'de özellikle sahur ve iftar öğünlerinde tüketilmesi tavsiye edilen hurma, Ramazan ayında oruç tutanlar için önemli bir enerji kaynağıdır.

Bu örneklerin yanı sıra, Tıbb-ı Nebevî’de sinameki, kına, misvak, sarımsak, soğan gibi daha pek çok bitki ve doğal ürünün farklı rahatsızlıkların tedavisi veya korunma amacıyla kullanıldığına dair rivayetler bulunmaktadır. Bu geniş yelpaze, İslam kültüründe doğanın sunduğu şifa potansiyeline verilen önemi ve bu bilgilerin nesilden nesile aktarılarak günümüze kadar ulaşan zengin bir mirası oluşturduğunu göstermektedir.

Modern tıp bilimi, son yüzyılda kaydettiği baş döndürücü ilerlemeyle hastalıkların teşhis ve tedavisinde çığır açmıştır. Ancak doğal kaynaklardan elde edilen şifalı bitkilerin ve geleneksel tedavi yöntemlerinin potansiyeli de giderek daha fazla fark edilmektedir. Günümüzde etnobotanik, fitoterapi ve farmakognozi gibi bilim dalları, geleneksel olarak kullanılan bitkilerin içerdiği biyoaktif bileşenleri analiz ederek, bu bitkilerin farmakolojik etkilerini bilimsel yöntemlerle araştırmaktadır. Çörek otu, zerdeçal, zencefil, sarımsak gibi pek çok bitkinin antioksidan, anti-inflamatuar, antimikrobiyal ve antikanser gibi potansiyel faydaları modern laboratuvar çalışmaları ve klinik araştırmalarla desteklenmektedir.

Ancak bu noktada, geleneksel bilgi ile modern bilim arasında dikkatli bir denge kurulması gerekmektedir. Asırlar boyunca denenmiş ve faydası görülmüş geleneksel yöntemlerin değeri inkar edilemez olsa da her bir uygulamanın günümüzün bilimsel standartlarına uygunluğunu teyit etmek, doğru dozajları belirlemek, olası yan etkileri değerlendirmek ve modern tıbbın sunduğu imkanlarla entegre etmek büyük önem taşımaktadır. Bilinçsizce ve kulaktan dolma bilgilerle yapılan bitkisel uygulamalar, beklenmedik sağlık sorunlarına yol açabilir ve modern tıbbi tedavilerin etkinliğini azaltabilir. Bu nedenle Geleneksel İslam Tıbbı ve modern tıp arasında bir rekabet değil aksine birbirini tamamlayan, bütüncül bir sağlık yaklaşımı benimsenmelidir. Modern tıbbın kesin teşhis yöntemleri ve acil durumlardaki hayati müdahaleleri ile geleneksel tıbbın doğal ve destekleyici tedavi yöntemlerini akılcı bir şekilde birleştirmek, hastaların sağlığı için daha kapsamlı ve kişiye özel tedavi planlarının oluşturulmasına olanak sağlayabilir.

Sonuç olarak Kur’an-ı Kerim’in doğaya yönelik hikmetli bakış açısı ve Hadis-i Şeriflerde zikredilen şifalı bitkiler, İslam geleneğinde sağlığın sadece bedensel bir iyilik hali olarak değil; aynı zamanda ruhsal denge, çevresel uyum ve ilahi yaratılışa saygı çerçevesinde ele alındığını göstermektedir. Doğanın sunduğu bu zengin şifa potansiyelini keşfetmek, onu bilimsel yöntemlerle araştırmak ve bilinçli bir şekilde kullanmak, hem inancımızın bize işaret ettiği bir sorumluluk hem de modern bilimin teşvik ettiği akılcı bir yaklaşımdır. Toprağın derinliklerinden yeşeren her bir bitki, bir zamanlar Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) mübarek dilinde şifa bulmuşsa bugün de bizlere hem değerli bir kültürel miras hem de üzerinde derinlemesine düşünülmesi, araştırılması ve modern bilimle entegre edilmesi gereken zengin bir alan sunmaktadır. Bu kadim bilgeliği modern tıbbın ışığıyla harmanlayarak, insanlığın ortak sağlık arayışına yeni perspektifler kazandırmak ve daha sağlıklı bir geleceğe katkıda bulunmak hepimizin sorumluluğudur.

İLAÇ KULLANIMINDA HELAL HARAM HASSASİYETİ

Sağlık, hayatımızda sahip olduğumuz en değerli hazinedir. Ancak hastalıklar da hayatımızın kaçınılmaz bir gerçeğidir. Kimse hastalıklarla yaşamak istemez, bu yüzden sağlığımızı geri kazanmak için çaba sarf ederiz. İşte bu noktada ilaçlar, iyileşmek için verdiğimiz çabalarda önemli bir rol oynuyor. Bir Müslüman olarak, ilaç kullanırken dikkat etmemiz gereken çok önemli bir husus da ilaçların helal olmasıdır. Helal dinen izin verilmiş, hakkında şer'î bir yasaklama ve kısıtlama bulunmayan davranışı ve onun dinî-hukukî hükmünü ifade eder. Maalesef ki bizler helalin ne olduğunu unutmuş durumdayız. Kazancımız helal ise bu helal kazançtan kazandığımız parayla satın alınanların da helal olarak düşünmekteyiz, ancak bu yaklaşımımız doğru bir yaklaşım değildir. Cenab-ı Hak Kur'an'da Maide Suresi'nin 3., 5. ve 90. ayetlerinde, Bakara Suresi'nin 173. ayeti, En'am Suresi'nin 121., 138. ve 145. ayetleri ile Nahl Suresi'nin 115. ve 67. ayetleri gibi birçok ayette helal ve haram sınırlarını bizler için net bir şekilde çizmiştir. Zannedilenin aksine haram olan şeyler helal olanlara göre oldukça sınırlıdır: Domuz ve ondan elde edilen her şey, helal olan ancak İslami kurallara göre kesilmemiş hayvanlardan elde edilen her şey ve alkol, kan gibi maddeler. Az sayıdaki bu haram şeyleri küçümsememeli, aksine çokça dikkat etmeliyiz. İlaç kullanırken de bu sınırlara önem göstermeliyiz. Eğer bir ilaçta aktif ya da yardımcı madde olarak az önce saydığımız maddelerden varsa o ilaç haram olarak kabul edilir yoksa bu maddeler ilaç genellikle güvenli ve helal sayılır.

İlaç üretiminde kullanılan bazı haram maddeler iyi bir çözücü ve koruyucu olması sebebiyle alkol ve iyi şekil alma özelliği, şeffaf jel oluşturma yeteneği, esnek film haline gelmesi, hazminin kolay olması, sıcak suda eriyebilmesinden dolayı domuz jelatini yaygın olarak kullanılmaktadır. Katı formulu ilaçlarda, tablet ve kapsüllerde alkol; üretimin çeşitli aşamalarında kullanılsa bile buharlaşarak ilacın içinde kalmaz. Cilt üzerine uygulanan ürünlerdeki alkol de buharlaşır. Ancak sıvı formdaki ilaçlarda alkol bulunabilir. Bundan dolayı sıvı formdaki ilaçların kullanımında içeriğine dikkat etmeliyiz. Jelatin, hayvanlardan elde edilen yardımcı maddeler arasında en yaygın olarak bilinenlerden biridir. İlaç üretiminde kapsül yapımında veya stabilizatör olarak kullanılır. Yani ilacın aktif bileşenlerini koruyucu özelliktedir. Jelatin genellikle domuz veya sığır kaynaklıdır. Eğer jelatin sığırdan elde ediliyorsa ve bu sığır İslami kurallara uygun bir şekilde kesilmişse, bu jelatin helal kabul edilir. Ancak, domuzdan elde edilen jelatin kesinlikle haramdır ve bu nedenle bu tür bir jelatin içeren ilaçların kullanımı doğru değildir.

Helal ilaç kullanımı, fıkıh kitaplarında zaruret başlığının konusudur. Normalde içinde haram bir madde bulunan ilaçların kullanılması caiz değildir. Ancak hastalık ciddi bir noktaya ulaştığında, hayati tehlike söz konusu olduğunda ve helal bir alternatif bulunmadığında, bu ilaçlar zaruret kapsamında kullanılabilir. Bu durum, "zaruretler haramı mübah kılar" kaidesiyle açıklanır. Müslüman bir doktorun bu ilacın kullanılmasını şart koşması ve başka bir çıkış yolu olmaması durumunda bu kaide geçerlidir. Eski dönemlerde de, necis kabul edilen maddeler tedavi yöntemlerinde kullanılmıştır. Örneğin, deve idrarı gibi maddelerin bazı hastalıklara iyi geldiği düşünülmüştür ve o zamanlar zaruret nedeniyle başvurulmuş bir tedavi yöntemidir. Sonuç olarak haram bir madde yalnızca gerçekten mecbur kalındığında ve başka helal seçenek yoksa geçici olarak kullanılabilir. Bu durum, aklıktan ölme tehlikesi yaşayan bir insanın domuz eti yemesi veya susuz kalan birinin hayatta kalmak için içki içmesi gibi örneklerle de desteklenir. Bu eylemler, ne domuzu helal kılar ne de içkiyi temize çıkarır; sadece ölüm tehlikesi varsa ve başka çare yoksa geçici bir ruhsat sunar.

ADALET TİMSALİ OLARAK HZ. ÖMER

Hukuk

Aksanur ÇAKICI

*“Allah size, mutlaka emanetleri ehli
olanlara vermenizi ve insanlar arasında
hükmettiğiniz zaman adaletle
hükmetmemizi emreder. Allah size ne
kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz
Allah her şeyi işitici, her şeyi görücüdür.”
(Nisa Suresi/ 58)*

Adalet, her şeyi yerli yerine koymaktır. Hak ve hukuku gözetmek, hak yememek, yenen hakkı sahibine iade etmek, adil ve doğru davranmak demektir. Adaletin zıddı zulümdür. Çünkü bir insan olması gereken yere olması gereken şeyi koymazsa, söylenmesi gereken şeyleri söylemesi gereken yerde söylemezse zulmetmiş olur. Allah adildir, bize de adil olmayı emreder ve adil olanları sever. Allah Maide suresi 8. ayette şöyle buyurmuştur: **“Bir topluluğa olan kininiz sizi adaletsizliğe itmesin. Adil olun, adalet takvaya daha yakındır.”**

İslam dünyasında adalet üzerine düşünüldüğü zaman anılan ilk isimlerden biri Hz. Ömer'dir. Onun adaleti tüm müminlere bir öğüt ve örnek niteliğindedir. Gençliğinde ticaret için gittiği İran'da I. Hüsrev'in adaletinden etkilenmiş, İslam'a girmesiyle birlikte adil olmanın nasıl bir anlam ifade ettiğini en iyi kavrayan sahabelerden olmuştur. Bu çizgisinden ise Peygamberimiz zamanından hilafetin sonuna kadar da ayrılmamıştır. Hz. Ömer kamuda çalışanlara adaleti emreder, hak yememeyi öğütler ve aksi davranışta bulunanları da şiddetli cezalarla cezalandırırdı. Hz. Ömer adaletle ram olan bir gönüle sahipti.

O adil olmayı imandan sayan ve adaletten sapmaktan, kul hakkına girmekten imanı gereği korkan biriydi. Halkına karşı yumuşak ve merhametliydi fakat adaletten hiçbir vakit ödün vermezdi. Hz. Ömer halkın veya derdi olan kimselerin kendisine gelmesini beklemeyi ve geceleri yahut kılık değiştirerek gün içinde dolaşarak adaletten sapanları tespit etmeye çalışırdı. Hz. Ömer kendi akrabalarından hiç kimseye memuriyet vermemiştir. Bir idareciyi tayin ettiği zaman onun malvarlığını kayıt altına almış ve mal varlığında artış olursa bunu izah etmesini istemiştir. Hiçbir zaman kapalı kapılar ardında iş yapmamıştır. Her şeyi halkın huzurunda şeffaf olarak yapmıştır. Mehmet Akif bir şiirinde Hz. Ömer için şu dizeleri söyler: *“Kenar-ı Dicle'de bir kurt aşırda bir koyunu/ Gelir Adl-i İlahi sorar Ömer'den onu”*. Bu dizeler Hz. Ömer'in bir devlet yöneticisi olarak sorumluluk bilincinin ne kadar yüksek olduğunu, bir koyun dahi Hz. Ömer'in bilgisi dışında kendi söz sahibi olduğu topraklarda bir acıyla karşılaşsa bundan kendisini mesul görmektedir. Hz. Ömer, müşriklerin Müslümanlara hayat hakkı tanımadığı, onlara işkence yaptığı bir dönemde O cesaret ve şecaatini burada da gösterdi.

Resulullah hicret etmesini söyleyince hemen kılıcını kuşandı ve Kabe'nin avlusuna gitti. Müşrikler orada toplanmış ve Müslümanlara yapacakları işkenceleri planlıyorlardı. Hz. Ömer'i karşılarında görünce şaşırdılar. Hz. Ömer onların gözü önünde Kabe'yi tavaf etti ve iki rekat namaz kıldı sonra da müşriklere dönüp *"İşte gidiyorum. Anasını ağlatmak, karısını dul, çocuklarını yetim bırakmak isteyen varsa şu vadinin arkasında bana yetişsin."* dedi. Bu iman ve cesaret karşısında müşriklerden kimse kalkıp bir şey yapamadı.

Haz. Ömer'in en meşhur lakabı "hak ile batılı birbirinden ayıran" anlamındaki *Faruk*'tur. Haz. Ömer takvalı, ihlaslı bir mümindir. Peygamberimizin **"Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin"** hadisini devamlı olarak aklında tutardı. Bu maksatla her günün akşamında kendine *"Ey Ömer! Bugün Allah için ne yaptın?"* diye sorardı. Haz. Ömer idareciliği boyunca yasakladığı bir şeyi öncelikle kendi nefesine ve aile efradına yasakladı. Aile efradını çağırır ve *"Ben bu şeyi yasakladım. İçinizden kimin bunu yaptığını duyarsam onu başkalarına vereceğim cezanın iki misliyle cezalandırırım."* derdi.

Haz. Ömer valilerin ve diğer görevlilerin teftişine çok önem vermiş, hakkında şikayet olanlar için soruşturma açmıştır. Her yıl hac mevsiminde valileri çağırır ve halktan bazı kimseleri de yanlarında getirmelerini isterdi. Onlardan vilayetlerinin durumuna, halkın şikayetine, fiyatlara zayıf ve güçsüzlerin valilerin yanına girip girmediklerine dair sorular sorardı. Ayrıca yine teftiş maksadıyla tanınmayan kimseleri vilayetlere gönderirdi.

Haz. Ömer'in adaletine ve yöneticiliğine dair şöyle bir hikaye zikredebiliriz: "Haz. Ömer gece evinde çalışırken evine gelenleri bekletmiş, yanan mumu söndürüp sonra başka bir mumu yakmıştır. Bundan sonra selamladığı misafirleri neden diğer mumu yaktın diye sorunca cevabı şu olmuştur: *'Az önce devlet işi yapmaktaydım ve yanan mum kamuya aitti. Ama şimdi sohbet edeceğiz ve bu devlet işi değildir. O yüzden devlete dair mumu söndürdüm ve kendime ait olanı yaktım.'* demiştir."

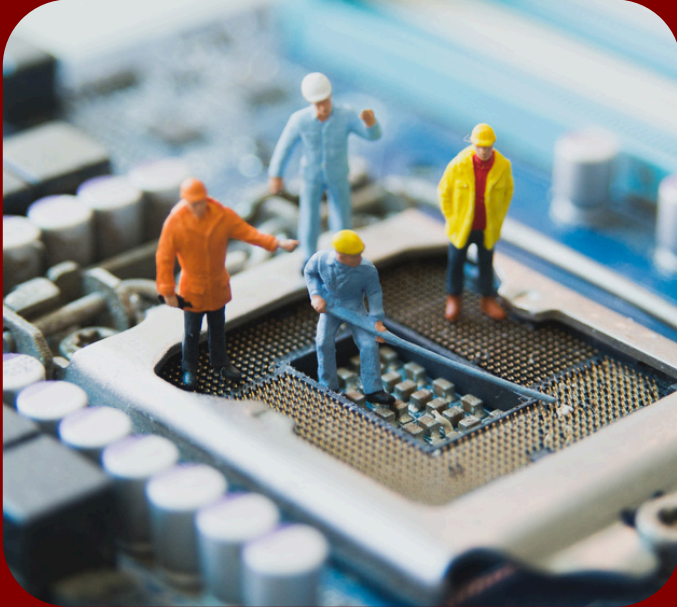
Hasılı kelam Haz. Ömer devletini adalet ile ayakta tutmuştur. Haz. Ömer'i anlamak bugün dünyanın her tarafında var olan zulmü ve adaletsizliği durdurmanın ilk adımı olacaktır. Adalet onun şahsiyetinin ayrılmaz bir parçasıdır. O devletini yönetirken gösterdiği hassasiyet ve uygulamalar ile çağının çok ötesinde biridir. Bugünün müslümanları ve müslüman devlet yöneticileri olarak Allah bizi Haz. Ömer'in adaleti gibi bir adalete sahip olanlardan, zulmetmeyenlerden, hakkı söylemekten çekinmeyenlerden, o gün geldiğinde terazisindeki dengeyi korumuş olanlardan eylesin. Amin.

ENDÜSTRİ MÜHENDİSİNİN PERSPEKTİFİNDEN

İNSANIN ACZİYETİ

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ

BÜŞRA KIRLI

Endüstri mühendisliğinin geçmişine baktığımız zaman 18. yüzyılda Sanayi Devriminin gerçekleşmesinin ardından temelleri atılan bir disiplin olduğunu söyleyebiliriz. Bu mühendislik 18. yüzyılın gündemi ve en önemli gelişmesi olan makineleşmenin sonucunda, üretim sürecinde yapılan işleri daha verimli hale getirme ihtiyacının hissedilmesiyle ortaya çıkmıştır.

Başlangıcından beri temel amaçları geliştirilen sistemlerin, yürütülen süreçlerin verimliliğini arttırmak olan endüstri mühendisleri; üretim ve kullanım süresi boyunca oluşan her bir kaybı geri kazanmaya çalışırlar. Gerek iş süreçlerini analiz ederek kaynak israfını azaltmak ve gereksiz adımları ortadan kaldırmak olsun gerek kalite kontrol sistemleri kurarak sürekli bir iyileştirme halinde olması olsun, sürecin her bir noktasında daha iyi, kaliteli ve ekonomik hale dönüştürme çabası içerisinde olduklarını gözlemliyoruz.

Tabii ki de üretim başlamadan önce mühendisler tarafından bir ürünün veya sistemin olabilecek en iyi hali planlandıktan sonra tasarlandığını,

sayısız kontrol aşamasından geçtikten ve detaylıca incelendikten sonra üretimin başladığını biliyoruz. Bir ürün geliştiren insanın yaptığı işin veya sistemin mükemmel ve kaliteli olmasını, herhangi bir israf ve kayıp barındırmadan çalışmasını, aynı zamanda da az kaynakla fazla üretim yapabilir şekilde olmasını amaçladığını ve bu süreci amaçladığı doğrultuda planladığını gözlemliyoruz.

Velhâsılâkêlâm, geçmişten bu yana insanlığın ulaşmak istediği seviye olan mükemmeliyetçiliği mühendislik mesleğinin endüstri bölümünde de müşahade ediyoruz. Üretim sürecinin başında da en iyi, en ekonomik ve en verimli şekil

hedeflenirken sürecin böyle sonuçlanmaması sebebiyle ürün veya sistem endüstri mühendisleri tarafınca tekrar incelenir ve optimize edilmeye çalışılır. Geçmiş yıllara da ve günümüze de baktığımız zaman bu optimizasyon süreci hiç bitmez. Mühendisler ürünler üzerinde iyileştirme yaptıkça o ürünün iyileştirilmesi, daha verimli hale getirilmesi gereken noktaları ortaya çıkacaktır.

Dünyanın en prestijli ve en kaliteli üniversitelerinde en donanımlı eğitimi de alsak, ortaya çıkacak ürün için çok iyi bir planlama da yapsak günün sonunda istisnasız yaptığımız her üründe değişikliğe gidilmesi gereken noktalar oluyor. Hatta bir mühendisin ortaya koyduğu o sistemi endüstri mühendisleri en iyi hale getirmek için tekrar uğraşınca beklentiyi karşılamış, bazı eksiklikleri gidermiş olsa bile sonucunda asla mükemmel seviyesine ulaşamıyor. Peki, neden? Neden bu kadar uğraş sonucunda mükemmele ulaşamıyoruz? Cevabı çok açık aslına bakarsanız. Çünkü insanız. Çünkü hata yapmaya müsait, aciz varlıkları. Bize verilen gücün de iradenin de ilmin de cüzi ölçüde olduğunu unutmadan yaşamımızı devam ettirmeliyiz. İnsanoğlunun bu dünya hayatında onda var olan acziyetiyle mükemmele ulaşamayacağını kabullenmesi gerekiyor.

El-Hâlik olup her şeyi yoktan var eden, El-Fâtır olup varlıkları ilk defa var eden, El-Bâri olup varlıkları uyumlu ve ölçülü şekilde hiçbir kusur olmadan yaratan, El-Hâkim olup her işi hikmetli ve en iyi şekilde yapan, önünde hiçbir örnek olmadığı halde El Metin olup sonsuz kudret sahibi olan, işlerinde hiçbir kusur olmayan Yüce Allah iken mükemmellik sıfatını insanoğluna atfetmek ve insanın acziyetini görmeksizin yaptığı işlerin mükemmel olduğunu iddia edip böbürlenmesi mantık dahilinde değildir.

Ki yine Allah'ı Teala mükemmel olanın kim olduğunu, yarattığı her şeyde bir ölçü olduğunu ve dahası onlarda herhangi bir kusur bulunamayacağını şu ayetlerle bize açıklamıştır:

▪ **Yeryüzünü biz döşedik ve oraya sabit dağlar yerleştirdik. Orada her şeyi ölçülü olarak bitirdik. (Hicr, 19/99)**

▪ **O, biri diğerine uygun yedi göğü yaratandır. Rahmân'ın yaratmasında hiçbir düzensizlik göremezsin. Gözünü çevir de bir bak: Bir bozukluk görüyor musun? (Mülk, 3/67)**

▪ **Biz insanı en güzel biçimde yarattık. (Tin, 4/8)**

Son ayette de vurgulandığı gibi Yüce Allah yarattıklarını en iyi, en güzel biçimde yaratmıştır. O'nun yarattıklarının düzeltilmesi, baştan planlanıp daha iyisinin yapılması gibi durumlar söz konusu bile değildir. Çünkü Allah'ı Teala yarattıklarını en güzel biçimde yaratmıştır. İnsanlar yaptıklarının güzel olması için planlar çizer, sistemler kurar, çok büyük çabalar içine girer. Ancak bu kadar çaba sonucunda görülen odur ki, eksiksiz ve mükemmel olan yalnızca Allah'tır. O'nun yaratışında ve yarattıklarında hiçbir eksiklik ve fazlalık göremeyiz.

Mühendislik bir meslekten ziyade insanın yaratılış gayesini ve acizliğini anladığı buna şahit olduğu bir yolculuktur. Biz mühendislerin bu yolu mükemmele ulaşamayacağını bilerek fakat her gün daha iyisini yapma çabasında olarak yürümesi gerekiyor.

MANEVİ PSİKOTERAPİ: TEVEKKÜL

PSİKOLOJİ

Ceyda YERLİ

İnsan, sınırlı bir varlık olduğunu en çok sınıandığında anlar. Hayatın yükü ağırlaştığında, geleceğin sisli yollarında yön ararken ya da geçmişin izleri zihninde yankılanırken, zihin de kalp de sığınacak bir anlam zemini arar. Bu arayış, modern psikolojide çoğunlukla bireyin içsel kaynaklarına yönlendirilirken; İslam, insanın hem içsel hem de aşkın bir temele yaslanmasını salık verir. Bu noktada, insanın hem fitratına hem de psikolojik yapısına hitap eden güçlü bir kavram belirir: **tevekkül**.

Tevekkül, dilsel olarak vekâlet vermek, güvenmek, işi ehline bırakmak gibi anlamlar taşır. Kavramın kökü olan "vekl", insanın yükünü kendi omzundan indirip, sınırsız güce sahip olana devretmesi anlamına gelir. Ancak bu devir teslim, edilgenlik ya da pasiflik değildir; bilakis, tevekkül eylemin içinden doğar. Kişi, gücünün yettiğini yapmakla sorumlu, sonuca ise teslimiyetle yaklaşmakla mükelleftir. Bu yönüyle tevekkül, yalnızca bir inanç ilkesi değil, aynı zamanda derin bir psikolojik denge halidir.

Modern psikolojide stres, kaygı ve tükenmişlik gibi olguların temelinde; bireyin kontrol edemediği alanlarla baş etme becerisinin zayıflığı yatar. Belirsizlik toleransı düşük bireyler, özellikle anksiyete ve obsesif

kompulsif bozukluk gibi rahatsızlıklara daha yatkın hale gelir. Psikoterapilerde bu bireylere farkındalık, kabullenme ve kontrol alanını tanıma gibi beceriler kazandırılmaya çalışılır. Ancak tevekkül, bu becerilerin ötesinde bir bilinç dönüşümüdür. Tevekkül, yalnızca "kabul etmek" değil, kabullenişte bir anlam ve güven inşa etmektir. Bu yönüyle tevekkül, modern psikolojideki "kontrolü bırakma" temasıyla benzerlik gösterse de, dayandığı anlam temeli çok daha güçlü ve sarsılmazdır.

Tasavvufta "ibnül-vakt" olmak yani "vaktin çocuğu" olmak, geçmişin pişmanlıklarından ve geleceğin kaygılarından sıyrılıp "an"a yerleşmek demektir. Bu yaklaşım, modern psikolojideki mindfulness (farkındalık) pratiğiyle dikkat çekici biçimde örtüşür. Ancak burada yine önemli bir fark belirir: Farkındalık, Batı psikolojisinde nötr bir şahitlik hâliyle; İslam'da tevekkül aracılığıyla bu şahitlik Rabbine yaslanır. Yani mümin, sadece ana odaklanmakla kalmaz; o "an"ın içinde Allah'ın hikmetini arar, tecellisine teslim olur. Bu teslimiyet, pasif bir kabullenme değil; aktif bir tevekkül halidir.

Tevekkül, bireyin kendi sınırlılığını tanımasıyla başlar. Psikoterapötik süreçlerde bireyin en çok zorlandığı noktalardan biri de budur: her şeyi kontrol etme arzusu. İnsan, gücünün yetmediği alanları da kontrol etmek istedikçe tükenir. Oysa tevekkül, bu arzuyu

*Tevekkül, yalnızca "kabul etmek"
değil, kabullenişte bir anlam ve
güven inşa etmektir.*

dizginleyen bir iç disiplin sunar. Kişi, elinden geleni yaptıktan sonra artık neticeyi Allah'a bırakır. Bu bırakış; ruhu hafifletir, kaygıyı azaltır, zihni berraklaştırır. Nitekim klinik psikoloji literatüründe, dini baş etme biçimlerinin olumlu psikolojik etkilerine dair çok sayıda bulgu mevcuttur. Özellikle tevekkül yöneliminin stres, kaygı ve depresyon düzeylerini azalttığı; öznel iyi oluş halini artırdığı araştırmalarla desteklenmektedir.

Tevekkülün psikolojik faydaları yalnızca pasif bir rahatlamayla sınırlı değildir. Aksine tevekkül eden birey, daha cesur ve kararlı adımlar atabilir. Çünkü başarısızlık korkusunun üstesinden gelmiştir. Kibirle büyüyen ya da yetersizlik duygusuyla küçülen değil, hakiki gücün sahibi ile arasındaki ilişkiyi yeniden tesis etmiş bir insan tipi belirir. Bu birey, başarının da başarısızlığın da mutlak bir anlam kazandığı bir sistemde yaşadığını bilir. Bu bilmek, ona tevazu kazandırırken aynı zamanda sebat ve azim de kazandırır. Zira tevekkül etmek, hiçbir şey yapmadan oturmak değildir; bilakis, elinden geleni yaptıktan sonra gönlünü neticeyle meşgul etmemektir. Bu anlamda tevekkül, psikolojik sağlamlık (resilience) ile de doğrudan ilişkilidir.

Daha da derinlemesine bakıldığında tevekkül, bireyin Allah tasavvuru ile doğrudan bağlantılıdır. Ceza verici, uzak ve otoriter bir Tanrı tasavvuruna sahip bireylerde korku merkezli bir yaşam biçimi gelişebilir. Oysa rahmet sahibi, lütfekar ve hikmetli bir Rabb'e inanan birey; tevekkülü daha sağlıklı biçimde yaşar. 250 bin kişinin katıldığı geniş ölçekli bir çalışmada, psikolojik rahatsızlıkların %95'inin psikosomatik temelli olduğu yani duygusal kökenli olduğu tespit edilmiştir. Bu bireylerin çoğu, yaşadıkları olayların neden hep

kendi başlarına geldiğini sorgularken içsel dünyalarının farkında değildir. Ancak bilinç düzeyleri tevekküle ulaştığında; hayatı daha umutla okudukları, Allah'ın rahmet ve hikmetini daha derinden fark ettikleri görülmektedir.

Tevekkülün psikolojik düzlemdeki bir diğer işlevi de bireyin aidiyet hissini pekiştirmesidir. Modern dünyanın bireyselleşmiş yalnızlığı içinde savrulan ruhlar için tevekkül, varoluşsal bir tutunma noktasıdır. İnsan, yalnız olmadığını; dualarının duyulduğunu ve uğraşlarının bir anlamı olduğunu bildiğinde psikolojik olarak iyileşmeye başlar. Bu yönüyle tevekkül, yalnızca bir inanç değil bir terapi biçimidir.

Elbette tevekkül, yanlış anlaşıldığında pasifliğe atalete ve suistimale de zemin hazırlayabilir. Kimileri, hiçbir çaba göstermeksizin sonucu Allah'a bırakmanın tevekkül olduğunu sanır. Kimileri de sürekli çabaladığı halde hâlâ yetmediğini düşünerek kendini tüketir. Oysa hakiki tevekkül, Efendimiz (s.a.v.)'in örneği gibi olduğu gibi vasat bir çizgidir: deveyi bağlayıp sonra Allah'a güvenmektir. Bu çizgi, ne kadcilik tuzağına düşer ne de kontrol yanılsamasına.

Sonuç olarak tevekkül, modern psikoterapilerdeki birçok tekniğin işlevini, tek bir iman cümlesinde toplar: **"Kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter."** (Talak 65/3). Tevekkül, ruhun yükünü Allah'a bırakmasıdır ama aynı zamanda ruhun sorumluluğu da elden bırakmamasıdır. Bu hassas denge, hem psikolojik dengeyi hem de manevi kemâli besleyen bir yolculuktur. Günümüz psikolojisi insanı anlamaya çalışırken İslam, hem anlamı hem de merhemi birlikte sunar. Tevekkül de bu anlamın merkezinde yer alan, insanı hem

Rabbine hem kendine yaklaştıran bir köprüdür.

KADIN HAKİM OLUR MU?

HUKUK

TUĞBA NUR DAŞ

bu durum yanında kaş yaparken göz çıkarmayalım, İslam'a hizmet edelim derken caiz olmayan bir iş yapıp kendimizi ateşe atmayalım endişesi ile akıllarına şu soru gelmiş:

Kadın Hakim Olmak Caiz Midir?

Bu meseleyi farkı açılardan irdelemek lazım. Ki günümüz globalleşmiş dünyasında bunu her ülke hatta her eyalet açısından farklı farklı değerlendirmek bile mümkün. Çünkü her ülkenin ve hatta her eyaletin kendi hukuk sistemi mevcuttur. O kadar ki sadece seküler sistemler değil diğer dinlerin ritüellerinin hakim olduğu coğrafyalar da vardır. Örneğin hristiyanlık dini için Batı'da bazı eyaletlerde yargı görevine gelirken İncil'e el basılmaktadır. Bu öyle bir meseledir ki bu tarz hususlardan sadece kadın değil tüm müslümanlar açısından yargıda görev almak mümkün mü sorusu bile gündeme gelebilir. Ama bu yazıda biz bunu tartışmayacağız. Daha çok fakihler ya da mezhepler İslam açısından kadının hakim olması konuda ne diyor ve günümüz alimleri ne fikirde, bundan yola çıkarak bu konuyu irdeleyeceğiz.

Öncelikle İslam

alimleri açısından değerlendirelim: İslam hukukuna göre kadı olmak için İslam hukukçuları arasında ittifak edilen bazı kadı olma şartları vardır bunlar; akıllı, ergin, hür, müslüman, işiten, gören ve konuşan olmaktır. Bunun yanında tartışmalı olan şartlar da vardır bunlar da; adil, müctehid ve erkek olma gibi şartlardır. Bizim üzerinde duracağımız erkek olma şartıdır. Yani Kadı olmak için illa erkek mi olmak lazım? Bu

Sadece şimdilerde değil İslam'ın doğuşundan itibaren kadının hakim, idareci, devlet başkanı olması fakihler açısından değerlendirilmiş; halk tarafından da tartışma konusu olmuştur. Türkiye'ye -daha doğrusu Osmanlı tarihinde Cumhuriyetin ilanına- kadar bu konu halk tarafından o kadar da gündeme gelmemişti çünkü şeriatla yönetilen Osmanlı'da zaten kadının hakimlik müessesesine denk gelen kadılık makamında olması mümkün olmamıştı. Tabi hakim olmanın şartları arasında erkek olmak görüşü fakihlerin bu konudaki tartışmalarına etkisi olmuştu. Sonrasında Batı'da doğan feminist akımların doğuşu akabinde Türkiye' de cumhuriyetin ilanı ve kadınlara verilen haklarla mütedeyyin camiada tekrar bu konular yavaş yavaş canlılık kazanmaya başladı ve günümüzde oldukça yoğunlaşan bu tartışmalar özellikle hukuk fakültelerinde okumakta olan muhafazakar kızlar arasında tartışmalara konu oldu. Zira bu ümmetin bir parçası olmak arzusundaki bu genç kızlar ve diğer tüm alanlardaki genç kızlar öğrendikleri bu ilimde iyi yerlere gelmek ve bu şekilde sekülerleşmiş tüm sistemleri, öğrendikleri ilimler vasıtasıyla İslam'la süslemek, o alanları şereflendirmek ve de öğrendikleri ilmin zekatını böylece Allah'ın dini için vermek istemekteler. E tabi

konuda İslam alimlerinin görüşlerini üçe ayırırız: Cumhur net olarak kadınlar hakim olamaz derken Taberi ve İbn Hazım aksine görüş savunmuş, Hanefilerde bu iki görüşün arasında kalmış, mali konularda hakimlik yapabilirler ama cezai konuda yapamazlar demişlerdir.

Aslında hakim olmak isteyen kadınları en endişelendiren kısım Cumhur'dan bazı alimlerin görüşleridir. Çünkü o görüşte kadının hakim olması bir yana onu göreve getirenler bile günah işlemiştir. Zira salih bir niyetle İslam'a hizmet için hakim olmaktadır günah işlemek bir müslüman için büyük yıkım olurdu. Bunun yanından zaruri durumlarda kadının da hakimlik yapabileceğini kabul eden alim görüşleri de mevcuttur. Kaldı ki kadılık bir farz-ı kifayedir. Bir topluluk için illaki birinin bu görevi üstlenmesi gerekir.

Peki bu kadın hakim olamaz görüşleri nereden çıkmış neye dayanmıştır? Bunları birkaç maddede toparlayacak olursak ilk olarak Nisa suresi 34. Ayet sayılabilir. Burada Allah **"Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması ve mallarından mehir ve her türlü harcamada bulunması sebebiyle erkekler, kadınlar üzerine yönetici ve koruyucudurlar..."** buyurmuştur. Bu ayette Allah erkeklerle 'kavvam' olma sıfatını yüklemiştir. Dolayısıyla kadınların erkeklere kaim olması mümkün olmadığı için hakimlik mevkisinin ise diğerlerinin üzerinde bir "kaim"lik vasfı yüklemesinden kadınlar hakim olamaz görüşüne varan alimler olmuştur. Bu görüşe karşı olanlarsa buradaki kavvam olmanın ev içi olduğu yani aile reisliği anlamında kullanıldığını savunmuş, dolayısıyla bu ayete dayanarak kadınlar hakim olamaz dememiş, olabilir demiştir. Buna karşı da kadınların hakim olamaması görüşünde olan alimler, ev içinde yönetici olmayı ve kadılık görevini kıyaslamışlar. Kadılık görevinin hakimiyet alanını daha geniş görerek görece daha küçük bir iş olan ev içi idare için dahi sorumluluk verilmeyen kadın vilayet yönetimi gibi büyük görevlerde de görev alamaz savunmasını sunmuştur. Aslında burada "Kadın devlet yöneticisi olur mu?" sorusunun cevabına kıyasen kadılık mevki için bir cevap üretmiş oluyoruz.

İkinci delil olarak ise Bakara Suresi'nin 282 ayetinde geçen **"...erkeklerinizden iki kişiyi de şahit tutun. Eğer iki erkek bulunmazsa, o halde, doğruluğuna güvendiğiniz şahitlerden bir erkekle iki kadın gerekir. Böylece o iki kadından biri unutursa, diğerine şahitliği hatırlatsın..."** kısmı ileri sürülür. Burada kadının şahitliğine engel olan unutkanlık özelliği vurgulandığını savunmuş ve bu özelliğin kadının hakimlik yapmasına da engel olacağını savunmuşlardır. Aslında burada en çok kıyas ile kadının hakim olamayacağı hükmüne varmışlardır. Kadın devlet başkanı, idarecisi olamayacağı için dolayısıyla hakim de olamaz gibi bir kıyas ile bu hükme varmışlardır. Hanefiler ise bu görüşe karşı olarak bunların aynı şey olmadığını savunmuş çünkü devlet başkanı olduğunda İslam topraklarını korumak, düşmana karşı ittifak etmek gibi sorumluluklar varken hakim olmakta böyle sorumluluklar yoktur demiştir.

Bir başka delil olarak ise sahih hadis olan **"İşlerini bir kadına bırakan topluluk asla felah bulamaz."** (Buhârî, Meğâzî, 82, Fiten, 18; Tirmizî, Fiten, 75; Nesaî, Kudât, 8; Ahmed b. Hanbel, V/43, 51, 38, 47) hadisidir. Yine burda da bunun alimler tarafından devlet başkanlığı için olduğunu söyleyen bir görüş varken hakimliği de kapsadığını söyleyen başka bir görüş vardır.

Ve son olarak günümüzde de en çok öne sürülen durum ise kadınların fitneden uzak durmak adına erkeklerle bir arada fazla bulunmaması ve yargı merciinin buna müsait bir çalışma alanı olmaması görüşüdür. Çünkü kadın hakim olduğu zaman erkek huzurunda hükümler dinleyecek, gerektiğinde onlarla istişareler yapması gerekecektir. Bunu kadının fitratına uygun bulmayan bir görüş de vardır. Tabi yine bunun aksi olarak yargı mercilerinde görece erkeklerin çok olmasından dolayı fitne olacağı durumu arızidir. Bu fitne ortamının bertaraf edilmesi zor bir durum değildir.

Daha çok kapsamlı bu görüşleri ele almak mümkün ancak görüşleri ve verilen hükümlerin neye dayandığını anlamak açısından bu kadarını bilmek bizim için yeterli olacaktır. Tüm bu görüşler sonucunda özellikle kadınlar olarak öncelikle bizi istemesek de tesirine almış bu Batı'nın dayatmalarından ve feminist akımların tesirinden sıyrılmak gerekir. Kadın-erkek eşitliği gibi fitratı reddetmiş, temelsiz ve de sonuçsuz düşüncelerden sıyrılmalı, gerek fizyolojik gerek duygusal olarak Allah'ın aslında bir "lütfu" olarak kadına verilmiş narin, kırılgan, şefkatli yapıyı reddetmemek lazımdır. Allah kadın ve erkeği müthiş bir ahenk ve iş bölümü

içerisinde yaratmıştır. Gerek toplum gerekse ailede fitrat farklılıklarımız ahenk ve uyum içerisinde olmamızı sağlamıştır. Bunları kabul ettikten sonra "Kadın hakim olunur mu?" sorusunun fikhî hükümlerine bakmak gerekir. Görüldüğü gibi üç şekilde görüş saymak mümkündür. O yüzden ne caizdir ne değildir ne de günahdır demek bizim gibi ilim yolculuğunun başındaki öğrencilerin harcı değildir. Ancak günümüz şartları açısından değerlendirecek olursak Türkiye Cumhuriyeti laik bir devlettir. Tabii yargı da laiktir. Şeri hukukun uygulanmadığı bu ülkede biz de bu laik hukuk düzenine göre yargılanmak zorunda kalmaktayız. Örneğin şeri hukuka göre hırsızlık yapan bir kimsenin, suç unsurları oluşmuşsa sağ elinin kesilmesi gerekir. Ancak bu hükmüne hırsızlık yapan şahsın kendisi kendisine uygulayabilir ne de bunun uygulanmasını herhangi bir mahkemeden isteyebilir. Mahkeme ona şeriat hukukuna göre değil meri hukuka göre hırsızlık cezası verir. Bu durumda o şahsın tövbe etmekten ve kendisine laik mahkemenin verilen cezayı çekmekten başka çaresi kalmaz. Dolayısıyla verilen hükümler de kul yapımıdır. Ve kanunilik ilkesi sayesinde hakim kanunda ne yazarsa onu uygular. Tabii bu takdir yetkisi yoktur demek değildir. Kanunun hakime verdiği takdir yetkileri de bulunur. Bu açıdan kadının fitratı bu takdir yetkisini kullanarak hüküm vermesine uygun mudur tartışması gündeme gelir. Kadın mahkemede hüküm verebilir mi sorusunun fikhî cevaplarını yukarıda zaten uzun uzun tartıştık ancak bir de bu yargı düzenindeki çalışma sisteminde kadın fitratı çalışmaya uygun mudur sorusu gündemdedir. Bu açıdan ise; çalışma düzeni yargı sisteminde karmadır, erkek ve kadın birlikte çalışmaktadır sayı dağılımı ise günümüzde artık yargıda çalışan erkek ve kadın sayısı hemen hemen eşit sayıdadır. Alimlerin öne sürdüğü görüş açısından kadının fitneden uzak durmak için erkeklerin olduğu ortamlardan uzak durması gerektiği görüşüne varılabilir. Bunun aksine bunun arızı bir sebep olduğu ileri sürülüp yargı kolunda çalışmasında sakınca yoktur da denebilir. Günümüzde nasıl arızidir, kadın nasıl bu mahremiyeti koruyabilir bu da bambaşka bir konudur. Ancak benim şahsi görüşüm düzenin tamamen karma ilerlemesi yani Türkiye'de tüm alanlarda erkek kadın karışık olması, bu durumu sadece yargı kolundan sıyrıp hayatın her alanına yaydığı için bu durumu sifıra indirmek imkansız görülmektedir.

Görüldüğü gibi 'kadın hakim olabilir mi?' sorusunu uzun uzun tartışmak mümkündür, zira alimlerin görüşünde de ciddi ihtilaflar vardır. Peki kadın hakim olalım mı olmayalım mı şimdi sorusu gündeme geldiğinde bizim önce içimizi sıplatması gereken ve asıl üzerinde durup çalışmamız gereken mesele alimlerin ittifak ettiği "hakimin müslüman olması koşulu"ndan yola çıkarak "gayrimüslim müslümana hakimlik yapamaz" meselesi üzerinde kadın erkek fark etmeksizin hukukçu müslümanlar olarak hepimizin çalışması gerekir. Biz hakim olalım mı olmayalım mı diye tartışırken kafir, hukukumuzla laik hükümleri sokmuş, ekonomimize ve yine hukukumuzla faizi entegre etmiş bizi onların seküler düzenine mahkum etmiştir. İster kadın hakim olamaz hatta çalışmamalı bile görüşüne tutunalım, hakim olmayalım ister olmasında sakınca yoktur diyen görüşe katılalım ve hakim olalım; mütedeyyin hukukçular olarak ilk vazifemizi unutmayalım. Allah'ın rızası için hak dine hizmet edelim. Hukuk sistemimizi ve tüm sistemimizi sarmış bu seküler düzenin bize dayattığı finasta faiz, hukukta adaletsizlik gibi İslam dininin şerefine yaraşmayan haller üzerinde çalışalım. Önemli olan niyettir. Ve tüm "Ameller niyetlere göredir." (Buhârî, Bedü'l-Vahy, 1; Müslim, İmare, 155; Ebu Davud, Talak, 11).

Allah niyetimizi daima onun rızası üzerine yapsın. Bizleri hak din İslam'dan ayırmasın. Amin...

Melike Beyza Ergen

Tıp

İSLAM'DA MÜZİK VE SAĞLIKTA KULLANIMI

Müzik insan ruhu üzerinde derin etkiler bırakır. Tüm sanat dalları içerisinde benliğimizde çok daha belirgin bir etkiye sahiptir. Bütün evren bir titreşim halindedir ve her varlık kendi eşsiz frekansını oluşturur. Eğer iki şey aynı frekanstaysa, birbiriyle rezonans yapar. Zihnimiz ve bedenimiz hangi özgün titreşimle rezonans yaptığımıza bağlı olarak bundan etkilenir. Bu titreşimler, doğru kullanıldığında insan sağlığı üzerinde pek çok olumlu etkiye sahip olabilir. İbn-i Sînâ, müziği birbiriyle uyumlu olan sesler ve bu sesler arasındaki zaman sürelerini araştıran bir ilim olarak tanımlar. Fârâbî ise, müziği nağmeler ve bunları daha güzel hâle getiren her türlü çalışmayı kapsayan bir sanat olarak tanımlar. Pisagor'a göre müzik, birbirine benzemeyen çeşitli seslerden meydana gelirken Emmanuel Kant müziği, sesler vasıtasıyla güzel hislerin ifade edilme sanatı olarak tanımlar. İslam'da müziğe bakış açısı farklı durumları da göz önüne alarak şekillenmiştir. Müzik dinleme konusunun fetvasında alimlerce tam bir görüş birliği sağlanamamış olsa da,

- 1- İslâm Dîni'nin temel esaslarını ve yüce değerlerini hafife alacak sözler ve konular içermemesi,
- 2- Kişiyi gayr-i ahlâkî durum ve psikolojiye sevk etmemesi,
- 3- Kişiyi bağımlılık yaparak, Kur'ân okuma ve ilim öğrenmeden alıkoyarak hayattan koparmaması,
- 4- Dînî vazife ve sorumlulukları ihmal edecek seviyede olmaması,
- 5- Kişiyi nefsânî arzularına esir edecek derecede faydasız işlerle meşgul etmemesi gerektiği, ortak görüştür.

Peygamber Efendimiz sosyal hayat içerisinde, dînî açıdan mahzurlu gördüğü müzik icralarını yasaklamış, mahzurlu görmediği müzik icrâsına ise müsâade etmiştir. Bir hadis-i şerifinde

**“Nikâhı îlan edin,
mescidlerde yapın, üzerine
de defvurun.”**

buyurmuşlardır (Tirmizî, Nikâh, 6). Bu hadis müziğin belirli şartlarla kullanımı hakkında önemli bir örnek sunmaktadır. Sağlık alanında kullanılmasına ise alimlerce cevaz verilmiştir.

Müziğin tedavi amaçlı kullanımı tarih boyunca pek çok kültür tarafından benimsenmiştir. Antik Roma'da Celsus ve Aretu müziğin ruhu teskin ettiğini ve ruh hastalıklarına iyi geldiğini belirtmişlerdir. Mısırlılar doğum sırasında müziği kullanmışlardır. Türkler ise Orta Asya'da Baksı adı verilen şaman müzisyenler çeşitli hastalıkların tedavisinde müziği kullanmışlardır. Türklerde ilk ciddi müzikle tedavi çalışmaları ise Selçuklu ve Osmanlı döneminde görülmektedir. Bunun için şifahaneleri kurmuşlardır. Özellikle Sultan Beyazıt Darüşşifası, her psikolojik rahatsızlığa belirli bir makamın reçete edildiği ve müzik terapisiyle tedavi uygulanan çağını aşan bir ruh hastalıkları hastanesiydi.

Batı dünyasında ise müzik ancak 20. yüzyılın başlarında, hastane ortamında kullanılmaya başlanmıştır. İlk uygulamalarda anestezi ve analjeziye yardımcı olarak kullanılmıştır. 20. yüzyılın ortalarında, araştırmacılar müziğin etkilerinin nörolojik temelleri hakkında teoriler geliştirmeye başlamışlar ve müziğin fizyolojik etkilerini deneysel olarak araştırmışlardır.

Yapılan araştırmalar; müziğin insanın duygusal durumunu düzenleyen serotonin, dopamin, adrenalin, testosteron gibi hormonları olumlu etkilediğini göstermektedir. Aynı zamanda müzik; kan basıncını, nabızı, solunum ritmini düzenleyerek fizyolojik işlevleri iyileştirir. Bu konu hakkında ünlü cerrah Billroth müzik ritimleri ile beden ritimleri arasında bir ilişki kurmuş ve ortalama nabız sayısı olan 78/dakika temposundaki müziklerin en etkili olduğunu fark etmiştir.

Müzik, beynin kortikal ve subkortikal alanlarındaki aktiviteyi değiştirerek dikkat, hafıza ve motor fonksiyonlar üzerinde olumlu etki yapar. Kişinin duygularını etkileyerek beyindeki limbik ve paralimbik alanları çalıştırır. Ayrıca müzik, iki hemisferin sinerji içinde çalışma yeteneğini artırarak zihinsel aktiviteyi geliştirir.

Rahatlatıcı müzikler dinleyen kişilerin kanındaki doğal endorfin artar ve bu doğal endorfin, bedeni hastalıklara karşı koruyan lenfositlerin yani T hücrelerinin düzeyini yükseltir. Bu sayede kişinin bağışıklık sistemi güçlenir, hastalıklara karşı direnci artar.

Müzik, psikolojik hastalıkların tedavisinde de önemli bir yer tutar. Depresyondan şizofreniye, uykusuzluktan Alzheimer'a kadar birçok hastalıkta müzik terapisi iyileşmeye yardımcı olabilmektedir. Örneğin Bolwerk'in 1990 yılında yaptığı bir çalışmada, miyokard infarktüsü geçiren hastalarda müziğin ağrı ve anksiyeteyi azalttığı bulunmuştur.

Şuuri Hasan Efendi'nin "Tadilü'l Emzice" adlı eserinde bazı müzik makamlarının çeşitli hastalıklar üzerinde tedavi edici etkilerinden bahsedilmektedir:

Rast makâmı: Felce iyi gelir.

■

Irak makâmı: Ateşli hastalıklara, akıl hastalıklarına, çarpıntıya ve ödeme iyi gelir.

■

İsfahan makâmı: Zekâ, akıl, bellek ve düşünme gücünü artırır.

■

Rehâvi makâmı: Baş ağrılarını ve çarpıntıyı engeller.

■

Zengüle makâmı: Kalp hastalıkları, mide, akciğer ve karaciğer hastalıklarına iyi gelir.

■

Uşşak makâmı: Gut hastalığı ve uykusuzlukta etkilidir.

■

Hüseynî makâmı: Mide rahatsızlıkları, kalp ve akciğerlerdeki inflamasyona iyi gelir, ateş düşürücü etkisi vardır.

Müziğin buraya kadar sağlık alanında ne kadar faydalı kullanılabileceğine değindik ama son zamanlarda müziğin bağımlılık yapıcı etkilerini de göz ardı etmemek gerekir. Pek çoğumuz ne gibi etkisi olduğunun bütünüyle farkında olmadan müzik dinleriz. Bazen uyarıcı, kimi zaman da fazlasıyla rahatsız edici olabilir. Özellikle son 40 yılda dijital ortamda istediğimiz zaman istediğimiz müziğe her hangi bir zaman diliminde erişebiliyoruz. İnsanlık tarihi boyunca bu ilk kez yaşanan bir durum. Dolayısıyla sonuçlarına henüz tanıklık etmekteyiz. Müziksiz odaklanma sorunu yaşayan, boş vakitlerinin çoğunu müzikle dolduran kişilerin sayısı artmaktadır. Bu noktada, müzik detoksu önemli bir kavram haline gelmiştir. Müzik detoksu, kişinin müziğe karşı olan algısını gözlemlemesini ve bilinçli dinleme alışkanlıkları geliştirmesini sağlar. Bu süreçte kişi, sessizliğin kıymetini yeniden fark edebilir; zihinsel gürültüden arınarak daha derin bir içsel denge kurabilir. Sonuç olarak İslam'da müzik, sınırları ve niyetleri doğru belirlenmeyi gerektiren ve sağlık gibi bazı durumlarda teşvik edilebilen bir sanat dalıdır. Sağlık açısından bakıldığında ise müziğin bedensel ve ruhsal iyileşme üzerindeki olumlu etkileri bilimsel olarak da desteklenmektedir. Ancak her güçlü araç gibi müzik de bilinçsiz kullanıldığında faydadan çok zarar getirebilir. Bu nedenle, müzikle hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sağlıklı bir ilişki kurmak, onun etkilerinden en verimli şekilde faydalanmamıza olanak tanıyacaktır.

RUHSAL HASTALIK MI MANEVİ MESELE Mİ?

ŞİZOFRENİ VE CİN ALGISI

Şizofreni, sanrılar ve halüsinasyonlarla karakterize edilen patolojik bir rahatsızlıktır. Ancak bazı toplumlarda bilinçsizce cin çarpmasıyla ilişkilendirilerek yanlış teşhis edilebilmektedir. İslam'da cinlerin hak olduğuna dair bilgi olsa da (Cin Suresi, 72/1-2) ruhsal hastalıkların bilimsel yöntemlerle tedavi edilmesi önceliklidir ve teşvik edilir. Halk arasında cinlerin ruhsal rahatsızlıklarla ilişkilendirilmesi kişinin tedaviye ve farkındalığa erişimini zorlaştırabilir. Bu yazı şizofreni ve cin inancı arasındaki yanlış bağlantıları ele alarak psikoloji ve İslam'ın ortak bakış açısını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bireyin gerçeklik algısını kaybederek gerçek ile gerçek dışı olayları birbirinden ayıramamasına sebep olan bu kronik psikiyatrik rahatsızlık, DSM-V'e (Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından yayınlanan Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı) göre aşağıdaki beş belirtiden en az ikisinin, bir aylık bir süre boyunca (veya başarılı tedavi ile daha kısa süreliğine) önemli bir kısmında bulunması gerekir. Bu belirtilerden en az biri mutlaka 1, 2 veya 3 numaralı olmalıdır bunlar:

1. Sanrılar (Delüzyonlar),
2. Varsanılar (Halüsinasyonlar),
3. Dağınık konuşma (örneğin, sık sık konudan sapma ya da anlaşılabilir konuşma),
4. Belirgin derecede dağınık (örneğin hava çok soğukken ince kıyafetlerle dışarı çıkabilir) ya da katatonik davranış (dışarıdan donmuş gibi görünmesi, tepki vermeme),
5. Negatif belirtiler (örneğin duygulanımda küntleşme (yüz ifadesinin donuk olması), konuşma fakirliği ya da irade eksikliği).

Tedavisi ise öncelikle olanzapin, risperidon, haloperidol gibi antipsikotik ilaçlardır. Sonrasında psikoterapilerle tedavi süreci desteklenebilir. Kesin bir tedavisi olmadığından ömür boyu tedavi gerektirir ancak düzenli tedavi ile bireyin yaşam kalitesi önemli ölçüde artırılabilir.

Cinler, insanın beş duyusuyla idrak edemediği; fakat tıpkı insanlar gibi Allah'ın emirlerine uymakla yükümlü olan ruhani varlıklardır (Zariyat Suresi, 60/56). İnsanlardan farklılıkları ise insanlar topraktan yaratılmışken cinler ateşten yaratılmıştır (Rahman Suresi, 78/14-15). Hızlı hareket kabiliyetleri vardır (Neml Suresi, 93/39) ve insanlar onları göremese de onlar insanları görebilirler (Araf Suresi, 206/27).

İslam, cinlerin yine insanlar gibi iman edip etmeyenlerinin olduğunu hatta aralarından bazılarının insanları doğru yoldan çıkarmak için uğraştığını söyler. Çünkü İblis de yaratılış itibarı ile bir cin olmasına rağmen, Âdem'e (a.s.) secde etmediğinden Allah'ın rahmetinden kovulmuştur (Araf Suresi, 206/12-13). Böylece İblis de Allah'tan insanların dirilecekleri güne kadar yaşama izni istemiş, bu süreçte insanları doğru yoldan uzaklaştırmaya çalışacağını söylemiştir. Bu emelini gerçekleştirmek için de iman etmeyen cinleri kendine yardımcı edinmiştir.

Cinlerin insanlarla etkileşimi yalnızca Allah izin verirse olur. Çünkü Allah'ın kudreti karşısında hiçbir varlığın gücü yoktur (Bakara Suresi, 286/102). Eğer kişi Allah'a sığınmışsa Allah dilemedikçe hiçbir şey ona zarar veremez (Cin Suresi, 72/13). Ancak Allah'a sığınmak yerine cinlere boyun eğen kimseleri cinlerin vesvese vermek suretiyle etkileyebileceğini Cin suresi altıncı ayeti açıklamaktadır. Ayrıca Allahu Teâlâ Felak ve Nas surelerinde mealen "cin ve insanlardan insanların kalbine vesvese veren sinsi vesvesecilerin şerrinden" kendisine sığınılmasını istemiştir. Buradan anlaşılıyor ki cinler insanlarla sınırlı etkileşim içindedir.

Her olağan dışı olayın cinlerle bağdaştırılmaması gerektiğini Diyanet İşleri Başkanlığı gibi resmi dini otoriteler söylemektedir. Ruhsal hastalıkların tıbbi yöntemlerle tedavi edilmesi gerektiğini belirtmek de cinlerin varlığının ruhsal rahatsızlıkların tek açıklaması olmayacağını vurgulamaktadır. Nitekim Ebu'd-Derdâ'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Allah, hastalığı da şifayı da gönderdi ve her hastalık için bir şifa var etti. Tedavi olun, fakat haramla tedavi olmayın." (D3874 Ebû Dâvûd, Tıb, 11). Dolayısıyla hem tedavi hem de bu tedaviyi helal yollarla aramak emredilmiştir.

Bazı toplumlarda özellikle ruhsal hastalıkların yeterince bilinmediği ortamlarda şizofreni belirtileri sıklıkla cin çarpması olarak yorumlanabilmektedir. Özellikle Türkiye'de ruh sağlığı alanında çalışanlar, şizofreni hastalarının belirtilerinin sıklıkla "cin çarpması" veya "büyü etkisi" olarak yanlış yorumlandığını bildirmektedir. Bu hastalar "beni cin çarptı" ya da "üzerimde büyü var" gibi şikayetlerle önce hocalara, büyü bozuculara veya cin çıkarıcılara götürülmekte; bu nedenle hastalığın erken evresinde tıbbi tedaviye erişim engellenmektedir. Burada iddia edilen şey büyü'nün varlığının inkâr etmek değil belirli semptomlar gösterildiği halde ilk başta doktora götürmektense hocalara götürüp tedavi edilmeye çalışılmasıdır. Maalesef Türkiye'de buna yönelik birçok dolandırıcı muska yazmak bahanesiyle insanlardan yüksek meblağlar talep eden kötü niyetli kişiler bulunmaktadır. Nahl Suresi 43. ayette mealen, "... Bilmiyorsanız, bilgi sahibi olanlara sorun." buyrulmaktadır. Bu da insanlara ilim ve uzmanlık gerektiren konularda ehil kişilere danışılması gerektiğini öğretir. Yukarıda sayılan şizofreni semptomları böyle bir ortamda sadece cin varlığıyla açıklanabilmekte ve dolayısıyla istismara ve damgalanmaya sebebiyet vermektedir. Bu yanlış damgalanma veya istismar bireyin psikolojik olarak iyileşme şansını azaltır ve birey toplumsal bir baskı görür. Bu da İslam'ın istemediği bir sonuca vardır.

Sonuç olarak şizofreni bilimsel olarak tanımlanmış bir ruhsal hastalıktır, bu nedenle mutlaka tıbbi uzmanlık çerçevesinde ele alınmalıdır. İslam'da cinlerin varlığı kabul edilmekle birlikte her türlü ruhsal rahatsızlığın doğrudan cin etkisiyle açıklanması doğru değildir. Psikolojik öğretiler ve dini bilgiler çatışmak zorunda değildir. Aksine doğru bilgi ve doğru dini anlayış bir araya geldiğinde daha bilinçli ve sağlıklı bir toplum inşa edilebilir. Bu nedenle halkın ruhsal hastalıklar konusunda doğru bilgilendirilmesi büyük önem taşır. Din görevlileri ve sağlık uzmanları bu noktada doğru bilgileri yaymak ve yanlış inancın önüne geçmek konusunda ortak adım atmalıdır. Toplumda ruh sağlığına dair hem bilimsel hem dini hassasiyeti dengeli bir şekilde korumak bireylerin sağlığı ve toplumsal huzur için kaçınılmazdır.

DOĞUMDAN ÖLÜME TIP ETİĞİ: TIBBIN FELSEFESİ NE KADAR BİZDEN ?

Tıp

İlayda TARHAN

Günümüzde benim ve tıp okuyan birçok arkadaşımın aklında yer alan bazı sorular var. Evet, Rabbim'in Şâfi ismine bir vesile olmak ve O'nun adıyla çalışmak, başarmak istiyorum. Ancak acaba benim mesleğimde Rabbim'in razı olmadığı şeyler var mı? Bu soruyu düşünürken çoğumuz iki noktada duraksıyoruz: kürtaj ve ötenazi. Biz Müslümanlar olarak bu kavramlara nasıl bakıyoruz? Ve tıbbın felsefesi olarak nitelendirilen, insan haklarını savunduğunu iddia eden tıbbın bir kolu olan tıp etiği ne diyor bu konular hakkında? O zaman gelin, başlayalım.

Yaşamdan ölüme bir yolculuktur hayat. Bütün zorluklarıyla, bütün kolaylıklarıyla Müslüman'ın cennet tarlasıdır hayat. Bu hayat yolculuğunun başına, yani doğuma gelem. Günümüzde çokça duyduğumuz; bir doğum şekli değil de bir ruhun söndürülmesi, bir candan vazgeçmek olan kürtaj nedir? Kürtajı, anne rahminde bebeğin hayatının dışarıdan bir müdahaleyle sonlandırılması anlamında kullanırız. Peki, tıbbın felsefesi, yani etik buna neden izin verir? Tıp etiğinin dayandığı temel prensipler vardır: özerkliğe saygı, yararlılık, zarar vermeme ve adalet. Tıp etiğinde bir konu tartışıldığında bu prensipler perspektifinden konu yorumlanır ve ona göre karar verilir. Her kararın bu prensiplere uyması beklenir. Kürtaj konusuna gelecek olursak, kürtajda bazı prensipler çatışır. Bebeği rahme yerleştiği andan itibaren özerk bir birey olarak kabul edenler, zarar vermeme ilkesi gereği kürtajın yasaklanması gerektiği fikri ile annenin bedeni, annenin özerkliği fikri arasında kalır. Kimisi ise "Beyin fonksiyonları geliştikten sonra bir bireydir." der embriyo için. Ve düşünme, bilinç dediğimiz kavramların nörobilimde karşılığı olan korteks, 10. haftada geliştiği için 10. haftadan sonra bir bireydir deyip 10. haftaya kadar yapılan kürtajı kabul ederler. Ve devletimizde de bu uygulanır. Şu an hiçbir gerekçe göstermek zorunda kalmadan 10. haftaya kadar yapılan kürtaj yasaldır.

Peki, biz Müslümanlar neresindeyiz bu fikirlerin? Önce konuşmamız gereken konu şu bence: Can bizim mi ki biz karar veriyoruz? Nerede çalışıp kazandık ki bu canı? Aynı cümleleri ötenazide de gündemimize alacağız. Yaratanın, tüm mahlûkata can verenin bahşettiği bu can ne zamandan beri bizim kararımıza kaldı? Kur'an-ı Kerim'de **"Kim haksız yere bir cana kıyarsa, bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa, bütün insanları kurtarmış gibi olur."** (Maide/32) ayet-i kerimesi yeterince vurgulamıyor mu canın mahiyetini? Evet, biz Müslümanlar olarak böyle bakmalıyız kürtaj konusuna. Ve evet, Müslüman doktorlar olarak kürtajı desteklememeli ve yapmamalıyız diye düşünüyorum ben.

Gelelim ötenaziye. Ötenazi ikiye ayrılır: hastanın kendi isteği doğrultusunda hekimin bir ilaç enjeksiyonu sonucunda hastanın hayatını kaybetmesine neden olmasına aktif ötenazi denirken, hastanın ileri evre bir hastalığının tedavisini kendi isteğiyle reddetmesi ise pasif ötenazidir. Tıbbın ötenaziye bakış açısı etiğin özerklik ve zarar vermeme ilkelerine sıkışıp kalmış iki farklı uçtan oluşur. Bir tarafta zarar vermemek prensibini çiğneyemeyen hekimler yer alırken, diğer tarafta hastanın bedeni hastanın kararı diyen hekimler yer alır. Ve etiğe göre ikisi de haklıdır. Hangi ülkedeyseniz ve tıp ettiğinde hangi ilke ağır basıyorsa o uygulanır.

Ötenazi ülkemizde yasal değildir; ancak dünyada çok fazla ülkede yasaldır ve maalesef ki çok fazla uygulandığını söyleyebiliriz. Biz, cevaplarımızın tüm insanlık için geçerli olduğunun bilincindeyiz. Bu nedenle "Bir Müslüman ötenaziye nasıl bakmalı?" gündemimize aldığımız bir soru oluyor. Ve yine geliyoruz kürtajdaki şu kısma: Bu can bizim mi ki biz karar veriyoruz? Müslüman bir hekim olarak baktığımızda ise şu geliyor gündeme: Biz hekim miyiz, katil mi? Ötenazi de, kürtaj da bir cana kıymaktan ötesi değildir. Allah'ın verdiği canı almayı "Ama çok acı çekiyor, ama doğarsa ve ailesi ona bakamazsa ne olacak?" gibi sözlerle destekleyemeyiz. Haşa, biz Allah'tan daha mı merhametliyiz? Son olarak yazımı bir ayetle bitirmek istiyorum: **"Allah en iyi koruyandır ve O, merhametlilerin en merhametlisidir."** (Yusuf/64)

Yaratılıştan Alınan İlham: Biyomimikri

Biyomühendislik

Firdevs BEYAZ

Biyomimikri nedir?

Canlı anlamına gelen “bios” ve taklit etmek anlamına gelen “mimesis” kelimelerinden oluşan Biyomimikri, yaşama dair problemlere doğanın ve canlıların işleyişinden hareketle çözüm üretmeyi hedefleyen yaklaşımdır. Bu yazıda doğadan esinlenerek tasarlanan ve yaşam tarzımızı değiştirebilecek teknolojilerin bazı örneklerini inceleyeceğiz.

Gün geçmiyor ki insan doğada yeni bir güzellikle karşılaşsın. Baharın habercisi rengarenk çiçekler, İstanbul’un sevimli dostları olan kediler, semada süzülen kuşlar ve daha nice çeşit çeşit canlılar... Her biri dikkatle bakıldığında bizim sahip olmadığımız pek çok özelliğe sahipler. Her gün soluduğumuz havadaki oksijenin kaynağının minik bir yaprağın yaptığı fotosentez olması veya inanılmaz incelikte ve elastik yapıda olan ağları küçücük bir örümceğin kolayca üretebiliyor olması insanı tabiata hayran hâle getiriyor. Peki onlara bunu kim öğretti?

Kâinatın yaratıcısı olan Yüce Allah’ın isimlerinden biri de “şekil ve özellik veren” anlamındaki *el-Musavvir*’dir. **“Allah, hareket eden her canlı varlığı sudan yarattı. Onlardan bir kısmı karnı üzerinde sürünür, bir kısmı iki ayağı üstünde yürür, bir kısmı da dört ayağı üstünde yürür... Allah ne dilerse onu yaratır. Şüphesiz Allah, her şeye güç yetirendir.” (Nur/45)** Ayetinde de belirtildiği gibi Allah (c.c.) canlıları farklı şekil ve cinslerde yaratmış, onlara kendilerine has özellikler vermiştir.

Dev Teleskobun Tasarımcısı: Arılar

Eğer uzaya meraklı biriyseniz James Webb Uzay Teleskobu’nı duymuş olmalısınız. Peki 21,197 m × 14,162 m gibi devasa boyutlara sahip bu teleskobun neden altıgen parçalardan üretildiği hiç kafanızı kurcaladı mı? Aslında bu tasarımın ilham kaynağı doğanın minik mühendisleri olan arılar! Bal peteklerini oluşturan ‘altıgen’ birçok konuda imdadımıza koşan mucizevi bir şekildir. Devasa boyuttaki bu teleskop, altıgen parçaları sayesinde katlanabilir hâle geliyor. Ayrıca altıgen şekillerin aralıksız bir biçimde birleşebilmeleri teleskobun ışık verimliliğini artırıyor. Altıgen yapılar yalnızca uzay teknolojilerinde değil günlük hayatta da karşımıza sıkça çıkıyor. Örneğin her an yanımızda duran telefonlarımızın ürettikleri ısı nedeniyle küle dönüşmesini altıgen yapıdaki soğutma sistemleri engelliyor. Hafif ama sağlam altıgenler yüzey alanını arttırarak havayla temas eden yüzeyi genişletip ısının hızla yayılmasına imkân veriyor.

Nahl suresi 68.ayette **“Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: ‘Dağlarda, ağaçlarda ve insanların kurdukları çardaklarda kendine göz göz kovan edin.’** buyurularak arıların evlerine dikkat çekilmiş olması bu tasarımları daha da heyecan verici kılıyor. Kim bilir belki de altıgenler hakkında keşfedeceğimiz daha pek çok gerçek vardır...

Bataklıkta Temiz Kalmanın Sırrı: Nilüfer

“Peki bunlar, yeryüzüne bakıp hiç düşünmezler mi? Biz orada her güzel çiftten çeşit çeşit nice bitkiler yetiştirdik.” (Şuara/7) ayetini görünce etrafımızdaki bitkilerin yalnızca çevreyi süsleyen organizmalar olmadığından emin oluyoruz. Hepimiz nilüfer bitkisinin adını duymuşuzdur hatta şanslı olanlarımız görme fırsatı yakalamış bile olabilir. Bu çiçeği ilgi çekici yapan ise sulak ve bataklık bölgelerde yetişmesine rağmen bütün asaleti ve parlaklığı ile tertemiz duruyor olması. Suyun içinde bile ıslanmayan bu harika bitkinin sırrı yapraklarında saklı. Mikroskop altında incelendiğinde tırnak benzeri küçük yapılarla kaplı olduğu fark edilen nilüfer yaprakları suyun adezyon yapmasını engelleyerek yaprakları üzerinden kayıp gitmesine neden oluyor. Bu şekilde ıslanmaktan kurtulan yapraklar aynı zamanda üzerindeki kirlerin de suyla beraber akıp gitmesini sağlayarak bataklık tarzı alanlarda bile tertemiz kalmayı başarıyor. Bu mikroskobik dokunuş tekstil sektöründe yeni bir çıkış açıyor. Nilüfer yapraklarından ilham alarak yapılan kumaş teknolojisi sayesinde üzerinize dökülen çayın kıyafetinizi mahvetme devri artık kapanabilecek. Yalnızca tekstille sınırlı olmayan bu teknolojiyle üretilen dış cephe boyaları da mevcut. Boyanın yapısındaki mikro ölçekli partiküller, binaların renklerinin bozulma oranını ve dış cephenin kirlenme miktarını en aza indiriyor.

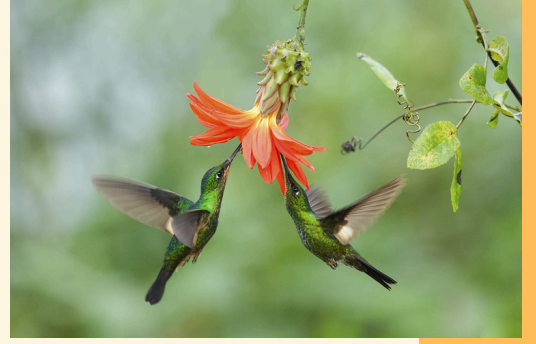
Hayat Dolu Işıklar: Biyolüminesans

Katıldığı davet sebebiyle ışıklar içinde parlayan, renklerin göz kamaştırdığı, zarif bir salona gittiğini hayal et. Peki o şık avizelerin ve ledlerin içindeki ışığın kaynağı aslında bakteriler desem heyecanlanır mıydın? Kulağa ilk başta garip geliyor olsa da bu mümkün! Ateş böceği, bazı mantar türleri, deniz anaları, bazı bakteri ve planktonlar yapılarında bulunan ‘lüsifer’ isimli madde ve ‘fotoproteinler’ ile yaptıkları kimyasal reaksiyon nedeniyle ışık saçıyor. Bu mekanizma biyolüminesans olarak adlandırılıyor. Birçok deniz canlısının avlanmak, savunmak veya eş bulmak için kullandığı bu yöntem sürdürülebilir enerji kaynaklarına ihtiyaç duyduğumuz bu dönemde, elektrik tüketimine bir alternatif sunuyor. **“O, yeryüzünde sizin için her türde ve her renkte daha nice hayvanlar ve bitkiler yaratmıştır. Elbette bunda düşünüp öğüt alan bir toplum için büyük bir ibret ve ders vardır.” (Nahl/13)** ayet-i kerimesini aklara getiren biyolüminesans ibret alınarak mavi, yeşil ve sarı renkli aydınlanma sistemleri tasarlanıyor. Hollanda merkezli çalışmada metan gazı ve kompost malzemeye beslenen biyolüminesans bakteriler cam hücrelere konularak estetik bir aydınlanma sistemi yapıldı, farklı ülkelerde de benzer çalışmalar hâli hazırda devam ediyor. Evlerimizde biyolüminesans aksesuarlar kullanmak çok da uzak bir gelecek gibi görünmüyor...

Küçük ve Çevik: Sinek Kuşu Robotu

Sinekler kadar olmasa da oldukça minik (10 – 12 cm) bir kuş olan sinek kuşu enerjik ve hızlı bir yapıya sahip. Havada asılı kalabilen bu küçük canlı dikey doğrultuda veya geri yönde uçabiliyor. Kanatları gibi hızlı olan metabolizmaları sayesinde kalp atışları dakikada 1260 defaya kadar çıkabiliyor. Nahl Suresi 79.ayette **“Onlar, göğün hava boşluğunda ilâhî emre boyun eğmiş bir halde uçuşan kuşlara bakıp hiç düşünmezler mi? Bunları orada tutan Allah’tan başkası değildir. Elbette bunda iman edecek bir toplum için nice deliller, işaretler vardır.”** buyurularak kuşların uçuşlarına dikkat çekiliyor olması tesadüf değil. Sinek kuşunun kanat çırpma mekanizmasından ilham alınarak tasarlanan sinek kuşu robotunun her iki kanadında da ayrı birer güç ünitesi bulunuyor. Bu sayede kanatlar birbirinden bağımsız hareket ederek saniyede 30 defa yön değiştirebiliyor. Simülasyon yöntemiyle nereye gideceğini öğrenebilen bu robot küçük yapısı ve saniyede 40 defa kanat çırpabilme özelliğiyle engelleri kolaylıkla aşıyor. Sinek kuşu robotunun arama-kurtarma, doğa araştırma ve çevre gözetleme gibi görevlerde kullanılması öngörülmüyor.

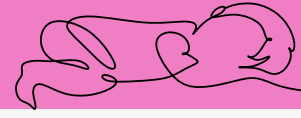

“Unutma her şey fark etmekle başlar....”

Yüce Allah (c.c.) Kur’an-ı Kerim’deki pek çok ayette doğanın işleyiş mekanizmasına dikkat çekerek bizleri gözlemlemeye, akletmeye ve sorgulamaya yönlendiriyor. Hiçbir canlının boş yere yaratılmadığı ve hepsinin yaratılışında ibret alınacak noktaların bulunduğu her fırsatta vurgulanıyor. Nitekim bunun en güzel örneklerinden biri olan Duhan Suresi 39. ayette şöyle buyruluyor: **“Biz onları gerçek bir sebep ve hikmete bağlı olarak yarattık. Ne var ki insanların çoğu bunu bilmez.”**

Biyomimetik tasarımlar sayesinde canlıları daha yakından inceliyor ve yaratılıştaki kusursuz dengeye her seferinde daha da çok hayran kalıyoruz. Bu yazıda çok sınırlı olarak bahsettiğimiz örnekleri arttırmak ve derinleştirmek mümkün. Eğer sen de tabiatın sırlarını çözmek için heyecanlıysan araştırmaya ve gözlemlemeye bugünden başlayabilirsin! Biyolojinin perspektifini kullanarak Dünya’yı daha yaşanabilir hâle getirmek ve yaratılıştaki hikmetleri keşfetmek bizim elimizde. Unutma, her şey fark etmekle başlar...

Yaratılışın Şifresi:

Nutfeden İnsana

Melda AYDOĞAN

Ebelik

Allah Teala Kur'an-ı Kerimde şöyle buyurur: "Allah, onu neyden yarattı (hiç düşünmez mi?)" (Abese 18) Bu ayet, biyoloji ilmi ile ilgili temel bir sorunu ortaya atarak insanları tefekküre sevk etmektedir. Biz de bu yazımızda insanın nasıl ve neyden yaratıldığını yani embriyolojiyi Kur'an-ı Kerim ayetleri ve bazı nebevi hadisler ışığında ele alacağız.

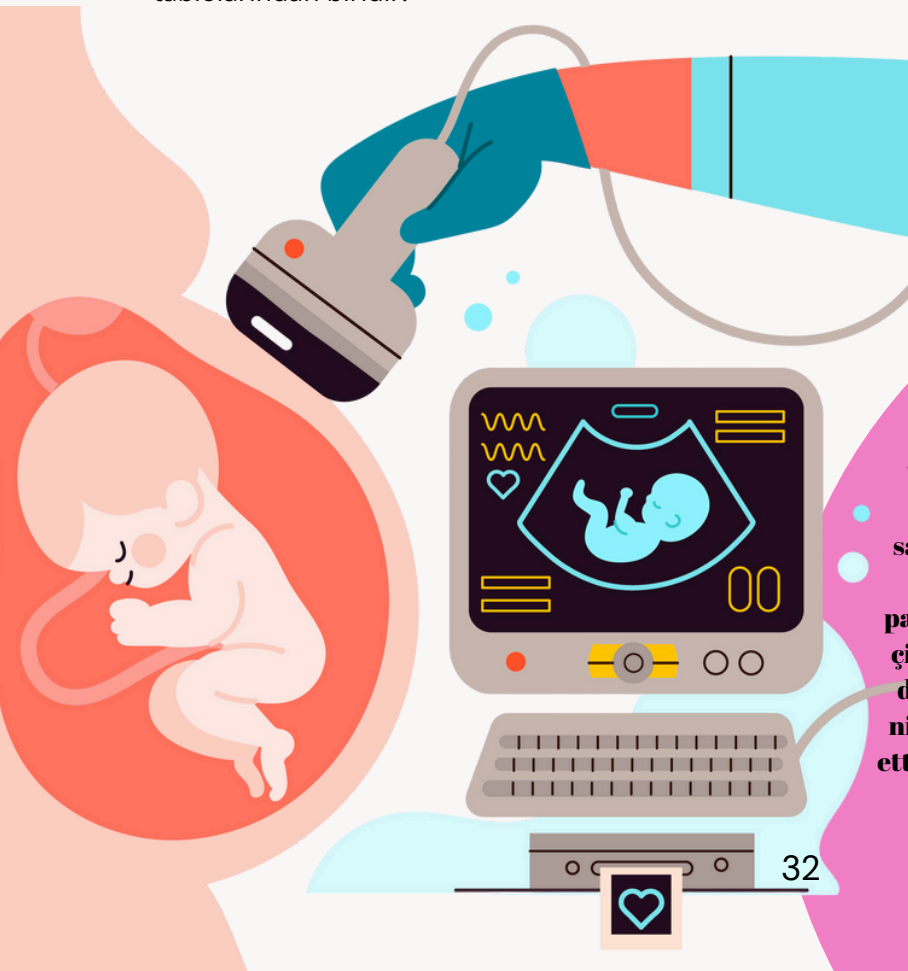
Bilimin Değişen Teorileri ve Kur'an'ın Sabit Hakikati

Embriyoloji tarihi, insan embriyogenezinin (embriyonun oluşumu) her zaman büyük ilgi konusu olduğunu göstermektedir. Bu konuda yapılan ilk çalışmalar o zamanlar gelişmiş teknik araçların olmaması nedeniyle varsayılmış teoriler ile sınırlıydı. Misal embriyoloji tarihinin ilk dönemlerinde Aristoteles tarafından ifade edilen embriyonun adet kanından geldiğine inanılırdı. Mikroskobun keşfedildiği zamana kadar bu fikir tüm doktorlar arasında hüküm sürerken Müslüman âlimler "O, (döl yatağına) akıtılan meninin içinden bir nutfe (sperm) değil miydi?" (Kıyamet 37) gibi Kuran ayetlerine ve bazı nebevi hadislere dayanarak embriyonun adet kanından oluştuğu fikrini reddediyorlardı. Bu Kuran ve hadislerin, gayrimüslim bilim adamları arasında süregelen yanlış bilgilerden ne kadar ileride olduğunun en bariz tablolarından biridir.

Mikroskobun icadından sonra bu teorilerin yanında deneysel çalışmalar da eklenmeye başlamıştı. Ne var ki bu betimleyici gözlemlerin çoğu gerçekten uzak bilgilerdi. O zamanın bilim insanları, insan embriyosunun ilk aşamada tam bir insan formunda yaratıldığı fikrine inandıkları için oluşumun sonraki aşamalarını ilk aşamanın boyutunun artmasından ibaret olduğunu düşünüyorlardı. Yani onlar, insanın oluşum ve şekil olarak anne rahminde türlü evrelerden geçtiğini ve asırlar önce bu hakikatin Kuran'da ve Efendimizin hadislerinde yer aldığından bihaberlerdi. Halbuki Kur'an'da bunu Allah (cc) "O, sizi annelerinizin karınlarında üç türlü karanlık içinde, yaratılıştan yaratılışa geçirerek yaratmıştır." (Zümer 6) şeklinde belirtmişti.

Tekrar bu dönemlerde bir grup bilim insanı, insanın kadın yumurtasında tam olarak yaratıldığına inanırken başka bir grup sperm hücresinde tam olarak yaratıldığına inanırdı. Oysa yaratılış süreci Kuran'da başından beri şöyle buyrulur: "Ey insanlar! Şüphe yok ki biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık..." (Hücurat 13)

"Andolsun, Biz insanı çamurdan (süzülüp çıkarılmış) bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe (sperm) haline getirdik. Sonra bu nutfeyi alaka (asılı bir parça) haline getirdik. Alakayı da mudga (bir çiğnem et) yaptık. Bu mudgayı da kemiklere dönüştürdük, ve kemiklere de et giydirdik, nihayet onu bambaşka bir varlık olarak inşa ettik. Yaratanların en güzeli olan Allah'ın şanı ne yücedir!"

Kur'an'ın ve Hadislerin Terminolojik Mükemmelliği

Embriyogenезin daha doğru şekilde anlaşılması ve tanımlanması, ancak 20.yyda modern cihazların kullanılmasıyla gerçekleşmiştir. Hâlbuki Kur'an-ı Kerim ayetlerinin ve nebevi hadislerin; salgıların karışımı, organların oluşumu ve doğuma kadar olan evreler hakkında bahseden terminolojik olarak en doğru ilk kaynaklar olduğu bilgisine bugün ulaşabiliyoruz.

"...Sonra onu sağlam bir karargâhta 'nutfe' haline getirdik..." Bu ayette de gördüğümüz gibi Kur'an'da rahim, "sağlam bir karargâh" olarak tarif edilir. Bu ifade biçimi modern bilimdeki; rahmin besleyici, koruyucu ve sabit yapısı tanımıyla birebir örtüşmektedir.

Kur'an-ı Kerim, nutfe evresinden başlayarak tüm hamilelik süreci boyunca insanın nasıl büyüdüğünü sade, açık ve harika bir üslupla anlatmıştır. İlk bölümde bilgi olarak verdiğimiz embriyogenез tarihinin başlangıcında insanların, insan oluşumlarının ilk aşamada belirli olup sadece boyut artışının olduğunu düşünmelerine karşı sadece Zümer suresinde geçen ayet değil **"Oysa sizi türlü merhalelerden geçirerek O yaratmıştır."** (Nuh 14) ayeti de modern bilimin keşfinden çok öncesinden beri bu olayı betimlemektedir.

Resulullah ilk kırk gündeki ceninin durumunu, Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste şöyle nitelemiştir: **"Sizden birinin yaratılışı annesinin karnında kırk günde toplanır. Sonra orada bunun gibi alaka olur. Sonra yine bunun gibi mudğa olur. Daha sonra Allah bir melek gönderir ve melek, ona ruh üfler. Bu melek 4 şeyle; anne rahmindeki canlının rızkını, ecelini, amelini, iyi bir mi yoksa kötü biri mi olacağını yazmakla emrolunur."** (Buhari) Bu hadis iki temel gerçeğe işaret etmektedir. İlki: insanın yaratılışının ilk 40 gün içinde gerçekleşmesi. İkincisi: yaratılışın ilk aşamaları olan nutfe/sperm, alaka/pihtı ve mudğanın/bir et parçasının bu dönemde oluşup tamamlandığıdır.

Embriyonik Evreler Hakkındaki Kur'an Terminolojisi

Kur'an-ı Kerim, ceninin ana rahminde üç temel ayrı evrede hareket ettiğini belirtir. **"O sizi annelerinizin karınlarında üç türlü karanlık içinde, yaratılıştan yaratılışa geçirerek yaratmıştır."** (Zümer 6)

Modern bilimin son zamanlarındaki keşiflerine göre aynı bu ayette olduğu gibi bebeğin anne karnında üç temel aşaması vardır. Rahimdeki ilk aşama nutfedir. İkinci aşama, organların belirginleşmesi aşamasıdır. Üçüncü aşama da neş'et/bambaşka bir yaratılış aşamasıdır.

Embriyoloji ilmi için bilimsel terminolojinin üç temel esası vardır. Terimler; ceninin görünümünü açıklamalı, her aşamada meydana gelen süreçleri yansıtmalı, başladığı ve sonlandığı süreci karışıklıktan önleyecek nitelikte olmalıdır. Kur'anı Kerim bu ideal terminoloji için gerekli olan tüm koşulları yerine getirmektedir.

Müminun suresinin 12-14. ayetlerini inceleyerek bunu daha iyi görebiliriz.

"Andolsun, Biz insanı çamurdan (süzülüp çıkarılmış) bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe (sperm) haline getirdik..."

Burada geçen "nutfe" kelimesi kısaca spremi ifade etmekle beraber dört alt evreden meydana gelir.

El Maü'd dafık (fışkıran su) evresi: Erkekten spermi, dişiden yumurtayı taşıyan ve fışkırarak çıkan sıvılardır.

Sülale (öz) evresi: Arapçada sülale "süzülmüş az miktardaki şey" ve "uzun bir balık" manalarına gelir. Yüce Allah (cc) Secde suresi 8. Ayette **"Sonra onun zürriyetini, basit/dayanıksız bir suyun özünden üretmiştir."** Buyururken bu aşamaya atıfta bulunmaktadır. Sperm hücresi, insanın sıvısındaki milyonlarca sperm içinden alınmış bir özdür aynı zamanda spermin gövdesi ve hareket kabiliyetini sağlayan kamçı kısmı ile uzun bir balık şekline benzetilebilir.

En Nutfetü'l Emşac (Gametogenesis/karışık sıvı) evresi: bu evre hem erkek hem de kadın salgılarının döllenme kanalında zigotu oluşturmak üzere buluşma aşamasını tanımlar.

Ekim (implantasyon) evresi: Tıpkı tohumun topraktaki ekimi gibi rahimde tohum ekiminin gerçekleşmesi için nutfe, fallop kanalından rahime doğru hareket eder ve orya tutunur. Beslenmesini artık oradan alır, şekli ve yapısı itibarıyla artık nutfe olmaktan çıkar. Bakara suresindeki 223.ayette bu aşama tekrar bizi bilgilendirir. **"Kadınlarınız sizin için bir tarladır. Tarlanıza nasıl derseniz öyle varın."**

"...Sonra bu nutfeyi alaka (asılı bir parça) haline getirdik..."

Alaka kelimesi: "Göletlerde yaşayan ve diğer canlıların kanını emen küçük bir sülük/solucan. Başka bir şeye tutunmuş olan asılı olan. Pıhtılaşmış veya donmuş kan" manalarına gelmektedir. İnsana ait embriyonun suyun içinde yaşaması, şekil olarak sülük gibi olması, göbek kordonu ile rahime asılı kalması ve kanın alaka aşamasında kan damarlarının içinde kapalı adacıklar şekilde oluşup donuk bir kan görünümünü vermesi tüm bu manaları karşılar niteliktedir.

"...Alakayı da mudga (bir çiğnem et) yaptık..."

Alaka kelimesi Arapça'da "dişlerin çiğnediği şey, bir çiğnem miktarınca" manalarına gelmektedir. Bu aşamada embriyodaki fiziksel kütleler görünür hale gelir ve tüm şekillerde dişlerin bıraktığı izler kalır. Embriyo, çiğnenmiş parçanın ağız içinde döndüğü gibi rahim boşluğunda döner.

"...Bu mudgayı da kemiklere dönüştürdük..."

Embriyo altıncı haftanın sonuna kadar insan görüntüsünün özelliklerinin görünmediği mudğa şeklinde kalır. Yedinci haftanın başlamasıyla birlikte kıkırdaklı iskelet tüm vücuda yayılmaya başlar ve embriyo iskelet şeklini alır. Bu evrede en belirgin oluşum kemiklerdir. Cenin, kısa sürede embriyo şeklinden iskelet şeklinin başlangıcına geçişi gerçekleşir.

"...ve kemiklere de et giydirdik..."

Bu evrenin karakteristik özelliği, örtünün giyinen kişi tarafından sarılması gibi kasların kemiklerin etrafına yayılması ve onları sarmalamasıdır. Kemiklerin etle kaplanmasıyla insan sureti düzgün olmaya başlar ve vücudun bölümleri daha uyumlu ilişkilerle birbirine bağlanır. Kaslar tamamen oluşuktan sonra cenin hareket etmeye başlayabilir.

"...Nihayet onu bambaşka bir varlık olarak inşa ettik. Yaratanların en güzeli olan Allah'ın şanı ne yücedir."

"Neş'et" kelimesi "bir şeyin yükseltilmesi, gelişti/yetişti, serpildi, arttı." manalarına gelmektedir. Bu evre, ceninin hayatında etle kaplanma evresinden sonra yani dokuzuncu haftadan başlar ve "sümme" bağlacı kullanımı ile belirtilen belli bir süreyle devam eder ki bu da etle kaplanma evresi ile bambaşka bir yaratılış olarak neş'et evresi arasında uzun bir süre olduğunu gösterir. Büyüme hızı dokuzuncu haftadan itibaren hızlandığından bu aşamada açıkça görülebilmektedir. Fetüs iyice bir insan görüntüsünü alır, cinsiyeti dış genital organların görünmesiyle belirlenebilir, uzuvlar ve sistemler işlevlerini yerine getirmeye hazır bir hale gelirler ve ceninin ruhu bu aşamada üflenir.

Fetüsün rahim dışındaki hayata hazırlanması yirmi ikinci haftada başlar. Yirmi altıncı haftada solunum sisteminin işlevlerini yerine getirmeye ve sinir sisteminin fetüsün vücut ısını kontrol etmeye uygun hale gelmesiyle sona erer. Yirmi altı hafta, yaklaşık altı kameri aya eşittir. Kur'ân-ı Kerim hamilelik ve kuluçka evrelerinin otuz ay sürdüğünü belirtir. Allah Teâla şöyle buyurur: **"(Onun) taşınması (hamilelik) ile sütten kesilmesi, otuz ay sürer." (Ahkaf 15)** Ayrıca süt emzirme, iki yıl sürer. Allah Teâla şöyle buyurur: **"Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur." (Lokman 14)** dolayısıyla, fetüsün yaşayabilir hale gelmesi için gereken hamilelik süresi, (en az) alt kamerî aydır.

İnsanın yaratılış süreci, başlı başına bir mucizedir. Bir damla sudan yola çıkıp, gözleri gören, kalbi atan, düşünen, hisseden bir varlığa dönüşmek... Bu, sadece bilimsel bir gelişim değil, aynı zamanda Allah'ın sonsuz kudretinin ve sanatının en açık tecellisidir. İnsan bu muazzam yaratılışın farkına vardığında, kendisini boş bir amaç uğruna yaratılmış gibi göremez. Bu farkındalık bizleri daha derin bir tefekküre, daha bilinçli bir kulluğa ve daha samimi bir hayata yönlendirmelidir. Öyleyse bizlere düşen her gün bu mucizevi yaratılışı hatırlayarak yaşamaktır. Yaratıcımızı tanımak, O'na yönelmek, gönderdiği Kur'an'ı okumak ve yaşamak, insan olmanın şükrünü en güzel şekilde eda etmektir. Çünkü bizler sadece etten, kemikten ibaret varlıklar değiliz; bizler ilahi bir planın, hikmet dolu bir yaratılışın eseriyiz. Unutmayalım ki; Her insan Allah'ın "Ol!" demesiyle başlayan, milyarlarca mucizevi sürecin iç içe geçtiği, ilmek ilmek örülen bir şaheseridir.

ÖYLEYSE BİR İŞİ BİTİRİNCE DİĞERİNE KOYUL

"Boş zaman" kişinin hayatta kalması için yapması gerekenlerden, işinden, görevinden arta kalan zamanıdır. Bu zaman aralığında kişi "özgürdür", herhangi bir buyruk altında değildir, karar idaresi tamamen ona aittir. Peki, sahiden öyle midir?

21. yüzyılda dünyanın pek çok yerinde hâkim olan ekonomik sistem kapitalist sistemdir, kapitalizm ne kadar özgürlükçü bir sistem olarak gözüксе de durum aslında pek de öyle değildir. Kapitalizm işçilerine tatil hakkı verir fakat burada amaç çalışanların dinlenmesi, kendilerine vakit ayırması değil onların üretime tekrardan daha sağlam başlamalarıdır.

Bu süreç sadece üretim kuluçkası halinde de geçmez, kapitalizm öyle bir atmosfer oluşturmuştur ki insanlar var olmanın tek yolunu tüketmek olarak görürler. Tüketim görünebilir olmanın, saygıyla karşılanmanın yoluna dönüşmüştür zamanla. İnsanlar kendi değerlerini tüketimleriyle ölçer hale gelmiştir. Burada kişinin etrafındakilere "gücünü gösterme" isteği de önemli yer tutar. İşin garip yanı insanlar ne tüketeceklerini de kendileri seçmez esasen. Belli başlı şeyler seçilmiştir ve onları satın almalıyızdır ve bu liste maalesef ki uçsuz bucaksızdır. Pek çok insan ne yazık ki bu "idealleştirilmiş şeyleri" satın alabilmek için ömrünü çalışarak geçiriyor.

Bu derece bilinçsiz ve gereksiz tüketim elbette kimseye kalıcı bir mutluluk tatmin sağlamaz aksine insanlar uzun vadede daha doyumsuz, sahip olduklarından keyif almayan, hayata karşı heyecanını kaybetmiş hale gelirler. Herhangi bir şeye ulaşmanın bu kadar kolay olması, kapitalizm ve gelişen teknolojinin etkisiyle, insanı hem psikolojik hem de bedensel olarak hantallaştırır. Artık hiçbir şeye heyecanı kalmamış, sahip olduğu hiçbir şeyden -mal, zaman, imkân-zevk almayan bir insanla karşı karşıyayızdır.

Tüketimin bu kadar fazla ve insanlar için önemli olmasının bir diğer önemli sebebi de insanların tüketimi dini bir ritüel gibi görmeleri, bu yolda huzur ve mutluluk aramalarıdır. Allah'tan ve dine bağlı yaşamdan uzaklaşmış günümüz insanı içsel huzurunu kaybetmiştir ve bunu tekrar kazanma çabasıdadır.

Özellikle oldukça fazla "boş zamana" sahip olan bu tatminsiz insan pek çok sıkıntı yaşamaktadır, kendini bunalımda hissetmeye meyilli, çok daha depresif ve agresiftir. Hayatın anlamsız olduğuna dair düşünceler, dünyada kendine kayda değer bir yer bulamamış hissetmek bu insanların yaşadıklarından birkaç örnektir sadece. Bu duygu durumunun sonucunda insanlar kendilerini tatmin edebilmek amacıyla olur olmadık yerlerde mutluluğun peşinden koşabilirler çünkü onlara heyecan lazımdır, hasretini duydukları huzura ulaşmak isterler ve maalesef ki bu yolun sonu genelde hayırlı bir şekilde sonuçlanmaz. Birçok kötü alışkanlık böyle böyle edinilir. Maalesef ki her türlü kötü alışkanlığın arttığını hatta bazılarının normalleştiğini ve akla hayale gelmeyen yeni saçmalıkların ortaya çıktığını hepimiz gözlemliyoruz.

Peki İslam bu konu hakkında ne söyler, bize ne tavsiye etmektedir?

İslam dini o kadar ayrıntılı ve kapsayıcıdır ki, hayatımızdaki her türlü alanda yaşanan olayda onun bize bir söylediği vardır. Onun bu kapsayıcılığı hak din olmasının delillerindendir. Bir şey ya emredilir ya yasaklanır ya da o konuda serbest bırakılmıştır. Bu doğrultuda İslam'ın elbette "boş zamanlarımıza" hakkında da söyleyecekleri vardır. Vaktimizi yararsız işlerle meşgale halinde geçirmemizden Allah hoşnut olmaz çünkü İslam bakış açısında bir şeyi yaparken "Bu benim dünya hayatım yahut ahiretim için faydalı mıdır?" diye düşünmek gerekir.

Pek çok hadis ve ayetten faydasız işlerden uzak durmamız gerektiğini çıkarabiliriz. Efendimiz (s.a.v.) *"Kendisini ilgilendirmeyen şeyleri (malayaniyi) terk etmesi, kişinin Müslümanlığının güzelliğindedir."* (Tirmizi, Zühd, 11) buyurmuştur. Yine Efendimizin (s.a.v.) boş işlerle uğraşanlara selam bile vermediği rivayet edilmiştir. Kuran-ı Kerim'de Müminlerin özelliklerinden bahsedilirken "Onlar boş ve yararsız işlerden yüz çevirirler" (Mü'minun/3) ifadesi bulunmaktadır.

Boş zamanlarımızda "boş, faydasız" işlerle meşgul olmak bizi hem realiteden hem de yaratılış amacımızdan uzaklaştırır. Zamanla dünya amacını unutmuş bir şekilde, aslında bulunmak istemediğimiz konumlarda kendimizi buluruz. "Ulvi derdi olmayan süfli dertlerle meşgul olur" demiş büyükler. Yaratılış amacından kopmuş, herhangi bir hedefi, hayali, amacı olmayan insanlar bu duruma kolaylıkla düşebilmektedir.

"Bizi yaptıklarımızdan çok yapmadıklarımız yorar" cümlesini duymuşsunuzdur. Kişi dünyasına veya ahiretine faydası olan herhangi bir işle meşgul olmadığı takdirde yapamadıklarının sıkıntısını çeker. Yapabilecek olup da yapmadığımız yahut yapmamızın gerektiği ama yapmadığımız işlerin aksine malayaniyle uğraşmamız bizi ciddi bir şekilde yorar. Burada tabii ki direkt bir fiziksel bir yorgunluktan bahsetmiyoruz fakat kişinin yaşadığı mental yorgunluk asla hafife alınacak boyutta değildir. Kişinin mental sağlığı da zamanla vücuduna sirayet edecektir. Günümüz gençlerinin pek çoğu bu dertten muzdariptir.

"Sen nefsini hak ile meşgul etmezsen batıl seni işgal eder" der İmam Şafii. Bu doğrultuda hareket etmek yapacağımız en mantıklı iş olacaktır. Psikoloji ilmi de bunu öğütler çünkü boş duran, gereksiz işlerle uğraşan insanın duygu durumunun bu halden kötü etkilendiği gayet açık ortadadır. Bu durumla mücadele etmenin yolu da "bir amacı olan, kişinin kendine yahut dünyaya faydasının dokunduğu işlerle" meşgul olmaktır. Psikologların, "bir hobi edinin, gönüllülük projelerinde yer alın" gibi söylemlerinin temel nedeni budur.

Bir işi yaptıktan, onda yorulduktan sonra dinlenmenin en güzel yolu bunu başka bir işle meşgul olarak yapmaktır. *"Öyleyse hayırlı bir işi bitirince hemen öbürüne koyul"* (İnşirah 7) ayetini düstur edinmek gerekiyor diye düşünüyorum. Bizi Allah'ın yarattığına iman ediyoruz dolayısıyla O'nun bizi, bize ne gerektiğini en iyi şekilde bilen olduğu kabul ediyoruz. Akla uygun olan ve bize her daim iyi gelecek olan O'nun ve Resûlullah'ın sözüne uymaktır. Allah bizleri O'nun sözünden çıkmayan, bütün emirlerine mutmain olmuş bir kalp ile iman eden ve niyeti her daim taptaze olan kullarından eylesin.

HASTA MAHREMİYETİ:

Esma Nur OĞRAK

Tıp

TIBBİ VE FIKHİ PERSPEKTİFTEN BİR DEĞERLENDİRME

Mahremiyet, sözlükte "helal olmayan, yasaklanan şey" mânâsındaki "mahrem" kökünden gelen; kavramsal olarak "gizlilik"i ifade eden, bir bireyin özel alanına dair bilgilerin veya bedeninin kendi izni olmadan başkaları tarafından görülmemesi, bilinmemesi ve ihlal edilmemesi durumudur. Kişinin kendi özel bilgilerinin kimlerle, ne şartlarda, ne zaman paylaşılabileceği ya da bedeninin ne şartlarda, kimler tarafından görülebileceği, dokunulabileceğinin sınırlarına "karar verme hakkı" mahremiyetin kapsam alanındadır.

Mahremiyet kavramı çok geniş bir alt başlık yelpazesi barındırır. Bireye ait olan ya da bireyi etkileyen her şeyin mahremiyeti söz konusu olabilir. Mekansal mahremiyet, kişisel mahremiyet, beden mahremiyeti, iletişim mahremiyeti, bilgi mahremiyeti gibi örnekler verilebilir. Esasında hepsinin temelinde güvende olma hissi yatar. Dolayısıyla bireyin mahremiyetinin her türlü ihlali özellikle utanç, öfke ve rahatsızlık duygusu uyandırır ve suç teşkil eder. Bireyler de yaşamın her alanında mahremiyet haklarının korunmasından emin olmak ister ve bunu talep eder. Çünkü bireyin maddi manevi varlığının korunması ve gelişmesinin yolu mahremiyetine saygı ile sağlanabilir.

Hekim, ağrı ve acı içerisindeyken ya da bir organının işlevini yitirdiğinde bu durumlardan kurtulmak için hastanın mahrem addettiği vücudunun bir bölümünü veya tümünü açmak zorunda olduğu yabancı bir kişidir. Bu gibi durumlarda hastanın kendisinin bir başkasına açmasının ve özeline ait olan bir bilginin ifşasının -ki her iki eylem de hasta için genelde hoş olmayan bir durumdur- tek ve basit bir hedefi vardır: şifaya kavuşmak. Burada hasta aslında önce kendi değerler sistemi içerisinde bir muhasebe yapmaktadır. Dolayısıyla mahremiyet

kavramının içinde düşünebileceğimiz utanma duygusu hastanın tedavisi sırasında müdahalelere bağlı olarak bu sürece eşlik eder. İnsan yaradılışının bir parçası olan utanma bu bağlamda hasta ve sağlık çalışanları arasındaki ilişkideki önemli belirleyicilerdendir. Zaten tıp etiği ile ilgili bilimsel tartışmalarda hasta ve hekim ilişkisinin asimetrik bir karakterde olduğu kabul edilir. Bu eşitsizlik genelde hastanın güçsüz, aciz ve yardıma muhtaç bir durumda; hekimin ise bilgilerle donanmış, teşhis ve tedavi kapasitesine sahip güçlü bir pozisyonda olmasıyla açıklanmaktadır. Fakat diğer taraftan bir insanın karşısında yarı çıplak ya da tamamen çıplak bir durumda olmak, baygın ya da acı çeker bir halde bulunmak, özel bilgileri sunmak mecburiyetinde olmak da bu tür ilişkilerdeki dengesizliği güçlendirerek asimetrikliği artıran faktörlerdendir.

Modern tıp açısından Dünya Sağlık Örgütü'nün hasta mahremiyeti tanımında "Bireyin kişisel sağlık bilgilerine erişebilmeyi belirleme hakkı" ifadeleri yer almaktadır. Bu hastanın bakım ve tedavi amacıyla (tetkik sonuçları, hastalığı ve tedavisi ile ilgili bilgiler) ya da başka bir sebeple açıklamak zorunda olduğu ancak toplumdaki tüm diğer bireylerin bilgisinden saklamak istediği yaşama alanını ifade etmektedir. Elbette hasta mahremiyeti bundan ibaret değildir. İhlali durumunda hastalarda büyük bir utanç ve öfkenin meydana geldiği, belki de hastaları ve hekimleri daha çok zorlayan bir diğer hasta mahremiyeti başlığı ise beden mahremiyetidir.

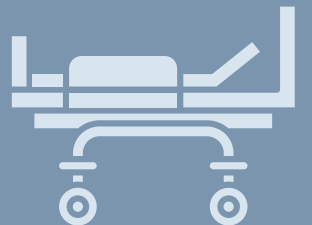
Dolayısıyla bu hâl hastadaki utancı daha da ön plana çıkarır, mahremiyet sınırlarına riayetin önemini artırır. Ancak modern tıptaki gelişmelerin özellikle beden sağlığını iyileştirme yönündeki hızlı ve büyük ölçekteki gelişmeleri (görüntüleme yöntemleri, yapay zeka, dijital ortamdan hızlıca tanı ve tedaviye geçilmesi) maalesef hastanın adeta “şeffaflığını” artırmış, hastanın beden sağlığını bir an önce iyileştirme isteği hastanın değerlerine ve mahremiyet hakkına duyulan saygıyı azaltmıştır. Özellikle yoğun bakımlar ve aciller gibi hastaların hem en üst düzey tedavi ve bakıma muhtaç duyduğu hem de mahremiyetlerinin en iyi şekilde korunması gereken alanlar hastalar tarafından mahremiyetlerinin ihlalinin en çok yaşandığından şikayet ettiği ve utanç duygusunu en fazla yaşadıkları alanlar olmuştur. Hekimin, hemşirenin, diğer sağlık personelinin hatta hastaneyi dizayn eden mimarın dahi yaklaşımı mahremiyet sınırlarını en üst düzeyde korumak değil daha çok bedeni en iyi şekilde iyileştirmek için en pratik yöntem ne ise onu uygulamaktır.

Öte yandan beden mahremiyetine modern tıbbi yaklaşımda rastlanan bir diğer husus “Tıpta ayıp olmaz!” yaklaşımıdır. Hem sağlık çalışanlarında hem de artık toplumun birçoğunda var olan bu algı hastanın bedenini istediği şekilde, istediği kadar görebilme ve muayene suretiyle dokunma iznini karşıya verir.

Elbetteki burada sağlık çalışanının özellikle hekimin yaklaşımı zaten tanıya götürecek ipuçlarını yani bulguları eksiksiz ve hızlıca toplamak içindir. Esasında hastanın faydası içindir ve normaldir. Ancak özellikle de İslam hukukunda bu izin gerçekten “sınırsız” mıdır? Hekimin ya da bakımı sağlayacak diğer sağlık çalışanlarının -burada karşı cins olması ekseriyetle daha mühimdir- hastaya yaklaşımında hiçbir ölçü, sınır yok mudur? Dışarıdan üçüncü kişilere karşı sağlanan mahremiyet hasta ve hekim arasında tamamiyle kalkmış mıdır? İslam hukuku ve modern tıbbın yaklaşımı özellikle bu noktada ciddi farklılıklar gösterir. Dışarıya karşı bir kalkan olan modern tıp bu hususta tamamen serbestliği baz alır. Karşı cins ve aynı cins doktor arasında bir fark söz konusu olmaz. Birçok muayene metodoloji kaynağında -özellikle avrupa menşeli olanlarda- hastanın ilk muayenede hastalığa götürecek hiçbir bulguyu gözden kaçırmamak adına tamamen soyulması önerilir. İslamiyetin bu noktadaki yaklaşımı aksine yine beden sağlığı öncelenir.

İslam hukukunun bu noktadaki yaklaşımı ise “zaruret” temellidir. Bu temel sayesinde mahremiyetin korunması bir hak olmaktan öte gerek hasta gerekse başta hekim olmak üzere tüm sağlık personeli açısından dini bir sorumluluk olarak var olmaktadır. Fıkıhta bu kelimenin anlamı dahi bize bedene yaklaşımda bazı sınırlar ve yasaklar olduğunu ve ancak belli şartlar altında ve özel gerekçelerle bedene müdahale edilebileceğini gösterir. Kişinin bedeni -dinen izin verilenler dışında- bir başkasının görmesi, dokunması, yaklaşması ve hatta üzerinde konuşması dahi yasak olan bir alandır. Bu alanın sahiplerine dahi sınırsız tasarruf yetkisi verilmemiştir. Kişinin gerek kendisinin beden sınırlarını koruması ve gerekse başkasının beden mahremiyetine saygı duyması noktasında ilahi bir belirleme vardır ve esasında Allah tarafından çizilen bu sınırlar bireyin seçim hakkının dışındadır. Kadın olsun erkek olsun karşı cinsin beden mahremiyetine saygı duyulmasının gereği Kur’ân-ı Kerîm’de her iki cinse de aynı cümle tarzında ayrı ayrı hitap edilerek vurgulanmıştır: **“Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar.” “Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar.” (Nur/30-31)**

Ancak sadece kadın-erkek arasındaki mahremiyet ilişkisinden öte İslam’da, aynı cinsten dahi olsa bedene yabancı kişiler gündeme geldiğinde kadınların kadınlara karşı, erkeklerin erkeklere karşı dikkat etmesi gereken birtakım fiziksel mahremiyet kuralları vardır. Bu kuralları belirleyen ve sınırlarını çizen Allah (c.c.) olduğuna göre burada bir haktan öte sorumluluktan bahsedilir. Avret ve mahremiyet konularında belirlenmiş fıkhi ilkelerin bazı istisnaları vardır.

Bunlardan biri de "tedavi zarureti"dir. Fıkıhta beden mahremiyetinin korunması en üst değerlerden olmasına rağmen tedavi zarureti söz konusu olduğunda hastanın beden mahremiyeti hekime ve zaruri sağlık personeline karşı geçici olarak ortadan kalkar. Bu sebeple tedavi süreçlerine dahil olan kişiler "Zaruretler memnû olan şeyleri mübah kılar" ilkesi gereğince hastanın mahrem bölgelerine zaruret miktarınca bakabilir ve dokunabilirler. Bununla ilgili Müslümanlar nezdinde de bir problem yoktur. Ancak "Zaruretler kendi miktarlarıncı takdir olunur" sınırlandırıcı kuralınca mahrem bölgelerin açılması, bakılması ve dokunulması asgari düzeyde tutulmalıdır. İzinler burada suistimal edilemez, sınırı Allah tarafından çizilmiş mahremiyet sınırları dilediğince aşılamaz. Bu nedenle mahrem bölgeleri tedavi esnasında açmanın caiz olabilmesi için öncelikle o tedavinin yapılmasının gerekli olması yani "tıbbi endikasyon" bulunması ve yine tedavinin mahrem bölgeler açılmaksızın yapılamıyor olması şarttır. Yani gerçek bir zaruret bulunmadığı zaman kişinin beden mahremiyetinin korunmayıp örtülmesi gereken yerlerin açılması kabul edilmemektedir. Bu nedenle modern tıp yaklaşımındaki "tüm hastaların muayenede tamamen soyunmuş olması" İslam'da kabul edilemez. Bununla birlikte "Bir zaruret veya ihtiyaç sebebiyle helal kılınan şey miktarınca takdir edilir ve zaruret veya ihtiyaç ortadan kalktıktan sonra helallik de ortadan kalkar" kuralıyla tedavi sona erdikten veya hasta iyileştikten sonra doktorun hastanın mahrem bölgelerine bakması tekrar haram hale gelir. Çünkü artık buna ihtiyaç kalmamıştır. Zaruretin ortadan kalkmasından itibaren doktor artık hastaya doktor sıfatıyla değil yabancı sıfatıyla muamele eder.

Karşı cinslerin birbirini tedavi etmesi ise modern tıbbın yine aksine genel kural olarak caiz değildir. Ancak gerekli tedaviyi uygulayacak alternatif bir mahrem bulunmaması durumunda, örneğin erkeğin kadını tedavi etmesi zorunlu olduğunda caiz olur. Genel manada "asgari karşı cins prensibi", gerçek bir zaruret bulunmadığı müddetçe kişinin karşı cinse tedavi olmasını yani karşı cinse tedavi oluşu asgari düzeyde tutmasını ifade eder. Fıkhi bir kural olarak kişinin hemcinsine tedavi olması asıldır. Yine asgari süre ve asgari temas prensiplerine de dikkat edilmek zorunludur, bu hastanın mahrem bölgesinin tedavi için ihtiyaç duyulan zaruri sürenin dışında açık tutulmamasını ve temasın ve bakışın da yine aynı ölçüyle olacağını ifade eder. Bu ilke gereğince, hasta odaya veya ameliyathaneye alınırken üstü kapalı bir şekilde alınmalı, tıbbi müdahale öncesinde veya sonrasında -tıbbi bir gerekçe olmadığı müddetçe- bedeni gereksiz yere açılmamalıdır.

Müslüman bir doktor, sağlık çalışanı için hastanın beden sağlığını korumak ve tedavi etmek kadar; hastanın mahremiyetine riayet etmek de bir ibadet sorumluluğudur. Zira İslam; insanın bedenine Allah'ın bir emaneti olarak bakar ve bu emanetin izinsiz teşhirini, izinsiz temasını haram kabul eder. Bu nedenle hastanın özellikle bedenine ya da özel bilgilerine ulaşmak zorunda kalındığında, bu durum bir zaruret hali olarak görülmeli ve yalnızca gerekli olanla sınırlı kalınmalıdır. **"Bir insanı kurtarmak tüm insanlığı kurtarmak gibidir (Maide/32)"**i karşılayan bu kutsal meslekleri icra ederken modern tıbbın konuyu indirdiği hassasiyetten yaklaşmak en başta dinimizce uygun değildir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) haya ve mahremiyet konusundaki titizliği, bu konuda Müslüman bir hekime örnek olmalıdır. Tedavi süreci sadece bedeni değil, kişinin onurunu ve değerlerini de koruyacak bir hassasiyetle yürütülmelidir. Bunun en başta biz Müslümanların üzerinde bir dini yükümlülük olduğu unutulmamalıdır.

BİLİMSEL DELİLLER IŞIĞINDA ALLAH'IN VARLIĞI VE KUR'AN'IN DOĞRULUĞU

BELKİZ TOPTAL MATEMATİK

EVREN NASIL VAR OLDU?

Evrenin bir başlangıcı olduğu, sonradan genişleyerek şu anki haline geldiğini savunan BİG BANG teorisi 1922 yılında ortaya atıldı. Evrenin zamanda başlangıcı olduğu kabul edilmiş bir gerçek. Asıl soru şu: Evrenin iradesi ve bilinci var mı? Kendi başına mı yoktan var oldu yoksa bir yaratıcı tarafından mı var edildi? Beraber düşünelim biraz: Evrenin başlangıcının olmasından evrenin bir nedeni olmasını çıkarırız. Bu aslında rasyonel temellendir-medeki sebep sonuç ilişkisidir. Evrenin oluşumu sonuçtur, peki ya bu oluşumun nedeni ne? Kozmolojik Delil ve Hudus Delili bunu açıklamaktadır. Bu deliller; evrenin kendi başına var olamayacağını ve sonradan var olmuş her şeyin bir yaratıcı tarafından yaratıldığını ifade eder. Çünkü bu neden; zamanın ve mekanın dışında olmalı, ezeli ve ebedi olmalıdır. Evrenin oluşumu ve yaşama elverişli bir ortam olması öyle tesadüflerle açık-lanamaz. Doğal olarak, tüm olasılıkların sonuçları ve denk gelmesiyle, otoritesiz, kendi haliyle ve tesadüfi şekilde var olduğu söylenemez! Çünkü bu konu öyle basit bir konu değil.

İlk insanın, evrenin ve kâinatın nasıl var olduğu yüzyıllardır tartışıl-gelen konular arasındadır. İnanç konusu başlı başına bir tartışma konusu keza insanlık var olduğu günden bu günlere kadar peygamberlerin gönderildiği yerlerde ya da gönderilmediği yerlerde her zaman farklı inanç sistemleri ortaya çıkmıştır. Çünkü inanç kavramı insanoğlunun fitratında vardır. İnsan merak ve düşünme üzerine hayatını idame ettirir. Çocuklara bakılınca bu durumu açıkça görebiliriz; sürekli merak içinde çevrelerini keşfetmek istemeleri, bir yetişkinin aklına gelmeyecek ilginç düşünceleri... Çocuklara çoğu zaman güler geçeriz: "Nereden geliyor aklına böyle şeyler?" gibi cümleler ile çocuklar törpülenmeye başlanır. "ÇOK DÜŞÜNME KAFAYI YERSİN!" Bu cümleler de ilerleyen yaşlarda hayatını anlamlandırmak isteyen; ne olduğunu, neden var olduğunu anlamak için çaba gösteren yeniyetmelerimizin, genç-lerimizin sık sık duydukları cümlelerdir.

Oysa ki bizler birer Müslümanız ve bizim bu tarz ithamlarla çocuklarımızı düşünmeyip sadece dünya hayatına odaklandırmamız çok yanlış. İnsan yaratılış gereği düşünmeye ve merak etmeye meyilli bir varlıktır. Allah (c.c.) buna Kuran' da birçok ayette atıflar yapmıştır ve kullarını düşünmeye, incelemeye, idrak etmeye, evreni ve yaşamı anlamlandırmaya teşvik etmiştir. Buna bir çok ayet örnek gösterilebilir.

"Allah'ın, gökleri ve yeri belli bir gayeye, hikmete dayalı olarak ve mükemmel bir sistem hâlinde yarattığını görmüyor musun? Dilerse O sizi yok eder, yerinize yepyeni bir toplum getirir." (İbrahim suresi 19. ayet) İnsan bu çağrıya kulak verdiğinde evrende var olan düzeni, uyumu ve inceliği fark eder; bu da onu kaçınılmaz olarak evrenin yaratılışı ve bu kusursuz düzenin arkasındaki yaratıcının varlığı üzerine düşünmeye sevk eder.

"KÂFİRLER GÖRMEZLER Mİ Kİ, GÖKLERLE YER BİTİŞİK HALDE İDİ DE BİZ ONLARI BİRBİRİNDEN AYIRDIK VE CANLI OLAN HER ŞEYİ SUDAN MEYDANA GETİRDİK. BU GERÇEK KARŞISINDA, HÂLÂ MI İMAN ETMEYECEKLER?"

TEK EVREN VE ONUN HASSAS AYARLARI

Evrende ve Dünya’da Allah’ın varlığının birçok delili vardır. Öncelikle, evrenin yaşam için mükemmel uygunluğu ve onun hassas ayarlarına değinelim. Atomlar her şeyin temel yapıtaşıdır. Atomlar olmadığında kimya olamaz, evren olamaz ve yaşam olamaz. Büyük patlamayla beraber temel atomlar oluştu ve uzun yıllar sonucu daha büyük atomlar meydana geldi. Netice olarak yaşadığımız evren oluştu. Peki, her şey bu kadar basit mi? Hayır.

Büyük patlama sonucu olası mümkün evrenlerin astronomik olarak yaşama uygun olmadığı keşfedildi, bir olasılık hariç. Mümkün fiziğin ve kimyanın yaşama izin verdiği tek bir evren var! Bir çok ihtimalden sadece birinde canlı yaşamı sürülebilir. Tek bir evren! Bunun sebeplerinin başında yer çekimi kuvveti gelir. Nedir bu yer çekimi kuvveti? Temel bir kuvvet olan yer çekimi kuvveti; gezegenlerin yörüngede kalmasından atmosferin Dünya’yı sarmasına, hatta bizim ayakta durabilmemize kadar hayatın her alanında etkilidir. Ancak bu yer çekimi kuvveti öyle hassas ayarla yaratılmıştır ki çok az bir sapma bile yaşamı imkânsız kılardı. Bu imkânsızlık konusunu biraz daha irdeleyelim. Yer çekimi sabiti biraz az olmuş olsaydı, zayıf olurdu ve maddeyi bir araya toplayamazdı. Dolayısıyla yıldızlar oluşamaz ve evren olamazdı. Peki, ya yer çekimi sabiti daha güçlü olsa yine mi evren oluşamaz? Katıyen oluşamaz. Eğer çok az bir miktar bile büyük olsaydı, güçlü olduğu için karadelikler oluşurken yıldızlar oluşamazdı ve maddeler geri çökerdi. Dünyadaki yer çekimi de keza öyle; yer çekimi sabitinde ufak bir kayma olsa atmosfer tutunamaz, suyun döngüsü bozulur ve canlılık mümkün olmazdı.

Yer çekiminden daha hassas olan kozmolojik sabiti de ele almasak olmaz. Kozmolojik sabit, evrenin genişleme hızını etkileyen bir değerdir. Einstein tarafından ortaya atılmış, daha sonra gözlemlerle yeniden gündeme gelmiş bir kavramdır. Bugün karanlık enerji kavramı ile bağlantılı olarak kullanılır. Evrenin neden hızlanarak genişlediğini açıklamak için bu sabit gereklidir. Eğer kozmolojik sabit de küçük değişimler olsaydı, evren ya anında çökerdi ya da genişleme her şeyi dağıtırdı. Bu kadar olağanüstü matematiksel ayarlar, rastgele olamayacak kadar keskindir ve bu da evrenin gelişigüzel değil, mükemmel bir plan ve bilgiyle yaratıldığını düşündürür.

“GÖĞÜ KUDRETİMİZLE BİZ KURDUK VE ŞÜPHE SİZ GENİŞLETMEKTEYİZ.” (ZARİYAT SURESİ 47. AYET)

(Bu ayetin meallerinde ve tefsirlerinde farklılıklar vardır. Kimi meallere göre genişletildiği yazmaz ve farklı yorumlanmıştır.)

**“GERÇEKTEN BİZ,
HER ŞEYİ BİR
ÖLÇÜ VE
DENGEDE
YARATTIK.”
(KAMER SURESİ
49. AYET)**

Böylesi bir varoluşun kendi başına yoktan var olduğunu iddia etmek çok lafûgüzaf olur. Bu ve bunun gibi mükemmel güç ve bilgi gerektiren hadiselerin arkasında gerçekten büyük kudret ve ilim sahibi bir yaratıcının olmamasını iddia etmek çok abestir. Çünkü Allah'ın, yaratıcının varlığını inkâr edenler; keşfettikleri sistemler sonucunda bir yaratıcıya gerek duyulmadığını iddia ederler ama o keşfettikleri her olgu ve sistemin temelinde nasıl oluşabildiğini, yüz binlerce olasılık arasından diğer olasılıkların değil de neden matematiksel anlamda denk gelmesi imkânsız olan tek bir olasılığın meydana geldiğini açıklayamazlar.

“O, YEDİ GÖĞÜ TABAKA TABAKA YARATANDIR. RAHMÂN' IN YARATIŞINDA HİÇBİR UYUMSUZLUK GÖREMEZSİN. BİR KERE DAHA BAK! HİÇBİR ÇATLAK (VE DÜZENSİZLİK) GÖRÜYOR MUSUN?”

(MÜLK SURESİ 3.AYET)

Aslında varlığın izahına dair ispat sorumluluğu, bu hakikate itiraz edenlere aittir. Çünkü inanç, çoğu zaman fitratın ve insan aklının doğal bir yönelişi olarak ortaya çıkar; buna karşı çıkanlar ise, bu yönelişin sebepsiz olduğunu temellendirmek durumundadır. Örnek verecek olursak: protein oluşumu, belli aminoasitlerin dizilimi ile oluşur. Bu dizilim rastgele değildir; işlevsel bir protein için, aminoasitlerin çok hassas bir sırayla ve üç boyutlu yapıda birleşmeleri gerekir. Bu kendi içerisinde çok fazla olasılık içerir. Bu yapıların olasılıksal olarak kendiliğinden meydana gelmesi, bilimsel kaynaklarda da "istatistiksel olarak son derece düşük" bir ihtimal olarak kabul edilir. Bilim sadece bu gibi sistemleri açıklar ama bu sistemlerin nasıl oluştuğunun keşfi, yaratıcının varlığı tezini çürütmez. Sen bir saatin nasıl işlediğini keşfedip öğrenmiş olsan dahi o saatin ustası yoktur diyemezsin. Teizm de; evrenin ve yaşamın var olması için yaratıcının varlığının gerekliliğini, evrenin arkasında bilinç olduğunu ve bütün bunların tesadüfi şekilde gerçekleşemeyeceğini ifade eder. Evrenin varlığı, evrendeki bu hassas ayarlar ve evrenin insan tarafından böylesine anlaşılmaya açık olması Allah'ın varlığı ile daha iyi açıklanır ve bunların tümü Allah'ın varlığına inanmayı daha rasyonel kılar.

KUR'AN'IN DOĞRULUĞU

Dilim döndüğünce Allah'ın varlığının zorunluluğunu; bilimsel ispat ve delillerle, yaratılmışların mükemmelliğiyle ve onların hassas düzenleriyle, ahlaki normların evrenselliği ve otoriteye ihtiyaç duymasıyla açıklamaya çalıştım. Özellikle her konu başlığı altında Allah'ın kelamı olan Kur'an-ı Kerim'den ilgili ayetleri sizlere sundum. Müslüman olanlar için Allah kelamı mutlak doğrulardır zaten ama diğerleri için Kur'an başlı başına bir inanç sorunu ve tartışma konusudur. Tartışmalardan bazıları; Kur'an'ın Allah'ın kelamı olmadığı ve Hz.Muhammed'in sözleri olduğu, Kur'an'ın iddia edilen delillerinin birkaçının zaten diğer kutsal kitaplarda evvelden yazılmış olduğu ve Hz.Muhammed'in diğer kutsal kitaplardaki doğruları toplayıp kendi kitabını yazdığı iddialarıdır. Allah'ın varlığı konusunda O'nun ayetlerinden örnekler verdiğim için bu iddialara kısaca açıklık getirmem gerekir.

“ BU KİTABIN, ÂLEMLERİN RABBİ TARAFINDAN İNDİRİLDİĞİNE ASLA KUŞKU YOKTUR. BUNA RAĞMEN “ONU (MUHAMMED) KENDİSİ UYDURDU” DİYORLAR ÖYLE Mİ? HAYIR! O, SENDEN ÖNCE KENDİLERİNE UYARICI GELMEMİŞ BİR TOPLUMU UYARMAN İÇİN RABBİN TARAFINDAN GÖNDERİLEN HAK KİTAPTIR. UMULUR Kİ DOĞRU YOLU BULURLAR.”

(SECDE SURESİ 2-3)

KUR'AN-I KERİM ALLAH' IN KELAMI MI, PEYGAMBERİN SÖZÜ MÜ?

Kuran'ın içeriği ve bahsettiği bilimsel gerçekler ve mucizevi delillerle onun bir insan tarafından yazılamayacağı anlaşılır. Öyle ki Kur'an, dönemin Arap edebiyatının zirvesi kabul edilen toplumda, eşsiz bir üslup ve edebi yapıyla gelmiştir. Dönemin birçok şairi, hatibi benzerini yapmaya çalıştılar da başarısız oldular. Diğer bir delil ise Peygamberimizin Arapça dışında başka dil bilmediği ve hatta okuma yazmasının olmadığıdır. Müşrikler Peygamberimizi tanıyıp bildikleri halde ısrarla onun yazdığını söyleyip kendilerini kandırmışlardır.

“KULUMUZA İNDİRDİĞİMİZ
KİTAPTAN DOLAYI BİR ŞÜPHE
İÇİNDE İSENİZ ONUN BENZERİ BİR
SÛRE DE SİZ GETİRİN, ALLAHTAN
BAŞKA TAPTIKLARINIZI DA
YARDIMA ÇAĞIRIN; EĞER
İDDİANIZDA SAMİMİ İSENİZ!”
BAKARA SURESİ 23.AYET

“ SEN BUNDAN ÖNCE NE BİR KİTAP
OKUYABİLİYOR NE DE ONU KENDİ
ELİNLE YAZABİLİYORDUN; ÖYLE
OLSAYDI GERÇEĞİ ÇÜRÜTMEMEYE
ÇALIŞANLAR KUŞKUYA
DÜŞERLERDİ.” ANKEBUT SURESİ
48.AYET

Bu konudaki iddialar Peygamberimiz zamanında da ortaya atılmıştı. Onun peygamberliğini ve tebliğ ettiği hak dini kabul etmeyen müşrikler; Kuran'ın vahiy ürünü olmadığını ve Hz.Muhammed'in kendi sözleri olduğunu iddia etmişlerdir. Müşrikler ısrarla Peygamberden somut deliller istediler: “Bize Allah'ı göster, Cebrail'i göster” ve göremedikleri için de “Gösteremezsin çünkü bunlar senin sözlerindir.” deyip inkara devam ettiler. Onlar sadece akıl gözlüğünden bakıyorlar, mantık ve somut delil istiyorlar oysa vahiy ve inanç metafizik kavramlardır. Sadece akıl gözüyle bakmak yetmez çünkü akıl sınırlıdır, cüzdür. Bu ve bunun gibi hadiselerle inanç gözlüğüyle beraber bakılmalıdır. Akıl gözlüğüyle bakıldığı zaman da

Günümüzdeki bazı itirazlar da Peygamber Efendimizin diğer kutsal kitaplardaki bilgiler ışığında Kur'an'ı yazmış olmasıdır. Eğer onların dediği gibi olsaydı, Peygamberimizin hem okuma-yazma bilmesi hem de diğer dilleri bilmesi gerekirdi ya da o kutsal kitapların Arapçaya tercüme edilmiş olması gerekirdi. Ancak peygamberimizin ne okuma-yazması vardı ne de okur-yazarlığı , eğitim ve öğretim hayatı olmamıştı, yabancı dil de bilmezdi ve öylesine eşsiz bir kitabı yazabilmesinde etkili olabilecek nitelikte bir çevresi yoktu. Ayrıca diğer kutsal kitapların Arapçaya tercümesi Peygamberimizin vefatından sonra yapılmıştır yani iddia ettikleri gibi kuran bir kopya olamaz. Dolayısıyla Kur'an'ın diğer kutsal kitaplardaki bilgilerin kopyası olduğu ve Peygamberimizin o bilgilerle Kur'an'ı yazmış olduğu iddiası şüphesiz yanlıştır.

KURAN'IN MUCİZELERİ VE DEĞİŞMEMİŞ OLMASI

Kur'an-ı Kerim'in doğruluğunu gösteren birçok delil vardır. Eşsiz dili, üslubu ve belagatı onun insan sözü olmadığını gösterir; en yetenekli şairler bile benzerini ortaya koyamamıştır. Ayrıca Kur'an, Hz. Muhammed'in bilmesinin mümkün olmadığı geçmiş ve geleceğe dair olayları bildirir. Örneğin Fetih Suresi'nde (48:27) Mekke'nin fethi önceden haber verilmiştir. Bunun yanında bilimsel gelişmeler Kur'an'daki hakikatleri desteklemekte, birçok ayet sonradan keşfedilen bilimsel gerçeklerle örtüşmektedir.

I. İnsanın "zigot"tan meydana geldiği gerçeği 17-18. yüzyıllarda keşfedildi.

" O, insanı alaktan (asılıp tutunan zigottan) yaratmıştır." (Alak Suresi 2. Ayet)

II. Bilim modern mikroskop teknolojisinin gelişmesiyle ancak insanın embriyonik gelişim sürecini detaylı ve aşamalar halinde keşfedip açıklayabilmiştir. Bu detaylı açıklama ancak 19.yy sonlarına doğru yapılabilmektedir.

"Gerçek şu ki biz insanı çamurdan alınmış bir özden yaratıyoruz; Sonra onu sağlam bir korunakta nutfeye haline getiriyoruz. Ardından nutfeyi (döllenen yumurta) alakaya (rahimde asılıp beslenen embriyo) çeviriyor, alakayı şekilsiz et (görünümünde) yapıyor, bu etten kemikler yaratıyor, daha sonra da kemiklere adale giydiriyoruz; nihayet onu bambaşka bir varlık halinde inşa ediyoruz. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah çok yücedir." (Mü'minûn Suresi 12-14. Ayetler)

III. Demir elementinin kozmikkökeninin incelenmesi sonucunda: Demir, süpernova adı verilen çok büyük yıldız patlamaları sırasında çekirdek tepkimeleriyle (nükleosentez) üretilir. Bu patlamalar sırasında uzaya saçılan demir, gezegenlerin oluşumu sırasında meteorlarla gezegenlere ulaşır. Dünya'nın çekirdeğinde yoğun miktarda demir vardır ve bu demir, Dünya oluşurken dış uzaydan gelmiştir. Dolayısıyla bilimsel bir gerçek olarak; Demir, Dünya'nın doğal iç süreçleriyle değil, uzaydan gelen malzemelerle meydana gelmiştir. Yani kelimenin tam anlamıyla "indirilmiştir", uzaydan düşmüştür.

"Andolsun biz peygamberlerimizi açık kanıtlarla gönderdik, beraberlerinde kitap ve adalet terazisini de indirdik ki insanlar hakkaniyete uygun davransınlar. Bir de demiri indirdik ki onda büyük bir güç ve insanlar için yararlar vardır. Böylece Allah, görmeden iman ederek kendisine ve peygamberlerine yardım edecekleri ortaya çıkaracaktır. Şüphesiz Allah güçlüdür, üstündür." (Hadid Suresi 25. Ayet)

Kur'an'ın doğruluğunu gösteren pek çok delil vardır. Bilimsel gerçeklerin yüzyıllar öncesinden Kur'an'da yer alması, okuma yazması olmayan birinin bunları bilmesinin imkânsız oluşu, Kur'an'ın mucizevi yönlerini ortaya koyar. Yüzyıllardır değişmemiş olması da onun ilahi koruma altında olduğuna işarettir.

"Kesin olarak bilirsiniz ki bu kitabı kuşkusuz biz indirdik ve onu mutlaka koruyan da yine biziz." (Hicr Suresi 9. Ayet)

Allah var mıdır ve olmalı mıdır? Evren nasıl oluştu? Ahlakın temeli nedir? Kur'an gerçekten ilahi bir kaynak mıdır? Bu sorular, uzmanlarca uzun süredir tartışılan konulardır. Evrenin düzeni, insanın fıtratı, ahlaki sezgilerimiz ve Kur'an'daki tarihi, bilimsel ve dilsel mucizeler; Allah'ın varlığına ve Kur'an'ın ilahi kaynağına güçlü deliller sunar. Tesadüfle açıklanamayacak bir gerçeklikte yaşıyoruz ve bu gerçeklik, insanı büyük bir ilim ve kudret sahibi olan Allah'a yöneltir. İnsan yalnızca fiziksel değil; anlam, değer ve hakikat arayışı içindedir. Bu arayış, bizi Allah'a, O'nun ahlaki düzenine ve Kur'an'a yönlendirir. Bu nedenle, sadece "Allah vardır" demek yetmez; Allah vardır ve "olmalıdır." Aksi takdirde evrenin, ahlakın ve insanın anlamı eksik kalır.

BİR RUHUN İKİ YÜZÜ: GAZALİ VE FREUD’LA İÇSEL YOLCULUK

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Gülsüm DAYAN

İnsanın iç dünyasında sessiz ama sürekli bir savaş vardır. Bu savaş, sadece ruhsal çatışmalarla sınırlı değildir; insanın kim olduğu, nereden geldiği ve nereye gideceği sorularının da merkezindedir. Nefsin bitmek bilmeyen arzuları, aklın ölçüp biçen sesi ve kalbin derinliklerinden yükselen vicdanın çağrısı... Bütün bu içsel sesler insanın benliğinde birbirine çarparken, insan hem kendini tanımaya hem de yön bulmaya çalışır. Bu içsel mücadeleyi anlamlandırmaya çalışan birçok düşünür olmuştur. Bunlardan biri, tasavvufun derinliklerinden seslenen Gazali, diğeri ise modern psikolojinin kurucularından Freud’dur. Her ne kadar farklı inanç sistemlerinden, farklı çağlardan gelseler de her ikisi de insanın içsel çatışmalarını çözmeye yönelik benlik modelleri geliştirmiştir. Ne var ki, bu iki yaklaşımın yönü farklıdır: Freud, insanı dünyevi bir dengeye ulaştırmayı amaçlarken; Gazali insanı Allah’a ulaştıracak manevi bir yolda terbiye etmeye çağırır.

Gazali’ye göre insan, üç temel unsurdan oluşur: nefis, akıl ve kalp. Nefis, insanın aşağı yönlü çekimini, hayvani arzularını, dünyaya karşı bağımlılığını temsil eder. Kur’an-ı Kerim’de geçen **“Şüphesiz nefis insana daima kötülüğü emreder.” (Yusuf, 12/53)** ayeti bu durumu açıklar. Ancak Gazali, nefsi tamamen bastırmayı değil, onu terbiye etmeyi önerir. Nefis, disiplin altına alındığında ruhun yükselişi için bir basamağa dönüşür. Bu terbiye süreci; sabırla, zikirle, ibadetle ve iç muhasebeyle gerçekleşir. Bu noktada nefis-i emmâreden başlayıp nefis-i mutmainneye doğru ilerleyen bir manevi seyr-ü sülûk söz konusudur.

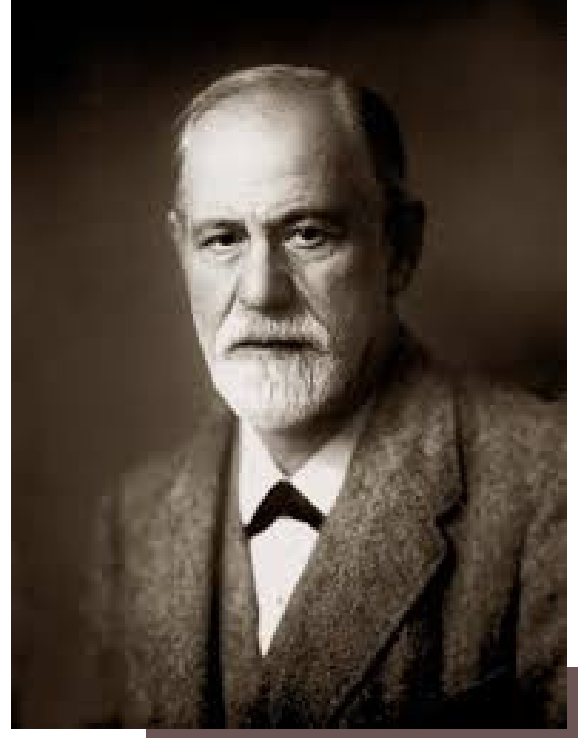

Akl ise, Gazali’ye göre insanın doğru ile yanlış ayırt etme gücüdür. Ancak akıl, tek başına yeterli değildir. Onun hakikate ulaşabilmesi için kalbin nuruna ihtiyacı vardır. Kur’an’da geçen **“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer, 39/9)** ayeti, aklın değerini vurgularken aynı zamanda bilgi ile hakikatin ayırt edilmesi gerekliliğine dikkat çeker. Gazali, akli kalbin hizmetine verir; çünkü kalp, insanda ilahi olanı idrak eden merkezdir.

*“Kalp, nefsin
fısıltılarını
susturabilecek tek
makamdır.”*

Kalp, Gazali’nin psikoloji anlayışının merkezindedir. O, beden değil ruhun idare merkezidir. Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) **“Vücutta bir et parçası vardır; o salih olursa bütün vücut salih olur. O bozulursa bütün vücut bozulur. İşte o kalptir.” (Buhari, iman, 39)** hadisi bu hakikati dile getirir. Kalp, nefsin fısıltılarını susturabilecek tek makamdır. Kalp temizlenmediği sürece akıl karışır, nefis azgınlaşır. Fakat kalp Allah’ın nuruyla aydınlandığında, insan hem iç huzura ulaşır hem de Rabbinin rızasına.

Freud da insanın iç dünyasında üçlü bir yapı olduğunu savunur: id, ego ve süperegö. Onun id dediğı yapı, insanın dürtüsel yönüdür: haz alma, saldırganlık, cinsellik gibi içgüdülerin merkezidir. Bu yapı, Gazali'nin nefs-i emmâre tanımıyla örtüşür. İd, ahlaki bir kaygı taşımaz; sadece dürtülerin tatminini ister. Ancak Freud, bu dürtülerin bastırılmasını zorunlu görür. Bu bastırma çoğu zaman bilinçdışına itilmiş bir gerilim yaratır.

Ego, Freud'un modelinde id ile dış dünya arasında denge kurmaya çalışan yapıdır. Gerçeklik ilkesiyle çalışır. Bir anlamda aklın yerine geçer. Ancak bu akıl, Gazali'nin bahsettiğı gibi hikmete yönelen bir akıl değil; dengeleyici, bastırıcı bir mekanizmadır. Süperegö ise toplumun değerlerini içselleştirmiş vicdan rolündedir. Freud'un süperegosu ile Gazali'nin kalbi arasında şekilsel bir benzerlik olsa da kaynak bakımından farklıdır. Süperegö, toplumsal kurallardan beslenirken; kalp, ilahi hakikatin yankısını taşır.

*“Nefs terbiye edilirse,
artık insanın düşmanı
değil, onun kemale
yürüyüşünde bir bineğı
olur.”*

En büyük fark ise arzulara verilen tepkidedir. Freud, arzuların bastırılması gerektiğini savunur. Bastırılan bu arzular ise bireyin bilinçaltında psikolojik yük oluşturur. Oysa Gazali, arzuların dönüştürülmesini önerir. Nefs terbiye edilirse artık insanın düşmanı değil, onun kemale yürüyüşünde bir bineğı olur. Kur'an'da geçen **“Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa salih amel işlesin ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.” (Kehf, 18/110)** ayeti, bu yönelişin temelini oluşturur.

Her iki düşünür de insanın içsel çatışmalarını çözmeye çalışmış, benliğin katmanlarını anlamaya çabalamıştır. Ancak Gazali'nin sunduğı model, sadece psikolojik bir çözüm değil, ontolojik bir dönüşümdür. O, insanı Allah'a döndürmeyi amaçlar. Gazali'nin **“Kim nefsinı bilen Rabbini bilir.”** sözü, bu yolculuğun hem başlangıcı hem de nihai hedefidir.

İçsel savaşın sonunda kazanan, kalbin fısıltısını duyabilen, nefsin bağırsıklarını susturup akli kalbin emrine veren kimsedir. Kalp, Allah'a döndüğü anda, insan kendi varoluşunun sırrına da kavuşur.

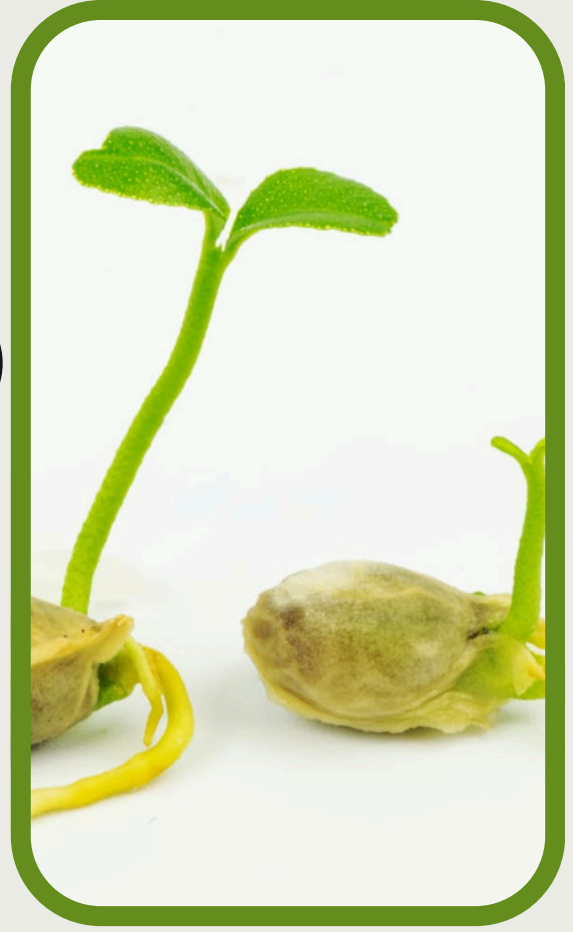
KÖZMÖSTAN KROMÖZOMA:

İnsan Bedeninde Saklı Ayetler

TIP

Zehra GÜRBÜZ

Kur'an-ı Kerim incelendiğinde birçok yerinde farklı şekillerde ayet kelimesinin geçtiğini görürüz. Bazı yerlerde ilk aklımıza gelen şekliyle Kuran'ın belirli bölümleri olarak, bazı yerlerde mucizeleri belirtmek için kullanılmıştır. Fakat Allah'ü Teala ayet kelimesini özellikle başka bir bağlamda Kur'an-ı Kerim'e yerleştirmiştir. Nizam ve gaye delillerini açıklamak için de bu kelimeyi tercih etmiştir. Allah belirli bir düzende hikmetle belirli bir amaç için yarattığı nimetleri için ayet kelimesini kullanmış, hikmetli yaratışını açıkladıktan sonra her defasında muhataplarına kendilerine verilen bu lütuflar üzerine düşünmelerini salık vermiştir. Yasin suresinde geçen **"Ölü toprak onlar için bir delildir. Biz, onu diriltir ve ondan taneler çıkarırız da onlardan yerler. Meyvelerinden yesinler diye biz orada hurmalıklar, üzüm bağları var ettik ve içlerinde pınarlar fışkırttık. Bunları onların elleri yapmış değildir. Hâlâ şükretmeyecekler mi?" (33-35)** ayetleri bunun en güzel örneklerinden biridir. Müslüman ona iletilen haber üzerine düşünüp ölü görünen bir topraktan; küçücük, içine hiçbir şey sığmayacakmış gibi görünen bir tohumdan çıkan onu besleyecek yaşamını devam ettirecek çeşitli büyüklükte bitkileri tüketirken Allah'ın en büyük delillerinden, en güzel şükür vesilelerinden biri ile beraber olduğunu aklından çıkarmamalıdır. Aynı şekilde Yasin suresinin farklı bir yerinde geçen **"Güneş de kendi yörüngesinde akıp gitmektedir. Bu, mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen Allah'ın takdiri (düzenlemesi)dir.**

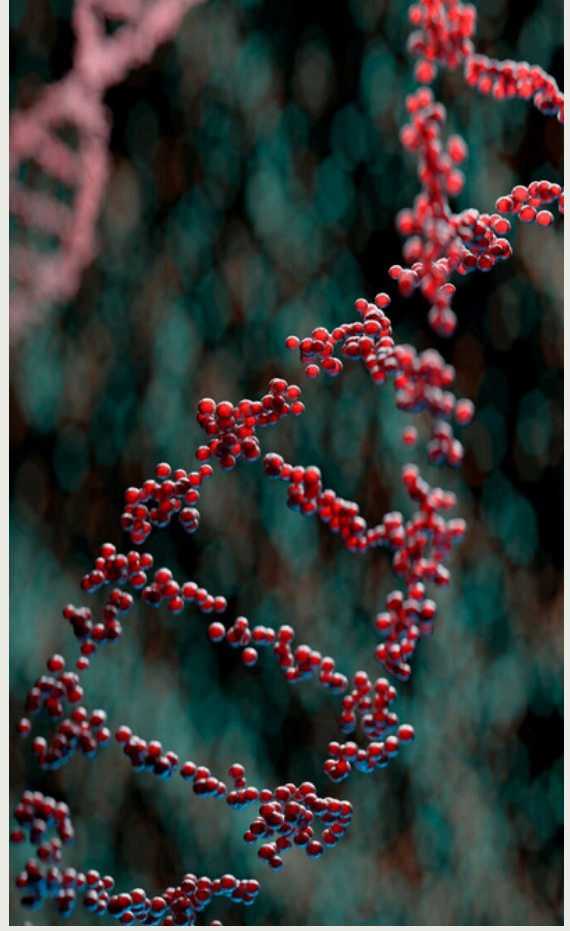

Ayın dolaşımı için de konak yerleri (evreler) belirledik. Nihayet o, eğrilmiş kuru hurma dalı gibi olur. Ne güneş aya yetişebilir ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yüzmektedir." (38-40) ayetlerine inanan kişi güneşin doğuşu ve batışını, geceleri kafasını her kaldırdığında gördüğü ayı ve onca yıldızı yalnızca birer gök cismi olarak değerlendirmez. Güneş'in ve Ay'ın varlığı, yörüngeler üzerinde dolaşmaları onun için her daim şükretmeye ve Allah'ın hikmet dolu yaratışının görülmesine bir vesiledir. Yalnızca bunlarla sınırlı kalmayarak, Allah'ın suyu belirli bir ölçüyle indirdiğini söylediği, rüzgarı aşılayıcı kıldığı, canlıları belirli bir düzene göre yaratmış olduğu ve çok daha fazlasını içeren ayetler inananlar için gözle görülebilecek delillerdendir. Her daim çevresini ve en güzel şekilde yaratılmış olan canlıları gözlemleyen insan Allah'ın varlığına, birliğine, Rabb oluşuna en güzel şekilde tanıklık ve şahitlik eder.

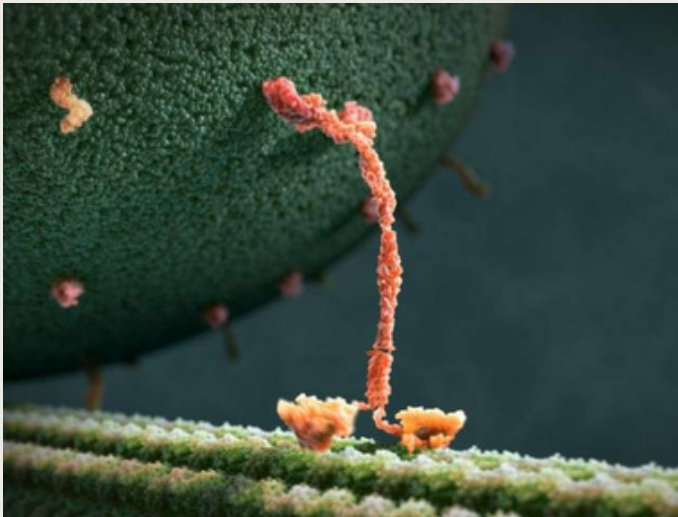
Makro ölçekte bize sunulan bu delillerin zaman geçtikte ve imkânımız arttıkça mikro ölçekte de bizi karşıladığını görüyoruz. Bilimin bize sunduğu imkânlarla hücrelerin iç işleyişine dair daha fazla bilgi sahibi oldukça bu küçük dünyalarda bile muazzam bir ölçü, düzen ve hikmetle karşılaşmamak mümkün değil. Mesela hücre çekirdeğinde bulunan ve yaşamın şifresi hükmündeki DNA hangi genin ne zaman okunacağına dair ince bir sistemle yönetilir. DNA metilasyonu adı verilen bu mekanizmada, genlerin başına eklenen ufak kimyasal işaretler, o genin aktif olup olmayacağını belirler. Bir genin açılması ya da sessiz kalması, bazen bir hücrenin kalp hücresi mi yoksa beyin hücresi mi olacağını tayin eder. Akli ve iradesi olmayan bu küçük yapıların bizleri var edecek büyük karar mekanizmalarıyla donatılmış olması aslında ölü, akli ve fikri olmayan tohumlardan bin bir güzellikte ve farklılıkta bitki çıkarılmasından farklı değildir.

Bir diğer örnek ise hücre içi taşıma sistemlerinde görev alan kinezin adlı bir motor proteindir. Bu yapı, mikrotübül adı verilen yollar üzerinde, taşınması gereken maddeyi adeta bir hamal gibi sırtlanır ve hedefe doğru ilerler. Kollarını sanki bir ayak gibi kullanarak düzenli adımlarla hareket eder. Her adımı belirli bir enerji ile, belirli bir doğrultuda, belirli bir duraklama süresiyle gerçekleşir. Bu, neredeyse yörüngesinde dönen bir gezegen kadar sabit ve karardır. Allah, gökte Ay'a bir yol tayin ettiği gibi hücre içinde diğer yapılara ulaşabilmesi için kinezin'e de bir güzergâh takdir etmiştir. Bu, sadece taşıma değil; hem istikamet hem de hedef bilgisinin bir arada bulunduğu bir yaratılış inceliğidir.

İnsan üreme sisteminde yer alan Sertoli hücreleri ise hem şefkat hem koruyuculuk hem de savaşıklık görevlerini bir arada taşır. Bu hücreler, gelişmekte olan sperm hücrelerini besler, büyütür ve dış etkilerden korur. Aynı zamanda bağışıklık sistemiyle işbirliği içinde çalışarak, vücuda ait olmayan hücreleri tanır ve onlara karşı savunma başlatır.

Yani bir yandan insan vücudunu muhafaza ederken, diğer yandan yabancıya karşı tetiktedir. Allah'ı Teala'nın bizler için var ettiği bu hücreler en az gözle görülebilen nimetler kadar tefekkür gerektirmelidir. Bir hücrenin bile böylesine çok yönlü bir görevi bu kadar kusursuzca yerine getirmesi, yaratıcısının ilim, irade ve hikmet sahibi olduğunu her daim mümine hatırlatmalıdır. Sonuç olarak, Rabbimizin hikmetle kurduğu düzen sadece gökteki yörüngelerde, yeryüzündeki meyvelerde ya da yağmurda değil; hücrelerin içindeki en ince mekanizmalarda bile kendini en kusursuz şekilde gösterir. İlimle ilerledikçe, kendi bedeninde taşıdığı bu kusursuz sistemleri daha yakından tanıdıkça, müminin kalbi hayranlıkla dolar. Çünkü her yeni keşif, aslında zaten var olan bir sanatın fark edilmesi, delillerin ortaya çıkarılmasıdır. Uğraştığımız ilimler bizler için her saniye Allah'ın ilminin idraki demektir. Bilim geliştikçe insan derinleştikçe şükür vesileleri çoğalır, kulluk bilinci güçlenir. Rabbimizin düzeni, biz nereye bakarsak oradadır yeter ki dikkatle, kalple ve idrakle bakalım.

PSİKOLOJİ **BATILI** BİR İLİM Mİ?

İSLAM GELENEĞİNDE PSİKOLOJİ YAKLAŞIMI

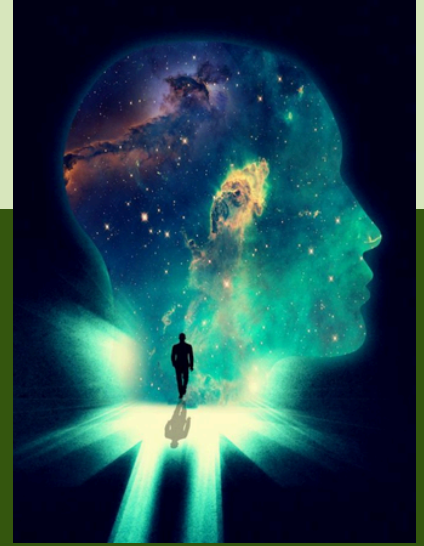
Psikoloji

Psikoloji bilimi insanı her türlü açıdan ele alarak tam olarak kavramaya çalışan bir bilim olması açısından hem geçmişte hem de günümüzde çokça tartışılan ve incelenen bir bilim olmuştur. Psikoloji biliminin yolculuğu ilk olarak Antik Yunan filozoflarının insan ruhuna olan merakı ile başlayarak felsefe ve matematik gibi birçok bilim ile aynı çatı altında incelenmiştir. Daha sonrasında 19. yüzyılda Wilhelm Wundt'un çalışmaları sayesinde ilk defa kendi adı altında bir laboratuvara sahip olan psikoloji bilimi, bu adımdan sonra bilim dünyasındaki ilerleyişini bağımsız ancak diğer bilimlerle iletişimde olarak sürdürmüştür. Antik Yunanda psikoloji her ne kadar felsefi bir mesele olarak görülüp birçok filozof tarafından bu şekilde ele alınmış olsa da aynı zamanda din ve psikoloji arasındaki iletişim de merak ve inceleme konusu olan bir alan olmuştur. Örneğin insanlarda meydana gelen ruh durumu değişiklikleri ve delilik gibi durumlar tanrıların etkisi ve öfkesi yüzünden gönderilen lanetler olarak algılanarak bu etkilerden kurtulmaya yönelik uygulamalar ve ayinler yapılmıştır. Ancak psikolojinin bağımsız ve akli bir bilim olarak ortaya çıkmasından itibaren psikolojinin din ve ruhani durumlarla bağlantısı özellikle Batı anlayışında mantık dışı görülerek inceleme alanına dâhil edilmemiştir. Aksine psikolojik durumlar ağırlıklı olarak biyolojik, davranışsal ve kognitif süreçlerin bir araya getirilmesi ile açıklanmıştır.

Diğer bir yandan her ne kadar modern psikoloji anlayışı dini etkiler ve psikoloji arasındaki ilişkiyi göz ardı etmiş olsa da bu ikisi arasındaki bağ yadsınamayacak kadar iç içe geçmiş bir durumdadır. Her ne kadar modern dünyada insan manevi ihtiyaçları ve bağları olan bir varlık olmaktan çıkarılıp sadece mekanik ve biyolojik yığınlardan oluşan bir yığın haline getirilmeye çalışılsa da din ve ruh arasındaki iletişimi inceleyen birçok anlayış da ortaya çıkmıştır. Özellikle Doğu ve İslam anlayışları için bu etkileşim önemli bir inceleme alanı olmuştur.

Bu yönden bakıldığında İslam anlayışında modern psikolojinin kendi belirlediği sınırlardan çıkarak eksik bırakılan ruhani tarafın ve din-psikoloji ilişkisinin vurgulandığı kolaylıkla söylenebilir. Aynı şekilde İslam dünyasının da ruh kavramını ayrı bir oluşum olarak anlamlandırmak yerine din de dâhil olmak üzere birçok alanla olan ilişkisini araştırmak üzerine çalışmalar yürütmüştür. İslam'da ruh kavramı daha çok nefis olarak ele alınarak insanın manevi yönünü ifade etmek için kullanılmış ve kişinin ruhsal anlamda tedavisi için önce nefsi tedaviye ihtiyacı olduğu ifade edilmiştir.

Cemile Zeynep AKSU

Çin ve Japonya gibi doğu ülkelerinde psikoloji bütüncül bir bakış açısı ile ele alınmış; ruhu, zihni ve bedeni bir bütün olarak gören bir yaklaşım sergilenmiştir. Bu toplumlarda yaygın olan Budizm, Hinduizm ve Taoculuk gibi inançlar bu yaklaşım sayesinde psikolojinin incelediği ruh kavramını ayrıştırmamış ve din ile olan ilişkisini dışarıda tutmayarak iç ve dış uyumunu aramaya çalışmışlardır. Yoga, meditasyon, doğru yolu izleme anlamına gelen dharma ve eylemlerin sonuçlarını vurguladıkları karma gibi uygulama ve inançlar bu anlamda kullanılan önemli araçlar olmuşlardır.

İslam tasavvufunda kalbin nefsin isteklerinden arındırılması ve nefsin terbiye edilmesi üzerine yoğunlaşmış; Mevlana Celaleddin Rumi ve İbn Arabi gibi Allah dostları, insan ruhunun manevi yolculukla gelişebileceğini savunmuş ve bu sürecin de Allah'a yakınlıkla tamamlanacağını vurgulamışlardır. Bu süreçlerin sonucunda ortaya çıkan tasavvuf anlayışı da nefsin terbiye edilmesi gibi süreçler sonucu Allah'a yakınlaşılması ile tedavi yolunu benimsemiştir. Zikir, dua ve Kur'an terapisi gibi yöntemlerle hastalara en etkili iyileşme yöntemi uygulanmıştır.

“Batı’da psikolojik durumları olan hastaların hastanelere kapatıldığı ve toplumdan uzaklaştırılarak tedavi edildiği dönemlerde Osmanlı toplumu inşa edilen bimarhanelerde bu rahatsızlıkları kişileri toplumdan soyutlamadan ve insancıl tutumlar çerçevesinde tedavi etmeye çalışmışlar; müzik, su terapisi ve aromaterapi gibi modern anlamda yavaş yavaş kabul görmeye başlayan tedavileri uygulamışlardır.”

Bu noktada İslam’ın psikolojiye olan yaklaşımı bazen sadece din odaklı bir tedavi ya da anlayış olarak görülmeye ve yorumlanmaya müsait bir konuma dönüşebilmektedir. Bunun en önemli nedenleri İslam’ın beden ve ruh arasında oluşturduğu dengenin ve insan fıtratına yönelik en uygun yaklaşımları öne sürdüğü gerçeğinin tam olarak anlaşılamamasıdır. İslam sadece ruhani tedaviyi desteklemekle kalmadan kişinin bedeni ve fiziki olarak tedavi edilmesi gerektiğini de önceler ve bu iki tedavinin bir arada yönetilmesi anlayışını da destekler. Bunun örneklerinden biri Osmanlı toplumunda psikolojik tedavi için uygulanmış yöntemlere bakılarak da anlaşılmaktadır. Batı’da psikolojik durumları olan hastaların hastanelere kapatıldığı ve toplumdan uzaklaştırılarak tedavi edildiği dönemlerde Osmanlı toplumu inşa edilen bimarhanelerde bu rahatsızlıkları kişileri toplumdan soyutlamadan ve insancıl tutumlar çerçevesinde tedavi etmeye çalışmışlar; müzik, su terapisi ve aromaterapi gibi modern anlamda yavaş yavaş kabul görmeye başlayan tedavileri uygulamışlardır. Bunun dışında dini anlamda da gereken tedavileri uygulamış hastaların beslenme düzenine bile müdahale edilerek en iyi iyileşme sağlanmaya çalışılmıştır.

Kısaca, modern psikolojinin önemi günümüz dünyasındaki psikolojik rahatsızlıkların tedavisi için göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir yer tutsa da sadece bilimsel bir yaklaşıma sahip olması bakımından derinlikli ve bütüncül bir iyileşme sağlama genel anlamda yetersiz kalabilmektedir. Bunun dışında her ne kadar Batılı bir bilim olarak ortaya çıkarılmış olsa da İslam anlayışında kendini gösteren psikoloji anlayışları ve tedavileri ile bütünleşmiş bir yaklaşım sağlanması eksik yanları ortadan kaldırarak hem biyolojik ve fiziksel hem de ruhsal anlamda tam bir iyileşme ortamı sağlanmasına yardımcı olabilecek bir yol ortaya çıkarabilir.

UYANIK • MÜTEMAĞİYEN OLMAK • MÜSLÜMAN HALİ

Ceyda Tekgöçen / Endüstriyel Tasarım

21. yüzyılda insanlık, endüstriyel kapitalizmin yeni ve çok daha sinsi bir evresinin etkisi altına girmiş durumda. Artık sadece ürün üreten ya da tüketiciye hizmet sunan bir sistemden değil; insan deneyimini veriye çeviren, bu veriyi çıkarları doğrultusunda işleyen bir düzenden söz ediyoruz. "Gözetleme kapitalizmi" adı verilen bu yapı, insanı yalnızca bir tüketici değil, aynı zamanda saklı ticari uygulamaları için bir hammadde haline getirir. Kullanıcı deneyimini "daha iyi hizmet" vaadiyle toplayan bu kurumların amacı, söylenilenin aksine çoğu zaman bireyin ya da toplumun ihtiyaçlarını karşılamak değil; azami kârı sağlamaktır.

Bu sistemde yer alan büyük şirketler; bir ürünü üretmekle kalmaz, onun farklı versiyonlarını farklı isimlerle piyasaya sürerek bizlere sahte bir seçenek özgürlüğü sunar. Ancak gözetleme kapitalizmi ile endüstriyel kapitalizmin arasındaki belkide en büyük fark ürün dediğimiz kavramın bugün fiziksel eşyalardan çok daha büyük bir alanı kapsıyor oluşudur. Örneğin bu şirketler size yalnızca bir çanta satmaz, bu çanta ile beraber duygusal bir deneyim ve belli bir gruba aidiyet hissini de size pazarlar. Tüketici tercihleri bu çarkın içinde yönlendirilir, bireyin davranışları sadece öngörülmekle kalmaz, aynı zamanda planlanır. Ne yiyeceğimizden ne giyeceğimize, ne alacağımızdan nasıl yaşayacağımıza kadar her şey sistemin çıkarları doğrultusunda şekillenir. Bu yönlendirilme, fark edilmeden yapılan bir teslimiyettir.

Kapitalizmin arkasındaki güç, tarih boyunca farklı isimlerle anıldı: Aristokratlar, elitler, çıkar grupları... Ancak İslam bu düzenin tam karşısında durur. Çünkü İslam, servetin muayyen bir kesimin tekelinde toplanmasına karşıdır. Adil bir düzenin tesisi, öncelikle bu kölelik düzeninden kurtulmakla mümkündür. Ve bu kopuşun yegâne yolu İslam'dır. Aliya'nın ifadesiyle: "Müslüman topluluklar içerisinde yabancıların iktidarına, yabancı fikirlere ve siyasi ve iktisadi şiddete isyan edenlerin Müslümanlar olmasından daha mantıklı ne olabilir?"

"İrade, farkındalıkla başlar. Kendi sınırını çizemeyen, başkasının çizdiğine razı olur."

Ancak sistemden kurtulmanın ilk adımı, o sistemin varlığını idrak etmektir. İnsan, kendisini bir çarkın içinde sıkışıp kalmış olarak görmediği sürece, ondan özgürleşemez. Esareti fark etmek, uyanışın başlangıcıdır. İkinci adım ise bu esareten rahatsızlık duymaktır. Bugün birçok insan kapitalizmin ne olduğunu bilir ama artık bu düzen kimseyi şaşırtmaz hale gelmiştir. Kimileri sistemin bir parçası olmaktan rahatsızlık duymazken, rahatsızlık hissedenler de çoğu zaman çaresizlikle sürüklenmektedir.

Teknolojiye ve onun hayatımıza entegre olmuş etkilerine olan bağımlılık, bizleri adeta uyuşturmuştur. Özel hayatlarımızın en mahrem alanlarına kadar giren bu sistem, "çağa ayak uydurmak" bahanesiyle bize dayatılır. Oysa Müslüman, önüne konulan her şeyi kabul etmez, edemez. Onun iki temel süzgeci vardır: Kur'an ve sünnet. Bu ölçülere uymayan hiçbir şey Müslümanın hayatında yer bulmamalıdır.

Belki bir Müslümanın görevi dünyayı kurtarmak değildir. Ama Müslüman, İslam'ın hakkıyla yaşanması için elinden geleni yapmakla, yani cihatla yükümlüdür. Bilinci dağılmış, zihni istilaya uğramış bir birey ne kendine ne başkasına fayda sağlayabilir. Bu sebeple Müslüman daima uyanık ve akıllı olmalıdır. Sınırların alabildiğine ihlal edildiği bu çağda, kendi sınırlarını koruyabilmelidir.

Bugünü yaşarken yarını unutmamalı; yalnızca kendi yaşamını değil, gelecek nesilleri de düşünmelidir.

Sorgulamak, direnmek, uyanık kalmak tam da bu yüzden zaruridir.

"Ahlaksızlık, esaret ve zulmün kol gezdiği bir dünyada gençlere boyun eğmeyi, sakin kalmayı ve itaat etmeyi öğütlemek; kendi halkının köleleştirilmesine ve baskı altında tutulmasına işbirlikçilik etmek değil midir?"

Aliya izzetbegović

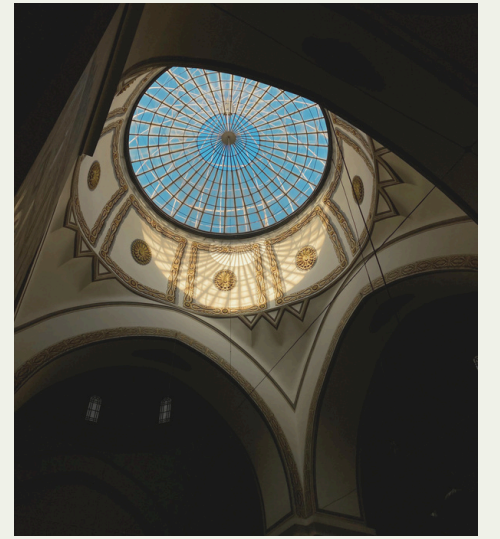
MANEVİ HATIRALARIN İZİNDE: BURSA

Bu dönem gerçekleştirdiğimiz Bursa gezisi, bizlere sadece bir şehir ziyareti değil; aynı zamanda tarih, kültür ve maneviyatla iç içe bir öğrenme imkânı sundu. Sabahın erken saatlerinde, kıymetli hocalarımız ve alanında yetkin rehberimiz eşliğinde yola koyulduk.

İlk durağımız olan Panorama 1326 Fetih Müzesi'nde, Osmanlı'nın kuruluş yıllarına dair güçlü bir tarihsel atmosferle karşılaştık; fetih ruhunun nasıl bir dünya görüşüyle şekillendiğini yerinde görme fırsatı bulduk.

Ardından Emir Sultan Camii ve Türbesi'ni ziyaret ederek, yalnızca tarihsel bir şahsiyetin izini sürmekle kalmadık, aynı zamanda öğle namazımızı bu derinlikli mekânda eda ederek manevi bir bağ kurduk.

Daha sonra Koza Han'da kısa bir mola vererek hem dinlenme hem de serbest zaman diliminde çarşı ve han atmosferini birebir tecrübe etme şansı yakaladık.

"Bu dönem gerçekleştirdiğimiz Bursa gezisi, bizlere sadece bir şehir ziyareti değil, aynı zamanda tarih, kültür ve maneviyatla iç içe bir öğrenme imkânı sundu."

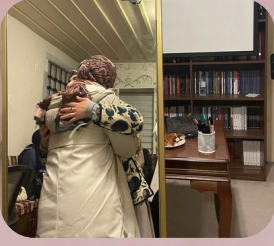
Bursa'nın kültürel mirasının bir parçası hâline gelmiş olan meşhur İskender kebapıyla günün lezzet boyutunu da ihmal etmedik :)

İkinci vakti Ulu Camii'ne geçerek, mimarisi, hat sanatları ve tarihî dokusuyla dikkat çeken bu büyük mabette namazımızı huşû ile kıldık. Tam da bu sırada, Suriye'nin özgürlüğüne kavuştuğuna dair sevindirici haberlerin ardından cami avlusunda toplanan coşkulu kalabalığın kutlamalarına tanıklık ettik. Bu an tarihin ve bugünün iç içe geçtiği, maneviyatla sevinçli bir arada yaşadığımız özel bir tecrübeye dönüştü.

Ardından Osman Gazi ve Orhan Gazi türbelerini ziyaret ederek kurucu iradenin izini sürdük. Günün son durağı olan Üftade Hazretleri'nin türbesi ise bizleri tasavvufi bir derinlikle buluşturdu. Bu gezi; biz öğrenciler için sadece fiziksel bir hareketlilik değil, aynı zamanda tarihsel bilinç, kültürel farkındalık ve manevi derinlik kazandıran bütünlüklü bir tecrübe hâline geldi.

Beşirağa senin için ne ifade ediyor?

dostluk

Beşirağa Akademi benim için; İslam'ın Nuru'nu hissettiğim, fenni ilimleri İslami ilimlerle birleştirerek hayata bütüncül bir bakışla bakmayı öğrendiğim, derterime gerçek çözümler bulup tazelendiğim, sıcak çay gibi içimi ısıtan samimi bir sohbet ve sınıksız dostluklardır.

Beşirağada olmak benim için fırtınanın ortasında bir sığınak bulmak gibi.

ilim

Beşirağa benim için yorucu üniversite hayatında rahatça nefes alabildiğim, ruhumun beslendiğini hissettiğim güvenli bir durak.

simit

Beşirağa bana tatlıya her zaman vakit bulunabileceğini öğretti.:

güven

sığınak

Beşirağa bana aynı dertle dertlendiğimiz, inşaAllah iki alemde de birliğimizin devam edeceği dostluklar kazandırdı.

huzur

Çivisi çıkmış Dünya'da Allah için yaşamaya çalışan gerçek dostlarla ilim yolculuğu...

çay

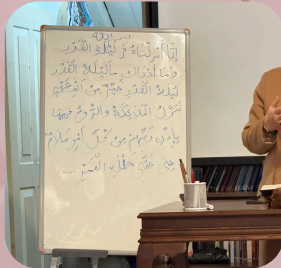
Beşirağa benim için huzuru, güvenli alanı ve kendim olabilmeyi temsil ediyor; yıllardır tanıdığım arkadaşlarımla her hafta buluşuyormuşum gibi sıcaklık bir ortam hissi veriyor.

Beşirağa benim için Dünya ile Ahiret arasındaki bir köprüdür. Attığın her adımda hakikate biraz daha yaklaşırsın...

muhabbet

irade

Benim için Beşirağa fedakarlığın hayat bulmuş hali; hocaları, öğrencileri ve diğer çalışanlarıyla birlikte herkesin ortak olduğu fedakarlıklar...

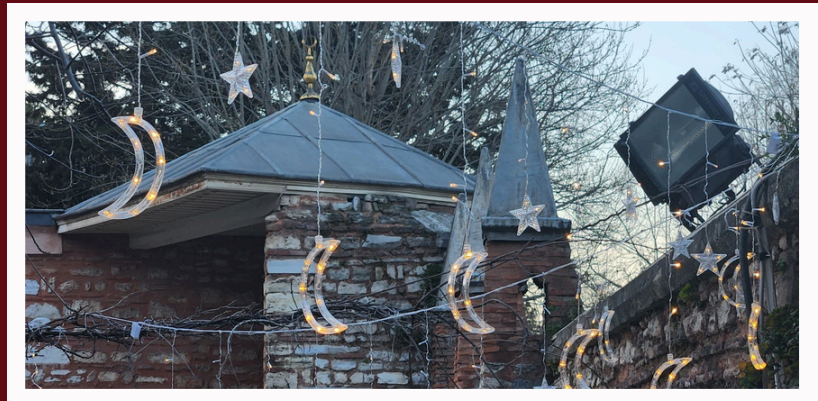
fedakarlık

Beşirağa Akademi benim için hayat koşuşturmacasından bir anlık olsun durup nefes aldığım çok güzel arkadaşlar ve hocalar edindiğim ilim yuvasıdır.

sohbet

BEŞİRAĞA AKADEMİ'DEN DETAYLAR

‘İSLAM BİLİM GELENEĞİNİN İHYASI’ SEMİNERİMİZ 1.GÜN KONUKLARIMIZ

HASAN UMUT

İslam Bilim Tarihinin Dünü ve Bugünü:
Astronomi ve Tarihyazımı Örneği

VAHDETTİN IŞIK

Osmanlının Son Dönemindeki
Fıkıh ve Sosyal Bilim Tartışmaları

ERCÜMENT ASİL

Bilim ile Din Arasında Tabiat:
Son Dönem Osmanlı Tecrübesi

NİHAL ÖZDEMİR

İslam Biliminin İhyasında Bilim
Tarihçisinin Rolü:
Yeni Nesil Anlatılar Mümkün mü?

‘İSLAM BİLİM GELENEĞİNİN İHYASI’ SEMİNERİMİZ 2.GÜN KONUKLARIMIZ

AHMET KARAKAYA

Modern Tıbbın Ekonomi Politikası ve
Biyotetik Üzerine Düşünceler

TUBA ERKOÇ BAYDAR

Beden, Akıl ve Ruh: Biyotetik Sorulara
İslam Fıkhi Ne Der?

TAHA BURAK TOPRAK

İslam Düşüncesinde Psikoloji ve
Psikoterapi Çalışmaları:
Temeller ve İmkanlar

SÜMEYYE KILAÇ

Kadim Sorulara Yeni Cevaplar
Mümkün Mü?
Özgürlük ve İrade Bağlamında
Kelâm İlminde İhya

FATİH MÜFTÜLÜĞÜ

FATİH

YAZARLAR:

Melike Ela AKÇARA, Hicran KOÇ, Mihriban Zeynep GÜCEZ,
Binnaz İrem KOCA, Zehra DURMUŞ, Aksanur ÇAKICI, Büşra KIRLI,
Tuğba Nur DAŞ, Ayşe AYDIN, Melike Beyza ERGEN, Zeliha ADIGÜZEL,
İlayda TARHAN, Firdevs BEYAZ, Melda AYDOĞAN, Ceyda YERLİ, Esmâ
Nur OĞRAK, Belkız TOPTAL, Gülsüm DAYAN, Zehra GÜRBÜZ, Cemile
Zeynep AKSU, Ceyda TEKGÖÇEN

TASARIM EKİBİ:

Mihriban Zeynep GÜCEZ,
Ceyda TEKGÖÇEN,
Büşra KIRLI,
Melda AYDOĞAN,
Tuğba Nur DAŞ,
Firdevs BEYAZ

